

Regeringens proposition

1997/98:159

Genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, m.m.

Prop.
1997/98:159

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 20 maj 1998

Göran Persson

Anders Sundström
(Närings- och handelsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas det huvudsakliga innehållet i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG av den 19 december 1996 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (elmarknadsdirektivet) och de åtgärder som behöver vidtas för att genomföra direktivet i svensk rätt. För att genomföra direktivet i svensk rätt föreslås en komplettering av ellagen (1997:857), innebärande en skyldighet för nätkoncessionshavare att offentliggöra sin nättariff.

Vidare läggs fram förslag om vissa ändringar i ellagen som syftar till att förbättra elmarknadens funktionssätt. De föranleds inte av genomförandet av elmarknadsdirektivet.

En komplettering föreslås av bestämmelserna om beviljande och innehav av nätkoncession för utlandsförbindelse. Kompletteringen innebär att sådan nätkoncession skall kunna beviljas och innehas även av företag i vilka den som har nätkoncession för stamnätet har ett bestämmande inflytande.

Vidare föreslås ändringar av bestämmelserna om nättariffer. Regeringen föreslås under vissa förutsättningar kunna förordna att betald nättariff i Sverige skall ge tillträde även till utlandsförbindelser till visst land eller del av land. Kostnaderna för dessa förbindelser skall då ingå i nättariffen för stamnätet. Syftet med denna regeländring är att underlätta en effektiv gränsöverskridande elhandel med länder med vilka Sverige har en gemensam marknad för el. Vidare föreslås att kostnader som uppkommer inom Affärsverket svenska kraftnäts verksamhet som systemansvarig

myndighet för el och som inte kan hänföras till viss kund eller kundkategori skall ingå i nättariffen för stamnätet.

Det föreslås också en möjlighet till successiv utjämning av nättariffer under tre år vid samredovisning eller sammanslagning av nätområden. Syftet med denna bestämmelse är att underlätta ytterligare utjämning av nättariffer mellan tätortskunder och glesbygds-kunder.

Nätmyndigheten föreslås vidare kunna ta ut en avgift (förseningsavgift) vid försenad eller felaktig årsrapport för nätverksamhet. En skyldighet för nätföretagen att redovisa garantier m.m. till juridiskt närstående personer införs. Syftet med dessa bestämmelser är att underlätta nätmyndighetens tillsynsarbete.

Slutligen föreslås en anmälningfrist vid byte av balansansvarig i syfte att underlätta Affärsverket svenska kraftnäts verksamhet med den nationella balansavräkningen.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).....	6
3	Ärendet och dess beredning.....	14
4	Huvuddragen i EG:s elmarknadsdirektiv.....	17
4.1	Direktivets ingress.....	17
4.2	Direktivets sakinhåll.....	17
4.2.1	Kapitel I	17
4.2.2	Kapitel II	18
4.2.3	Kapitel III.....	20
4.2.4	Kapitel IV.....	21
4.2.5	Kapitel V	24
4.2.6	Kapitel VI.....	26
4.2.7	Kapitel VII	28
4.2.8	Kapitel VIII.....	29
5	Offentliggörande av tariffer	30
6	Elmarknadsdirektivets bestämmelser om reciprocitet	31
7	Elmarknadsreformen och utvecklingen på elmarknaden.....	33
7.1	Reformeringen av den svenska ellagstiftningen.....	33
7.2	Det nordiska elsamarbetet	34
7.3	Utvecklingen på elmarknaden.....	35
7.4	Inriktningen av det kommande översynsarbetet.....	37
8	Nätkoncession för utlandsförbindelser	40
9	Vissa frågor om nättariffer på stamnätet.....	42
9.1	Tillträde till och nättariffer för vissa utlandsförbindelser ..	42
9.2	Tariffgrundande kostnader för stamnätet	47
10	Vissa frågor om redovisning av nätverksamhet.....	49
10.1	Behovet av ytterligare skärpningar av kravet på avgränsning av nätverksamhet	49
10.2	Förseningsavgift vid försenad eller felaktig årsrapport.....	53
10.3	Nätföretagens redovisningsskyldighet avseende garantier m.m.....	55
11	Frågor om tariffutjämning mellan tätort och glesbygd.....	56
11.1	Behovet av åtgärder för att åstadkomma tariffutjämning mellan tätort och glesbygd	56
11.2	Legal grund för differentiering av nättariffer vid samredovisning eller sammanslagning av nätkoncessioner för område	59
12	Anmälningfrist vid byte av balansansvarig.....	61
13	Författningskommentar.....	62

Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets 96/92/EG av den 19 december 1996 om gemensamma regler för den inre marknaden för el.....	73
Bilaga 2	Sammanfattning av Närings- och teknikutvecklingsverkets rapport Utvecklingen på elmarknaden 1997.....	92
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser vid remissbehandling av rapporten Utvecklingen på elmarknaden 1997	98
Bilaga 4	Sammanfattning av Närings-och teknikutvecklingsverkets rapport Rationella nätkoncessioner för område - kriterier för lämplig enhet.....	99
Bilaga 5	Förteckning över remissinstanser vid remissbehandling av rapporten Rationella nätkoncessioner för område - kriterier för lämplig enhet.....	102
Bilaga 6	Sammanfattning av Affärsverket svenska kraftnäts skrivelse angående modifieringar av reglerna för mätning, rapportering m.m.	103
Bilaga 7	Förteckning över remissinstanser vid remissbehandling av skrivelse om modifiering av reglerna för mätning, rapportering, m.m.	104
Bilaga 8	Sammanfattning av Närings- och teknikutvecklingsverkets rapport Korssubventionering på elmarknaden	105
Bilaga 9	Förteckning över remissinstanser vid remissbehandling av rapporten Korssubventionering på elmarknaden	107
Bilaga 10	Affärsverket svenska kraftnäts skrivelse angående förändring av ellagstiftningen rörande Svenska Kraftnät.....	108
Bilaga 11	Förteckning över remissinstanser vid remissbehandling av skrivelse om förändringar i ellagstiftningen rörande Affärsverket svenska kraftnät.....	111
Bilaga 12	Förslag om ändring i ellagen (1997:857) i arbetspromemorian Genomförandet av elmarknadsdirektivet, m.m.....	112
Bilaga 13	Förteckning över deltagare vid remissmötet om arbetspromemorian Genomförandet av elmarknadsdirektivet, m.m.....	120
Bilaga 14	Lagrådsremissens lagförslag.....	121
Bilaga 15	Lagrådets yttrande	129
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 maj 1998	130
	Rättsdatablad.....	131

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 2 kap. 10 och 18 §§, 3 kap. 3 §, 4 kap. 2, 3, 9 och 11 §§, 8 kap. 4 § samt 13 kap. 5 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas nya bestämmelser, 12 kap. 7–13 §§, samt närmast före 12 kap. 7 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

10 §

Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. Nätkoncession för område får beviljas endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas endast den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav. Nätkoncession får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för det samlade överföringsnätet till utlandet.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas *och innehas av* endast den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav *eller en juridisk person där denne har ett bestämmande inflytande*. Nätkoncession får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för det samlade överföringsnätet till utlandet.

18 §

En nätkoncession *får* återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om koncessionshavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen.

En nätkoncession *skall* återkallas helt eller delvis,

2. om koncessionshavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen, *eller*

3. om koncessionshavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha nätkoncessionen.

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

3 kap.

3 §

Vid redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område skall varje område redovisas för sig, om inte nätmyndigheten på koncessionshavarens begäran beviljar undantag. Sådant undantag skall beviljas, om de berörda områdena ligger geografiskt nära varandra och sammantagna utgör en för nätverksamhet lämplig enhet.

Ett beviljat undantag är för sin giltighet beroende av att en enhetlig nättariff tillämpas för samtliga områden som omfattas av undantaget.

Ett beviljat undantag är för sin giltighet beroende av att en enhetlig nättariff tillämpas för samtliga områden, som omfattas av undantaget, *senast tre år efter nätmyndighetens beslut.*

När koncessionstiden för något av de områden som omfattas av undantaget löper ut, skall nätmyndigheten pröva om undantaget skall bestå.

Nätkoncession för område skall redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

4 kap.

2 §

Nättariffer för överföring av el skall utformas så, att betald *avgift för att vara ansluten* ger rätt att använda det elektriska nätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelserna.

Nättariffer för överföring av el skall utformas så, att betald *anslutningsavgift* ger rätt att använda det elektriska nätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelserna.

Regeringen får föreskriva att betald anslutningsavgift ger rätt att använda även utlandsförbindelserna till ett eller flera länder. En sådan föreskrift får också avse utlandsförbindelserna till en del av ett land.

Föreskrifter enligt andra stycket får meddelas i fråga om ett land eller del av ett land vars elmarknad kan anses utgöra en gemensam marknad med den svenska elmarknaden.

Avtal som avser tillträde till en utlandsförbindelse och som har ingåtts innan regeringen meddelar föreskrifter enligt andra stycket skall fortfarande gälla.

3 §

Nättariffer för område, utom engångsavgift för anslutning, får inte utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen.

Om ett eller flera områden slås samman helt eller delvis skall en enhetlig nättariff för det nya området börja tillämpas senast tre år efter sammanslagningen.

9 §

Vid skälighetsbedömningen av nättariffen för en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller däröver (stamledning) skall alla kostnader för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet med undantag för utlandsförbindelserna bedömas samlat. Tariffen får dock utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt är belägen.

Om nätkoncessionshavaren har systemansvaret för el enligt 8 kap. 1 § första stycket skall de kostnader som följer av detta ansvar och som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses utgöra en kostnad i nätverksamheten.

Om en sådan föreskrift som avses i 2 § andra stycket har meddelats skall nätkoncessionshavarens kostnader för de utlandsförbindelser som berörs av föreskriften bedömas samlat med kostnaderna för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet.

11 §

Den som har nätkoncession skall på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om sin nättariff. Uppgiften skall innehålla en upplysning om möjligheten att hos nätmyndigheten begära prövning enligt sista stycket.

Vid begäran om ny anslutning skall uppgifter enligt första stycket lämnas inom skälig tid.

Den som har nätkoncession skall offentliggöra sin nättariff till den del den avser avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om offentliggörande av nättariff enligt tredje stycket.

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt första och andra styckena prövas av nätmyndigheten.

8 kap.

4 §

En elanvändare är skyldig att se till att det finns någon som har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i elanvändarens uttagspunkt (balansansvar). Ett sådant åtagande skall göras genom ett avtal med den myndighet som enligt 1 § skall ha systemansvaret för el.

En elanvändare som är ansluten till en ledning eller ett ledningsnät skall hålla innehavaren av nätkoncession underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret i hans uttagspunkt.

En elanvändare som är ansluten till en ledning eller ett ledningsnät skall hålla innehavaren av nätkoncession underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret i hans uttagspunkt. *Ett övertagande av balansansvaret i en uttagspunkt skall börja gälla den dag som elanvändaren anger i sin underrättelse om övertagandet, dock tidigast en månad efter det att innehavaren av nätkoncession har mottagit underrättelsen.*

Den myndighet som enligt 1 § har systemansvaret för el får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att övertagande av balansansvaret i en uttagspunkt skall börja gälla tidigare än vad som följer av andra stycket.

Första och andra styckena gäller inte de elanvändare som köper sin el från innehavaren av leveranskoncession enligt 5 kap.

12 kap.

Förseningsavgift

7 §

Om ett företag som bedriver nätverksamhet inte ger in bestyrkt kopia av sådan årsrapport samt sådant revisorsintyg som anges i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet,

skall företaget betala förseningsavgift till staten enligt 8 §.

Prop. 1997/98:159

Beslut om förseningsavgift fattas av nätmyndigheten.

8 §

Ett företag som bedriver nätverksamhet skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in till nätmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 9 kap. 9 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, skall dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, skall företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, skall företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 20 000 kr.

9 §

Om registrering har skett av ett beslut om att företaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

10 §

Har företaget inom föreskriven tid gett in de handlingar som anges i 7 § men har handlingarna någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten meddela beslut om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos nätmyndigheten.

11 §

En förseningsavgift skall efterges, om underlåtenheten att ge in handlingen framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som företaget inte har kunnat råda över. Avgiften skall också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelserna om eftergift skall beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

12 §

Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

13 §

Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift

på grund av en domstols beslut, skall ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 19 kap. 14 § skattebetalningslagen (1997:483).

13 kap.

5 §

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§ samt 5 kap. 7, 10 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 7, 10 och 11 §§ samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
2. Om någon annan än den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen av det har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse före den 1 januari 1998 gäller följande.
  - a. På en sådan nätkoncession tillämpas 2 kap. 10 § andra stycket i dess äldre lydelse.
  - b. På en sådan nätkoncession tillämpas 2 kap. 18 § första stycket i dess äldre lydelse.
3. Om nätmyndigheten före ikraftträdandet av denna lag har beviljat ett undantag enligt 3 kap. 3 § första stycket skall 3 kap. 3 § andra stycket i sin äldre lydelse tillämpas på de berörda koncessionsområdena.
4. Om ett eller flera koncessionsområden har slagits samman helt eller delvis före ikraftträdandet av denna lag skall 4 kap. 3 § i sin äldre lydelse tillämpas på de berörda koncessionsområdena.

5. Föreskrifterna i 12 kap. 7 och 8 §§ tillämpas beträffande årsrapporter och revisorsintyg för räkenskapsår som avslutas den 31 december 1998 eller senare. Prop. 1997/98:159

3 Ärendet och dess beredning

Stora förändringar har skett inom elförsörjningen under de senaste åren både i Sverige och utomlands.

Riksdagen beslutade hösten 1995 om en reformering av den svenska elmarknaden (prop 1994/95:222, bet. 1995/96:NU1, rskr. 1995/96:2). Syftet med elmarknadsreformen var att genom att öppna elnäten och införa konkurrens i handeln med el bl.a. öka valfriheten för elanvändarna och skapa förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress inom elförsörjningen. Riksdagen beslutade hösten 1997 om en ny ellag som trädde i kraft den 1 januari 1998 (prop. 1996/97:136, bet. 1997/98:NU3, rskr. 1996/97:27). Den nya ellagen bygger på elmarknadsreformens principer och innebär i huvudsak en språklig och redaktionell modernisering av den tidigare gällande ellagstiftningen.

Det finns nu flera skäl att genomföra vissa ändringar i ellagen (1997:857).

EG:s elmarknadsdirektiv

Av särskild betydelse är utvecklingen på det internationella området. Inom elförsörjningen har internationaliseringen ökat liksom utbytet av el mellan länder. Inom EU pågår en utveckling mot en ökad integration på elområdet. Europeiska unionens råd antog den 19 december 1996 direktivet (96/92/EG) om gemensamma regler för den inre marknaden för el (elmarknadsdirektivet). Direktivet har bifogats som *bilaga 1*. Enligt direktivet skall medlemsstaterna senast den 19 februari 1999 ha genomfört direktivet i nationell rätt.

Elmarknadsdirektivet innehåller regler om nättillträde och investeringar i ny elproduktionskapacitet. Syftet är att elmarknaden stegvis skall öppnas samtidigt som allmänhetens tillgång till grundläggande service garanteras. Öppnandet skall ske genom att varje medlemsland utser s.k. berättigade kunder, dvs. kunder som har rätt att agera på en öppen elmarknad. Marknadsöppningen skall initialt motsvara minst 25 % av den samlade förbrukningen i landet. Sex år efter direktivets ikraftträdande skall marknadsöppningen motsvara ca en tredjedel av landets samlade elförbrukning.

Europeiska kommissionen har i en rapport som överlämnades till Europaparlamentet och rådet våren 1998 angivit att den hösten 1998 avser att överlämna ett direktivförslag om regler för stöd till elproduktion från förnybara energikällor.

I enlighet med vad som anfördes i prop. 1996/97:136 Ny ellag (sid. 35) återkommer regeringen nu till frågan om genomförandet av elmarknadsdirektivet i svenska lagstiftning. I avsnitt 4 redovisas det huvudsakliga innehållet i elmarknadsdirektivet och en analys av den svenska lagstiftningens förenlighet med direktivets krav. I avsnitt 5 behandlas det förslag om lagändring som föranleds av genomförandet av elmarknadsdirektivet och i avsnitt 6 frågan om s.k. reciprocitet i samband med direktivet.

I övrigt innehåller propositionen ett antal förslag om ändringar och kompletteringar av ellagen, som inte föranleds av genomförandet av elmarknadsdirektivet. Syftet med dessa är att förbättra ellagstiftningens och därmed elmarknadens funktionssätt. Förslagen har i huvudsak framkommit genom beredningen av ett antal rapporter och skrivelser.

Regeringen uppdrog i oktober 1995 åt NUTEK att årligen i samråd med Konkurrensverket, Svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket och Konsumentverket redovisa en uppföljning av utvecklingen på elmarknaden. NUTEK redovisade i november 1997 uppdraget i rapporten *Utvecklingen på elmarknaden 1997* (dnr N97/3274). En sammanfattning av rapporten finns som *bilaga 2*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns som *bilaga 3*. En sammanställning av remissinstansernas synpunkter finns tillgänglig i Närings- och handelsdepartementet (dnr N97/3274).

Regeringen uppdrog i regleringsbrev för budgetåret 1997 avseende Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) åt NUTEK att, som ett led i arbetet med att skapa rationella koncessionsområden, redovisa kriterier för lämplig enhet för nätkoncession för område. NUTEK redovisade i oktober 1997 sina överväganden och förslag i rapporten *Rationella nätkoncessioner för område - kriterier för lämplig enhet* (dnr N97/3084). En sammanfattning av rapportens överväganden och förslag har bifogats som *bilaga 4*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna har bifogats som *bilaga 5*. En sammanställning över remissinstansernas synpunkter finns tillgänglig i Närings- och handelsdepartementet (dnr N97/3084).

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) föreslog i en skrivelse som inkom till Närings- och handelsdepartementet den 7 februari 1997 vissa förändringar avseende ellagstiftningens regler för mätning, rapportering m.m. (dnr N97/474). En sammanfattning av de överväganden och förslag som redovisas i skrivelsen har bifogats som *bilaga 6*. Skrivelsen har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna har bifogats som *bilaga 7*. En sammanställning av remissinstansernas synpunkter finns tillgänglig i Närings- och handelsdepartementet (dnr N97/474).

Regeringen uppdrog i juni 1997 åt NUTEK att utreda behoven av att skärpa kraven på avgränsning mellan nätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet på elmarknaden. NUTEK redovisade i oktober 1997 uppdraget med rapporten *Korssubventionering på elmarknaden* (dnr N97/2094). En sammanfattning av rapportens överväganden och förslag har bifogats som *bilaga 8*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna har bifogats som *bilaga 9*. En sammanställning av remissinstansernas synpunkter finns tillgänglig i Närings- och handelsdepartementet (dnr N97/2094).

Svenska kraftnät föreslog i en skrivelse som inkom till Närings- och handelsdepartementet den 1 december 1997 vissa förändringar av ellagen rörande bestämmelserna om nättariffer och Svenska kraftnäts ställning (dnr N97/3354). Skrivelsen har bifogats som *bilaga 10*. Den har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna har bifogats som

bilaga 11. En sammanställning av remissinstansernas synpunkter finns tillgänglig i Närings- och handelsdepartementet (dnr N97/3354).

Mot bakgrund av dels genomförandet av elmarknadsdirektivet, dels de förslag till ändringar av ellagen som framkommit genom ovan nämnda rapporter och skrivelser samt synpunkter från remissinstanserna rörande dessa, har en arbetspromemoria benämnd *Genomförandet av elmarknadsdirektivet, m.m.*, upprättats inom Närings- och handelsdepartementet. Arbetspromemorian finns tillgänglig i Närings- och handelsdepartementet (dnr N98/917). De lagförslag som redovisas i promemorian finns i *bilaga 12*. Ett remissmöte hölls i Närings- och handelsdepartementet den 24 april 1998. En förteckning över deltagarna vid remissmötet finns som *bilaga 13*. Minnesanteckningar från remissmötet finns tillgängliga i Närings- och handelsdepartementet (dnr N98/917).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 7 maj 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 14*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 15*.

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran. Vissa redaktionella ändringar har gjorts i lagtexten.

4 Huvuddragen i EG:s elmarknadsdirektiv

4.1 Direktivets ingress

Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG av den 19 december 1996 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (elmarknadsdirektivet) anger i ingressen ett antal mål, däribland följande.

Det är viktigt att anta åtgärder för att säkerställa att den inre marknaden fungerar väl (punkt 1). En elmarknad som i full omfattning är konkurrensutsatt är ett viktigt steg mot fullbordande av den inre marknaden för energi (punkt 2). Upprättandet av den inre marknaden för el är särskilt viktigt för att öka effektiviteten vid produktion, överföring och distribution av el samtidigt som försörjningstryggheten och den europeiska ekonomins konkurrensförmåga stärks och miljöskyddet respekteras (punkt 4). Den inre marknaden för el måste upprättas gradvis för att industrin på ett flexibelt och planerat sätt skall kunna anpassa sig till sin nya miljö och för att ta hänsyn till de olika sätt på vilka elsystemen för närvarande är organiserade (punkt 5). På den inre marknaden måste elföretag kunna verka, utan menlig inverkan på allmännyttiga tjänster, så att en konkurrensutsatt elmarknad uppnås (punkt 9). Hur den nuvarande marknaden än är organiserad måste tillträde till systemet vara öppet i enlighet med detta direktiv och leda till likvärdiga ekonomiska resultat i medlemsstaterna och därigenom till en direkt jämförbar öppningsnivå för marknaderna och till en direkt jämförbar grad av tillträde till elmarknaderna (punkt 12).

4.2 Direktivets sakinhåll

Regeringens bedömning och förslag: Direktivet består av 29 artiklar uppdelade i åtta kapitel. För att genomföra direktivet krävs endast en komplettering i ellagen. Förslag till denna komplettering behandlas i avsnitt 5.

Här nedan ges en sammanfattande beskrivning av direktivet och bedömningar av de eventuella åtgärder som krävs för att genomföra direktivet i svensk rätt.

4.2.1 Kapitel I

Kapitel I Omfattning och definitioner innehåller två artiklar. Artikel 1 anger direktivets omfattning. Där sägs att det i direktivet fastställs gemensamma regler för produktion, överföring och distribution av el. Detta preciseras på så sätt att det anges att direktivet innehåller regler för

elsektorns organisation och funktion, tillträde till marknaden, kriterier och förfaranden som skall tillämpas för anbud och för beviljande av tillstånd och för driften av system. Artikel 2 innehåller definitioner.

Prop. 1997/98:159

4.2.2 Kapitel II

Kapitel II Allmänna regler för organisationen av sektorn innehåller en artikel, nämligen artikel 3.

I dess första punkt anges den grundläggande regeln att medlemsstaterna skall se till att elföretag drivs enligt principerna i direktivet så att en konkurrensutsatt elmarknad kan uppnås. Vidare sägs att de två olika system för nättillträde, som direktivet anvisar, skall leda till likvärdiga ekonomiska resultat och därigenom till en direkt jämförbar nivå för marknadsöppningen och till en direkt jämförbar grad av tillträde till elmarknaderna.

Artikels andra punkt innehåller en av de viktigare bestämmelserna i direktivet. Enligt denna punkt kan medlemsstaterna i det allmänna ekonomiska intresset ålägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn att tillhandahålla allmännyttiga tjänster. Sådana tjänster kan avse tillförlitlighet - inbegripet försörjningstrygghet - regelbundenhet, kvalitet och pris på leveranser samt miljöskydd. Om elföretag åläggs sådana tjänster måste det ske med fullt beaktande av EG-fördragets bestämmelser, särskilt artikel 90. Allmännyttiga tjänster skall anmälas till Europeiska kommissionen.

Enligt artikels tredje punkt får en medlemsstat besluta att inte tillämpa bestämmelserna i vissa angivna artiklar i direktivet i den utsträckning som tillämpningen av dessa bestämmelser rättsligt eller i praktiken skulle hindra elföretagen från att fullgöra de allmännyttiga tjänster som de har blivit ålagda. De aktuella artiklarna reglerar dels möjligheterna att anlägga ny produktionskapacitet, dels skyldigheten att lämna tillträde till elsystemet, dels ock rätten att bygga direktledningar, dvs. en ledning som direkt förbinder två kunder vid sidan av det gemensamma elsystemet.

En förutsättning för att en medlemsstat skall få använda denna möjlighet är att handelns utveckling inte påverkas i en sådan utsträckning att det strider mot gemenskapens intressen, vartill räknas bl.a. konkurrens när det gäller berättigade kunder - varmed avses de kunder som får utnyttja den fria elmarknaden - samt artikel 90 i EG-fördraget.

4.2.2.1 Allmänt om allmännyttiga tjänster

För svenskt vidkommande är det inte aktuellt att, under hänvisning till allmännyttiga tjänster, inte tillämpa vissa artiklar i direktivet. Däremot skall, som nämnts ovan, allmännyttiga tjänster anmälas till kommissionen. Det finns därför anledning att i detta sammanhang behandla frågan om allmännyttiga tjänster. Begreppet allmännyttiga tjänster finns inte definierat i vare sig direktivet eller EG-fördraget. Det har också visat sig att det råder oenighet mellan medlemsstaterna hur begreppet skall definieras. Regeringens uppfattning om vad som är allmännyttiga tjänster i svensk lagstiftning utgår från följande synsätt.

Vad de ålagda tjänsterna skall gå ut på exemplifieras, som nyss angivits, i texten. Gemensamt för exemplen är att kunderna skall garanteras viss kvalitet på de varor och tjänster som tillhandahålls av elföretagen men även att priset kan vara reglerat. I begreppet allmännyttig ligger att garantierna måste komma hela eller delar av kundkollektivet till del. Detta framgår också av att allmännyttiga tjänster bara får åläggas ”i det allmänna ekonomiska intresset”.

För att anses som en allmännyttig tjänst skall ett åläggande, enligt regeringens uppfattning, innebära ett åläggande att gentemot hela eller delar av kundkollektivet lämna en viss garanti som har positiv innebörd för kundkollektivet.

Av innehållet i artikel 3 punkterna 2 och 3 kan man dra slutsatsen att de bestämmelser som syftar till att öppna elmarknaden för konkurrens kan hindra elföretagen från att fullgöra sina allmännyttiga tjänster, dvs. elföretag som tillhandahåller allmännyttiga tjänster kan behöva skyddas mot konkurrens från andra elföretag som inte tillhandahåller allmännyttiga tjänster. Detta innebär att ålagda allmännyttiga tjänster kan medföra, men inte måste medföra, att ett företag tvingas avvika från ett kommersiellt riktigt beteende på ett sätt som innebär en konkurrensnackdel för företaget. Exempelvis kan en allmännyttig tjänst, som innebär att alla kunder av en viss kategori skall ha samma pris, göra det svårt för det ansvariga elföretaget att konkurrera med företag som inte ålagts samma allmännyttiga tjänst.

4.2.2.2 Allmännyttiga tjänster i den svenska ellagstiftningen

Med den ovan redovisade definitionen av begreppet innehåller ellagen ett antal föreskrifter som är att anse som allmännyttiga tjänster, nämligen följande.

Det är i huvudsak nätföretag som är ålagda att tillhandahålla allmännyttiga tjänster. De viktigaste är olika föreskrifter om utformningen av nättarifferna.

Huvudprincipen är att tarifferna skall vara kostnadsriktiga, dvs. en elkunds tariff skall avspegla den kostnad han orsakar nätföretaget. Ellagen innehåller emellertid en rad föreskrifter som innebär undantag från denna huvudprincip. Dessa undantag innebär en utjämning av nättarifferna mellan olika kunder. Syftet med denna utjämning är att vissa kunder som orsakar nätföretaget höga kostnader inte skall behöva betala en nättariff som fullt ut avspeglar dessa kostnader. Följden blir att vissa kunder som orsakar nätföretaget låga kostnader får betala en nättariff som motsvarar mer än dessa kostnader. Följande föreskrifter i ellagen har denna innebörd.

I 4 kap. 3 § föreskrivs att nättariffer för område inte får utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen. Kostnaderna för att överföra el till kunder inom ett koncessionsområde varierar. Ju längre ut i periferin av ett område en kunds anslutningspunkt är belägen desto högre blir kostnaden för att överföra el till anslutningspunkten, eftersom överföringskostnaden ökar med avståndet. Dessutom är det dyrare att överföra el till mer glest befolkade områden med få kunder än till tätbefolkade områden med många kunder.

Innebörden av föreskriften i 4 kap. 3 § är alltså att, inom samma kundkategori, alla elkunder i koncessionsområdet skall ha samma nättariff oavsett deras kostnadsbild. Bestämmelsen omfattar enligt sin ordalydelse såväl elanvändare som elproducenter. Det torde dock vanligen inte förekomma att elproducenter matar in el på ett lokalnät. Ett undantag från detta förhållande utgörs av små elproducenter, för vilka särskilda föreskrifter finns. Dessa redovisas senare i detta avsnitt.

En föreskrift med motsvarande syfte finns i 4 kap. 5 § och avser nättariffen för elanvändare som är anslutna till en regionledning. Regleringen gäller alltså inte för elproducenter. Innebörden av föreskriften är att, på varje spänningsnivå längs regionledningen, alla elanvändare inom samma kundkategori skall ha samma nättariff.

I 4 kap. 8 § finns ytterligare en föreskrift som syftar till att utjämna nättarifferna mellan olika kunder. Vid skälighetsbedömningen av en nättariff skall, enligt huvudregeln, nätföretagets kostnader ligga till grund för bedömningen. Endast de kostnader som är hänförliga till den aktuella nättariffen får därvid beaktas, eftersom nättariffer skall vara kostnadsriktiga. Föreskriften i 4 kap. 8 § utgör ett undantag från denna huvudregel. På sätt som framgår av föreskriften skall vid skälighetsbedömningen av nättariffen för en regionledning nätkoncessionshavarens kostnader på alla eller ett flertal av hans regionledningar bedömas samlat. Kostnaderna för nätkoncessioner med höga kostnader kommer därmed inte bara att belasta elkunder på den aktuella regionledningen utan även kunder på ledningar med lägre kostnader. Denna reglering gäller för både elproducenter och elanvändare.

Nätföretagen är också ålagda att tillhandahålla små elproducenter vissa allmännyttiga tjänster. Föreskrifter om detta finns i 4 kap. 10 §. Som en liten elproducent anges den producent som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt. Sådana produktionsanläggningar är i allmänhet anslutna till ett lokalnät. Innebörden av föreskriften är att sådana producenter skall betala en reducerad nättariff på sätt som framgår av föreskriften.

Även vissa elhandelsföretag är ålagda att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, nämligen de företag som innehar leveranskoncession. Föreskrifter om dessa företag finns i 5 kap. ellagen.

Enligt 5 kap. 7 § är innehavare av leveranskoncession skyldiga att, med vissa undantag, leverera el för normala förbrukningsändamål till alla elanvändare inom leveransområdet.

Enligt 5 kap. 11 § är innehavare av leveranskoncession skyldiga att, med vissa undantag, köpa el från små produktionsanläggningar, dvs. sådana anläggningar som kan leverera en effekt om högst 1 500 kilowatt.

Enligt 5 kap. 12 § skall priset för el som levereras till elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten och för el som köps från små produktionsanläggningar vara skäligt.

4.2.3 Kapitel III

Kapitel III Produktion omfattar artiklarna 4–6 och reglerar vissa frågor kring anläggande av ny produktionskapacitet. I detta hänseende kan

medlemsstaterna, enligt artikel 4, välja mellan två olika förfaranden, tillstånds- och anbuds förfarande, då ny produktionskapacitet skall anläggas. Den svenska lagstiftningen bygger på tillstånds förfarande, vilket regleras i artikel 5. Där föreskrivs att medlemsstaterna skall fastställa kriterier för att bevilja tillstånd att anlägga produktionskapacitet. Det anges också vad dessa kriterier kan avse. Vidare anges dels att kriterier och förfaranden skall offentliggöras, dels att en sökande som fått avslag på sin ansökan skall ha möjlighet att överklaga. Slutligen sägs att kommissionen skall informeras om ett avslag.

Den svenska lagstiftningen innehåller inget krav på ett specifikt tillstånd för att uppföra en produktionsanläggning med undantag för kärnkraftsreaktorer. För att uppföra en sådan krävs det tillstånd av regeringen enligt 5 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet. Enligt 5 a § nämnda lag får dock numera sådant tillstånd inte meddelas.

Emellertid kan det krävas tillstånd enligt ett antal lagar om man vill uppföra en produktionsanläggning, nämligen lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m., plan- och bygglagen (1987:10), vattenlagen (1983:291) och miljöskyddslagen (1969:387). De kriterier som ligger till grund för tillståndsprövningen och de förfaranden som tillämpas enligt lagarna framgår av respektive lagtexter. Samtliga dessa texter har publicerats i Svensk författningssamling.

Alla beslut som innebär avslag på ansökan om tillstånd kan överklagas enligt närmare föreskrifter i lagarna. Detta gäller dock inte i de tillståndsärenden som prövas av regeringen som första instans. Beträffande sådana ärenden kan sökanden vid ett avslag begära rättsprövning hos Regeringsrätten enligt lagen (1988:205) om rättsprövning av vissa förvaltningsbeslut.

Regeringen avser att senare utfärda en förordning som föreskriver att en myndighet eller kommun som i ett ansökningsärende meddelar ett beslut, som medför att en sökande inte får möjlighet att anlägga en elproduktionsanläggning, skall tillställa kommissionen beslutet sedan detta vunnit laga kraft.

Artikel 6 behandlar anbuds förfarandet och saknar därför relevans i detta sammanhang.

4.2.4 Kapitel IV

Kapitel IV Drift av överföringssystem omfattar artiklarna 7–9 och reglerar hur överföringssystem skall drivas på både kort och lång sikt. Med överföringssystem avses för svenskt vidkommande stamnätet som ägs av staten och förvaltas av Svenska kraftnät.

Artikel 7 innehåller sex punkter. I den första punkten föreskrivs att medlemsstaten skall utse en systemansvarig för överföringssystemet. Begreppet systemansvarig har här delvis en annan innebörd än vad begreppet har i 8 kap. 1 § andra stycket ellagen (1997:857). Där definieras begreppet som ”det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av el”. Direktivets innebörd av begreppet systemansvarig är att denne skall

ansvara för drift och underhåll och, om nödvändigt, utveckling av överföringssystemet och dess länkar till andra system för att garantera försörjningstrygghet. Det rör sig alltså om en driftansvarig.

Uppgiften som systemansvarig för överföringssystemet fullgörs, som nyss nämnts, av Svenska kraftnät.

I den andra punkten föreskrivs att medlemsstaterna skall säkerställa att tekniska regler utarbetas och offentliggörs, som anger lägsta tekniska konstruktions- och driftkrav för anslutning till systemet av produktionsanläggningar, distributionssystem, direktanslutna konsumenters utrustning, länkutrustning och direktledningar. Kraven skall anmälas till kommissionen.

I 8 kap. 1 § tredje stycket ellagen finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen utser att meddela föreskrifter i de hänseenden som behandlas i punkten 2. Med stöd av detta bemyndigande har regeringen bemyndigat Svenska kraftnät att meddela sådana föreskrifter. Bemyndigandet finns intaget i 16 § förordningen (1994:1806) om systemansvaret för el.

Enligt vad regeringen inhämtat pågår för närvarande ett arbete med att utarbeta sådana föreskrifter hos Svenska kraftnät.

Resterande punkter innehåller föreskrifter om den systemansvariges uppgifter. De kräver inga åtgärder från svensk sida.

Artikel 8 innehåller föreskrifter om produktionsanläggningarnas inmatningsordning på överföringssystemet och om hur länkar till andra system, dvs. utlandsförbindelser, skall utnyttjas. Med uttrycket ”hur länkar till andra system skall utnyttjas” avses inte kunders rätt att få tillträde till utlandsförbindelser utan därmed avses förhållandet mellan rättigheterna att via utlandsförbindelserna mata in el på överföringsnätet, dvs. stamnätet, och rättigheterna att mata in el på överföringsnätet från inhemska produktionsanläggningar.

Första punkten anger att den systemansvarige är ansvarig för dessa uppgifter, vilket för svenskt vidkommande innebär Svenska kraftnät.

Andra punkten anger hur inmatningsordningen och utnyttjandet av länkar skall bestämmas. Huvudregeln är att elleveranser som grundas på kontraktsskyldigheter har den högsta prioriteten. Därutöver skall inmatningsordningen och utnyttjandet av länkar bestämmas på grundval av kriterier, som måste vara objektiva, offentliggjorda och tillämpade på ett icke-diskriminerande sätt. Kriterierna skall beakta det ekonomiska företrädet hos el från tillgängliga installationer för elproduktion eller från överföring genom länkar samt de tekniska begränsningarna i systemet. Dessa kriterier kan godkännas av medlemsstaten men det är inte nödvändigt.

Svensk lagstiftning innehåller inga uttryckliga regler om inmatningsordning på stamnätet. En huvudregel i ellagen är att en produktionsanläggning som är ansluten till en ledning eller ett ledningsnät har rätt att få el överförd på det nationella elsystemet, dvs. att mata in el. En produktionsanläggning är alltid ansluten på en viss effektnivå och inom den effektgränsen föreligger rätt att mata in all el som det finns avsättning för. En producent kan alltså alltid fullgöra de elleveranser som grundas på kontraktsskyldigheter. Den inmatning som sker på det svenska stamnätet utöver kontrakterad el är den inmatning som sker inom ramen för den s.k.

balanstjänsten. Den inmatningen sker på grundval av ”det ekonomiska företrädet hos el från tillgängliga installationer för elproduktion”. I den mån produktionsanläggningar vägras inmatning på stamnätet sker det på grund av tekniska begränsningar i systemet.

Vad gäller ”utnyttjandet av länkar till andra system”, dvs. inmatning på stamnätet från utlandsförbindelserna, är dessa ledningar, liksom produktionsanläggningar, anslutna på en viss effektnivå. Stamnätets kapacitet att ta emot inmatning på den begärda effektnivån prövas i samband med utlandsförbindelsens anslutning till stamnätet. Sedan anslutning medgivits kan inmatning på stamnätet därefter ske utan föregående kapacitetsprovning. När obalans uppstår på elsystemet regleras det via inmatningen från produktionsanläggningarna medan inmatningen från utlandsförbindelserna inte berörs.

När det gäller rätten till uttag från stamnätet via utlandsförbindelserna gäller däremot en mindre inskränkning. Om det totala uttaget på stamnätet är för stort minskas först uttaget via utlandsförbindelserna innan annat uttag minskas eller produktionsanläggningarnas inmatning ökas.

Vad gäller elkunders tillträde till utlandsförbindelserna gäller följande. Den som är ansluten till en ledning har, som tidigare nämnts, rätt att få el överförd på det nationella elsystemet, dvs. att mata in eller ta ut el. Detta gäller dock inte för utlandsförbindelserna. För tillträde till sistnämnda förbindelser krävs ett särskilt medgivande av nätinnehavaren, som i de flesta fall är staten genom Svenska kraftnät. Frågan om sådant tillträde regleras inom ramen för Svenska kraftnäts avtalsvillkor, som i korthet innebär följande.

Tillträde till en utlandsförbindelse meddelas som årsabonnemang eller timabonnemang. Timabonnemang meddelas dygnsvis i den utsträckning kapaciteten inte är ianspråktagen av årsabonnemang. Ett abonnemang ger rätt till dels överföring på den svenska delen av den aktuella förbindelsen, dels inmatning på respektive uttag från stamnätet. Vad gäller förbindelserna till Finland meddelas timabonnemangen i första hand de aktörer som ingått avtal på spotmarknaden vid den svensk-norska elbörsen Nord Pool i Oslo.

Då kapaciteten på utlandsförbindelsen är nedsatt, vare sig det är planerat eller oplanerat, har Svenska kraftnät rätt att begränsa överföringen på förbindelsen. Det sker enligt följande principer. Omedelbart efter en nedsättning av kapaciteten och de följande en till fem timmarna garanterar Svenska kraftnät kundernas överföring som alltså inte påverkas. Därefter reduceras överföringen i proportion till kundernas handel. Alla kunder behandlas alltså lika.

Som nämnts ovan måste de kriterier som ligger till grund för inmatningsordningen och utnyttjandet av länkar vara offentligtgjorda. Svenska kraftnät måste alltså offentliggöra dessa kriterier.

Några åtgärder därutöver från svensk sida för att genomföra direktivets bestämmelser krävs inte.

Enligt tredje och fjärde punkten kan en medlemsstat ålägga den systemansvarige att, vid bestämmande av inmatningsordningen, prioritera anläggningar som använder förnybara energikällor eller avfall eller som producerar el i kraftvärmeanläggningar eller som använder inhemskt bränsle. Några regler i dessa hänseenden finns inte i Sverige.

Artikel 9 föreskriver att den systemansvarige för överföringssystemet skall bevara sekretessen för kommersiellt känsliga uppgifter, vilka erhållits i verksamheten.

Svenska kraftnät är en statlig myndighet och omfattas därmed av regleringen i tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen. De kommersiella uppgifter som Svenska kraftnät erhåller i sin verksamhet som systemansvarig för överföringssystemet är främst uppgifter om den mängd el som kunderna matar in på respektive tar ut från stamnätet. De kunder som matar in el på respektive tar ut el från stamnätet är alla anslutna till stamnätet. Villkoren för denna anslutning samt inmatning respektive uttag från nätet regleras i avtal mellan Svenska kraftnät och kunden, vilket innebär att kunden har trätt i affärsförbindelse med Svenska kraftnät. Därmed blir föreskrifterna i 8 kap. 10 § sekretesslagen (1980:100) tillämpliga. Enligt de föreskrifterna gäller sekretess hos myndigheten för uppgift om affärs- eller driftförhållanden, dvs. kommersiella uppgifter, för enskild som trätt i affärsförbindelse med myndigheten. Sekretess gäller dock bara om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Den verksamhet som Svenska kraftnät bedriver som systemansvarig för överföringssystemet är uteslutande av kommersiell karaktär. De kommersiella uppgifter som Svenska kraftnät erhåller från sina kunder utgörs till en helt övervägande del av centrala uppgifter om kundernas affärs- och driftförhållanden. Det ligger därmed i sakens natur att ”det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs”. Därav följer att det föreligger särskild anledning till sådant antagande beträffande de uppgifter som nu nämnts. Därmed får skaderekvisitet anses vara uppfyllt gentemot alla Svenska kraftnäts kunder för den huvudsakliga delen av de uppgifter som Svenska kraftnät erhåller från kunderna.

Dessutom bör följande beaktas. Ett betydande antal kunder är anslutna till stamnätet. Svenska kraftnät måste, på grund av sin monopolställning, iaktta objektivitet mellan sina kunder. Därmed kan inte Svenska kraftnät lämna ut kommersiella uppgifter beträffande vissa av sina kunder och samtidigt sekretessbelägga motsvarande uppgifter beträffande andra kunder. Om Svenska kraftnät skulle lämna ut kommersiella uppgifter från alla sina kunder skulle detta skada, inte bara de enskilda kunderna utan även elbranschen i dess helhet.

Sekretess gäller alltså för kommersiella uppgifter men bara, som nyss nämnts, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Detta är dock förenligt med kraven i artikel 9 eftersom den systemansvarige bara behöver bevara sekretessen för kommersiellt *känsliga* uppgifter, varmed, enligt regeringens uppfattning, måste avses sådana uppgifter vars röjande kan antas skada den enskilde.

Kraven i artikel 9 är alltså uppfyllda.

4.2.5 Kapitel V

Kapitel V Drift av distributionssystem omfattar artiklarna 10–12 och reglerar hur distributionssystem skall drivas på både kort och lång sikt. Regleringen är ungefär densamma som för överföringssystem. Med

distributionssystem avses för svenskt vidkommande regionnäten, som i allmänhet ägs av de stora kraftbolagen närstående nätföretag, och lokalnäten som i allmänhet ägs av lokala nätbolag. Många av de senare är kommunalt ägda.

Enligt första punkten i artikel 10 får medlemsstaterna ålägga distributionsföretag en leveransskyldighet gentemot kunder inom ett visst område, varvid tariffen för sådana leveranser får regleras, till exempel för att garantera likvärdig behandling av berörda kunder.

Bestämmelser av denna typ finns i Sverige genom systemet med leveranskoncession. Det bör dock uppmärksammas att innehavarna av leveranskoncession inte är distributionsföretag i direktivets mening.

Enligt andra punkten skall medlemsstaterna utse eller ålägga nättinnehavaren att utse en systemansvarig för distributionssystemet på samma sätt som för överföringssystemet. De svenska nätföretagen driver sina nät i egen regi eller har arrenderat ut nätet till ett annat företag. Någon ovisshet om vem som har driftansvaret föreligger därför inte, varför någon åtgärd från svensk sida inte behövs.

I artikel 11 ges närmare föreskrifter om driften av distributionssystem. Den svenska ellagstiftningen uppfyller de krav som uppställs i dessa föreskrifter.

Artikel 12 föreskriver att den systemansvarige för distributionssystemet skall bevara sekretessen för kommersiellt känsliga uppgifter, vilka erhållits i verksamheten.

Systemansvariga för distributionssystemen är, beträffande regionnäten, de stora kraftföretagen närstående nätföretag och, beträffande lokalnäten, lokala nätföretag, som ofta ägs av kommunen. I den mån distributionssystemen drivs i kommunal regi är tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen tillämpliga, varvid samma överväganden som under artikel 9 gör sig gällande.

Om distributionssystemen däremot drivs av enskilda nätföretag är tryckfrihetsförordningen och sekretesslagen inte tillämpliga i företagets verksamhet, varför andra överväganden måste göras.

Den mest ingripande åtgärden vore att föreskriva om tystnadsplikt för anställda inom enskilda nätföretag. Flera skäl talar dock mot detta.

Föreskrifter om tystnadsplikt finns framför allt i sekretesslagen, som dock bara gäller i det allmännas verksamhet. Tystnadsplikt för enskilda är mindre vanligt och gäller främst personal inom vissa yrken. De viktigaste är hälso- och sjukvårdspersonal samt advokater. Tystnadsplikt i dessa fall har föreskrivits främst av hänsyn till enskildas personliga integritet. Att nu införa tystnadsplikt i enskild verksamhet för kommersiella uppgifter ter sig därför något främmande för det svenska rättssystemet.

Om man trots allt överväger att införa en sådan tystnadsplikt kommer denna att omfatta kommersiella uppgifter som anställda i ett enskilt nätföretag erhåller i sin verksamhet. Därefter måste man överväga om tystnadsplikten bara skall gälla ”om det av särskild anledning kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs”. Offentliganställda personer är ganska vana att bedöma detta skaderekvisit. Däremot torde dessa bedömningar vara främmande för privatanställda personer. Det är därför tveksamt om detta rekvisit bör införas i en eventuell föreskrift om

tystnadsplikt. Detta blir än mer tveksamt om man överväger att straffbelägga brott mot denna tystnadsplikt.

Ytterligare en synpunkt bör beaktas. Om man inför en tystnadsplikt för anställda hos privata nätföretag, som då inte innehåller något skaderekvisit, måste tystnadsplikten för anställda i offentliga nätföretag, av konkurrensskäl, vara likadant utformad, dvs. utan skaderekvisit. Detta i sin tur innebär en utvidgning av sekretessen i det allmännas verksamhet. En sådan utvidgning bör man, av hänsyn till offentlighetsprincipen, bara göra när särskilt starka skäl talar för detta.

Regeringen avstår av dessa skäl från att föreslå en bestämmelse om tystnadsplikt för anställda i enskilda nätföretag. Därvid beaktar också regeringen ordalydelsen i artikel 10.3 i direktivet, där det sägs att medlemsstaterna skall se till att den systemansvarige handlar i överensstämmelse med artikel 12, dvs. bevarar sekretessen för kommersiellt känsliga uppgifter. Hur en medlemsstat uppnår detta mål avgör medlemsstaten själv. Regeringen utgår från att de privata nätföretagen bevarar sekretessen för kommersiellt känsliga uppgifter. Skulle det däremot i framtiden visa sig att företagen brister i detta hänseende kommer regeringen att föreslå åtgärder för att uppnå syftet med artikel 12.

4.2.6 Kapitel VI

Kapitel VI Särredovisning samt insyn och öppenhet i bokföringen omfattar artiklarna 13–15.

I artikel 13 anges att medlemsstaterna, eller de behöriga myndigheter de utser, liksom de tvistlösningsmyndigheter som anges i artikel 20.3, skall ha tillgång till den bokföring hos företag för produktion, överföring eller distribution som de behöver för att kunna utföra sina kontroller.

På grund av den svenska elmarknadens företagsstruktur med åtskillnad mellan produktion och handel å ena sidan och nätverksamhet å den andra sidan omfattas företag för produktion enligt direktivet inte av någon bestämmelse i direktivet. Därför behövs det inte några specifika bokföringsregler för de elföretag i Sverige som sysslar med produktion av el.

Företag för överföring och distribution enligt direktivet motsvarar de företag som har nätkoncession enligt ellagen. Enligt 12 kap. 1 § ellagen står koncessionshavarna under tillsyn av nätmyndigheten. Enligt 12 kap. 2 § ellagen har en tillsynsmyndighet, dvs. nätmyndigheten, rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. Tillsynen omfattar bl.a. företagens nättariffer. För att kunna utöva tillsyn i dessa hänseenden måste nätmyndigheten ha tillgång till företagets bokföring. Med stöd av 12 kap. 2 § ellagen har nätmyndigheten den möjligheten.

Den tvistlösningsmyndighet som nämns i artikel 20.3 är för svenskt vidkommande nätmyndigheten.

Artikel 14 ger närmare regler för bokföringen hos elföretag.

Enligt första punkten skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att bokföringen hos elföretag sker i enlighet med punkterna 2–5. Detta innebär att det måste finnas nationella föreskrifter som genomför bestämmelserna i punkterna 2–5.

I andra punkten stadgas att elföretag, oberoende av ägartyp eller juridisk form, skall upprätta, låta revidera och offentliggöra sina årsredovisningar enligt bestämmelserna i nationella författningar som avser årsredovisning för aktiebolag och som har fastställts till följd av rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag.

Detta direktiv har genomförts i Sverige genom årsredovisningslagen (1995:1554). Den lagen gäller dock bara för aktiebolag och inte för ekonomiska föreningar eller kommuner.

Det avgörande är emellertid inte föreskrifterna i årsredovisningslagen utan de specifika redovisningsregler som gäller för företag som bedriver nätverksamhet.

Med stöd av ett bemyndigande i ellagen har regeringen meddelat föreskrifter om redovisning av nätverksamhet i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet. Den förordningen gäller alla företag, som bedriver nätverksamhet oavsett associationsform. Förordningen bygger på samma principer som årsredovisningslagen.

I tredje punkten finns bestämmelser om hur särredovisningen skall ske i integrerade elföretag. I direktivets definitioner skiljer man på vertikalt integrerade företag och horisontellt integrerade företag. Med det förstnämnda avses enligt artikel 2.18 ett företag som bedriver verksamhet inom två eller fler av områdena produktion, överföring och distribution. Ett horisontellt integrerat företag är enligt 2.19 ett företag som bedriver verksamhet inom minst ett av områdena produktion för försäljning, överföring eller distribution av el samt annan verksamhet utanför elsektorn.

På grund av den svenska elmarknadens struktur med juridisk åtskillnad mellan produktion och handel å ena sidan och nätverksamhet å den andra sidan finns inga vertikalt integrerade företag i Sverige. Den enda form av vertikalt integrerad verksamhet som är tillåten i Sverige är överföring och distribution enligt direktivet. Det finns dock inga företag som bedriver både överföring och distribution enligt direktivet.

Däremot kan det förekomma horisontellt integrerade företag. För integrerade nätföretag gäller enligt 3 kap. 1 och 2 §§ ellagen att nätverksamheten skall redovisas särskilt.

Enligt fjärde punkten skall integrerade företag i noter till årsredovisningarna ange de regler för fördelningen av tillgångar och skulder samt utgifter och inkomster som de tillämpar vid upprättandet av särredovisningen. Föreskrifter i detta hänseende finns i 4 § Närings- och teknikutvecklingsverkets föreskrifter och allmänna råd (1995:1) om redovisning av nätverksamhet.

I femte punkten ges slutligen vissa regler om att i noter skall anges vissa transaktioner med vissa anknutna företag. Föreskrifter i detta hänseende finns i 4 § förordningen om redovisning av nätverksamhet och i 4 § Närings- och teknikutvecklingsverkets föreskrifter och allmänna råd om redovisning av nätverksamhet.

Artikel 15 avser organisationen av ensamköparföretag, och saknar relevans för Sverige.

Kapitel VII Organisation av tillträde till systemet omfattar artiklarna 16–22 och reglerar framför allt olika kunders möjligheter att få tillträde till elsystemet i avsikt att ingå avtal med varandra om leverans av el.

I artikel 16 föreskrivs att då medlemsstaterna skall organisera tillträde till elsystemet kan de välja mellan två olika förfaranden, vilka regleras i artiklarna 17 och 18. Man kan också kombinera de två förfarandena.

Artikel 17 reglerar det första förfarandet, ”systemet med förhandlat nättillträde”. Förfarandet beskrivs i första punkten. Det innebär i korthet att producenter, återförsäljare och berättigade kunder skall ha rätt att förhandla om tillträde till elsystemet i avsikt att kunna ingå leveransavtal med varandra.

I fjärde punkten regleras en variant av systemet med förhandlat nättillträde. Den varianten utgörs av ett ”förfarande med reglerat nättillträde” som ger de berättigade kunderna rätt till tillträde till nätet på grundval av offentliggjorda tariffer för utnyttjande av överförings- och distributions-system.

Den svenska ellagstiftningen bygger på denna senare variant eftersom elkunderna har rätt till anslutning till elnätet och därefter rätt till överföring av el. Nätinnehavaren kan dock vägra anslutning om han saknar ledig kapacitet. Detta är tillåtet enligt femte punkten. Lagstiftningen uppfyller alltså kraven i fjärde punkten med ett undantag. Det saknas nämligen i den svenska lagstiftningen föreskrifter om att nätinnehavarna skall offentliggöra sina nättariffer. Den frågan behandlas nedan i *avsnitt 6*.

I artikel 18 regleras det andra förfarandet för nättillträde, ”ensamköparsystemet”. Sverige tillämpar inte det förfarandet varför artikeln saknar relevans i detta sammanhang.

I artikel 19 ges föreskrifter om en viss minsta del av en medlemsstats elmarknad som måste öppnas enligt förfarandena i artiklarna 17 och/eller 18. Öppningen av elmarknaden sker genom att en medlemsstat anger vilka elkunder som skall komma i åtnjutande av de rättigheter som anges i artiklarna 17 och 18. Dessa kunder benämns berättigade kunder.

Enligt den svenska ellagstiftningen har alla elkunder tillträde till elmarknaden genom att de fritt kan välja elleverantör och är därmed berättigade kunder. Några åtgärder i detta hänseende behöver alltså inte vidtas.

I punkten 5 finns den s.k. reciprocitetsklausulen. Den innebär att om en elleverans vägras beroende på att den aktuella elkunden är berättigad bara i den ena medlemsstaten kan kommissionen på visst sätt framtvinga leveransen. Regeringen återkommer till reciprocitetsklausulen i *avsnitt 6*.

Artikel 20 föreskriver att vissa angivna kategorier elkunder skall ha tillträde till elsystemet.

Eftersom alla elkunder i Sverige har tillträde till elsystemet behövs ingen svensk reglering med anledning av artikel 20.

I artikel 21 ges vissa föreskrifter om rätten att bygga s.k. direktledningar, dvs. en ledning som sammanbinder en viss producent med en viss konsument utan att det gemensamma elsystemet används.

Rätten att bygga ledningar regleras för svenskt vidkommande i ellagen. De kriterier som ligger till grund för tillståndsprövningen för nya ledningar står i överensstämmelse med de krav som anges i artikel 21. Rätten att bygga direktledningar kan alltså prövas inom ramen för nuvarande ellagstiftning.

Artikel 22 föreskriver att medlemsstaterna skall skapa instrument för tillsyn av elmarknaden.

För svenskt vidkommande övervakas elmarknaden, såvitt gäller konkurrensfrågor, av Konkurrensverket och i övrigt av nätmyndigheten vid Statens energimyndighet.

4.2.8 Kapitel VIII

Kapitel VIII Slutbestämmelser reglerar ett antal frågor som inte föranleder några åtgärder i Sverige.

Artikel 23 reglerar rätten att vidta skyddsåtgärder vid vissa angivna former av kris.

Artikel 24 reglerar beviljande av viss form av övergångsordning och driften av små isolerade system.

Artiklarna 25 och 26 riktar sig till kommissionen och gäller viss rapportering och utvärdering.

Artiklarna 27–29 innehåller främst ordningsfrågor, däribland föreskriften att de lagar och andra författningar som krävs för att genomföra direktivet skall träda i kraft senast den 19 februari 1999.

5 Offentliggörande av tariffer

Regeringens förslag: Nätföretagen skall vara skyldiga att offentliggöra sina nättariffer.

Närmare föreskrifter om offentliggörande av nättariffer meddelas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorian innehåller inget förslag om att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten skall meddela föreskrifter om offentliggörande av nättariffer.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Till dem som tillstyrker hör bl.a. *Konkurrensverket*, *Statens energimyndighet*, *Svenska Kraftverksföreningen*, *Sveriges Elleverantörer* och *Svensk Elbrukarförening*. Statens energimyndighet, som är nätmyndighet enligt 1 kap. 6 § ellagen (1997:857), föreslår att regeringen eller nätmyndigheten skall bemyndigas att utfärda närmare föreskrifter om hur offentliggörande bör ske. Enligt Sveriges Elleverantörer bör det klargöras om också specialtariffer för exempelvis stora elkunder med särskilda leveransvillkor innefattas av bestämmelsen.

Skälen för regeringens förslag: I elmarknadsdirektivet behandlas frågan om tillträde till elsystemet i artiklarna 17 och 18. Den svenska ellagstiftningen bygger i detta hänseende på förfarandet med reglerat nättillträde, vilket behandlas i artikel 17.4. Lagstiftningen uppfyller redan direktivets krav utom i ett hänseende. De berättigade kunderna skall, enligt detta förfarande, ha rätt till tillträde till nätet på grundval av *offentliggjorda tariffer* för utnyttjande av ledningsnätet. Ellagen innehåller ingen föreskrift om skyldighet att offentliggöra tariffer. Däremot finns det en föreskrift i 4 kap. 11 § enligt vilken innehavaren av nätkoncession är skyldig att på begäran lämna skriftlig uppgift om sin nättariff. Denna föreskrift uppfyller dock inte direktivets krav på att tariffen skall offentliggöras.

Det bör därför införas en skyldighet för innehavare av nätkoncession att offentliggöra sin nättariff. Enligt definitionen av nättariff i 1 kap. 5 § avses härmed avgifter och övriga villkor inte bara för överföring av el utan också för anslutning till en ledning eller ett ledningsnät. Begreppet tariff i elmarknadsdirektivet syftar bara på avgifter och övriga villkor för överföring av el, varför skyldigheten att offentliggöra nättariffen bara bör avse den delen av tariffen. Det torde också vara svårt att i förväg ange kostnaden för en ny anslutning eftersom kostnaden varierar från fall till fall.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten bör bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om detta offentliggörande. I det sammanhanget bör också frågan om s.k. specialtariffer behandlas.

6 Elmarknadsdirektivets bestämmelser om reciprocitet

Prop. 1997/98:159

Elmarknadsdirektivet innehåller en s.k. reciprocitetsklausul, som har till syfte att undvika bristande jämvikt i öppnandet av elmarknaderna under de första nio åren efter direktivets ikraftträdande.

Klausulen finns intagen i artikel 19.5 och är indelad i två punkter, a och b. I punkten a föreskrivs att leveransavtal om el med en berättigad kund i en annan medlemsstat inte får förbjudas om kunden av medlemsstaterna anses som berättigad i båda medlemsstaterna. Av punkten b framgår inledningsvis att ett leveransavtal mellan en leverantör i en medlemsstat och en berättigad kund i en annan medlemsstat kan vägras på grund av att kunden anses som berättigad i endast den ena av de två medlemsstaterna. Vidare föreskrivs att om den situationen uppstår kan kommissionen under vissa förutsättningar ålägga den vägrande parten att verkställa den begärda leveransen på begäran av den medlemsstat där den berättigade kunden befinner sig.

Kommissionen har redovisat en tolkning av klausulen enligt följande. Två förutsättningar måste vara uppfyllda för att en medlemsstat skall kunna vägra leverans av el från en leverantör i en annan medlemsstat till en berättigad kund i egna medlemsstaten. För det första måste den medlemsstat som vill utnyttja denna möjlighet ha öppnat sin elmarknad till en större procentuell öppningsgrad än som krävs enligt direktivet, eftersom någon bristande jämvikt till den medlemsstatens nackdel annars inte kan uppstå. För det andra krävs det att den berättigade kund som har ingått leveransavtalet anses som berättigad i den egna medlemsstaten men inte i leverantörens medlemsstat. Det är ju bara i den situationen som bristande jämvikt uppstår eftersom leveranser till en viss kategori av kunder endast kan ske i en riktning.

Det har från vissa håll framförts tvivel huruvida reciprocitetsklausulen är förenlig med EG-fördraget på grund av att klausulen innebär en rätt att diskriminera aktörer i en annan medlemsstat. En sådan diskriminering bryter ju mot själva grundtanken inom EG-fördraget som bygger på principen om lika-behandling av utländska och inhemska aktörer.

Mot detta synsätt invänder kommissionen följande. Direktivet bygger på två principer. Den första är principen om progressivitet eftersom medlemsstaterna tillåts öppna sina elmarknader steg för steg i stället för att tvingas öppna dem fullt ut genast. Den andra är principen om subsidiaritet eftersom medlemsstaterna får öppna sina marknader mer och fortare än som krävs enligt direktivet. Dessa två principer medför att allvarliga obalanser kan uppstå vad gäller rättigheter och skyldigheter för elföretag i de olika medlemsstaterna. Under dessa omständigheter är en reciprocitetsklausul, som syftar till att skapa bättre balans mellan elföretagen, förenlig med EG-fördraget så länge den är av övergångskaraktär och har en rimlig giltighetstid och ingår i ett system av progressiv karaktär.

Energikommissionen behandlade i betänkandet Ny elmarknad (SOU 1995:14) problem som kan uppstå vid bristande ömsesidighet vad gäller konkurrens- och monopolinslag när skilda elmarknadssystem möter

varandra i utrikeshandeln. Elföretag med monopolställning på hemmamarknaden kan i kraft av sin ställning som ensam köpare spela ut utländska leverantörer mot varandra och på så sätt pressa importpriserna. Motsvarande marknadsstyrka kan utnyttjas om elföretag i egenskap av ensam säljare kan hålla exportpriserna uppe. Aktörerna på den konkurrensutsatta marknaden hamnar således i ett underläge i båda fallen.

Enligt den svenska ellagstiftningen har alla elkunder tillträde till elmarknaden och är därmed berättigade kunder. Öppningen av elmarknaden är därmed 100 %. Enligt gällande lagstiftning har såväl inhemska som utländska elleverantörer tillträde till marknaden. Samma förhållanden råder i princip i Finland och Norge.

Flera av de övriga EU-länderna planerar att öppna elmarknaderna snabbare än vad som krävs enligt direktivet. I Nederländerna och Spanien pågår en lika genomgripande omstrukturering som tidigare i de skandinaviska länderna. Också i Tyskland förbereder förbundsregeringen en större öppning för konkurrens än vad som krävs enligt EU:s elmarknadsdirektiv. I Storbritannien pågår ett arbete med att förstärka inslagen av konkurrens på den redan tidigare relativt öppna marknaden.

I det fortsatta arbetet med att se över och modifiera lagstiftningen för den svenska elsektorn bör det vara ett övergripande mål att elmarknaden organiseras så att svenska elkunder kan dra nytta av de fördelar som ges av elhandel med andra länder. Samtidigt bör svenska elkunder skyddas från prishöjande influenser från länder med bristande marknadsfunktioner, dvs. där ömsesidigheten är dålig med avseende på elmarknadens öppenhet. I begreppet bristande marknadsfunktioner bör också inbegripas skillnader i miljökrav. Möjliga obalanser i relationen till andra elmarknader i Europa, som skulle kunna uppkomma under en omställningstid och som då kan hanteras i enlighet med direktivet, bör kunna omhändertas. Regeringen avser därför att utreda behovet av en komplettering av ellagstiftningen som gör det möjligt att vid klart bristande ömsesidighet i enlighet med reciprocitetsklausulens vägra leveranser till svenska elkunder. Därvid skall hänsyn tas till att den svenska elmarknaden är en del av den öppna nordiska elmarknaden.

7 Elmarknadsreformen och utvecklingen på elmarknaden

7.1 Reformeringen av den svenska ellagstiftningen

Riksdagen beslutade hösten 1995 om en ny ellagstiftning (prop 1994/95:222, bet. 1995/96:NU1, rskr. 1995/96:2). Det nya regelverket infördes genom förändringar av och tillägg till lagen (1902:71 s.1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar (1902 års ellag). Beslutet innebar vidare ikraftträdande av en tidigare beslutad ny lag, lagen (1994:618) om handel med el m.m., elhandelslagen (prop. 1993/94:162, bet. 1993/94:NU22, rskr 1993/94:358). Det nya regelverket trädde i kraft den 1 januari 1996.

Det nya regelverket på elmarknaden har inneburit konkurrens i handeln med el, vilket skapar förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress i elförsörjningen och en ökad valfrihet för elkonsumenterna. Nätverksamhet är ett naturligt monopol som regleras och övervakas med stöd av ellagen. En huvudprincip är att det skall vara en klar boskillnad mellan å ena sidan produktion och försäljning av el, och å andra sidan överföring av el (nätverksamhet). För att dessa funktioner inte skall sammanblandas har i lagstiftningen införts krav på organisation och ekonomisk redovisning av nätverksamhet. En juridisk person som bedriver produktion av och handel med el får inte bedriva nätverksamhet. All nätverksamhet skall ekonomiskt redovisas åtskild från annan verksamhet. Syftet med dessa bestämmelser är att undvika så kallad korssubventionering.

För att skydda bl.a. små elanvändare föreskrevs i elhandelslagen att det skall finnas en leverantör i varje område som har s.k. leveranskoncession. Koncessionshavaren är skyldig att leverera el för normala förbrukningsändamål till alla kunder inom området som inte önskar byta elleverantör. Elanvändarna är därmed garanterade leverans av el till priser som kan prövas av nätmyndigheten. Leveranskoncessionären är även skyldig att köpa el från produktionsanläggningar som är belägna inom området och som kan leverera en effekt om högst 1 500 kW. Det innebär att avsättningen är garanterad för den el som produceras i små produktionsanläggningar. För att skapa trygghet för kunder med låg elförbrukning beslutades att systemet med leveranskoncession skulle gälla under en femårsperiod t.o.m. år 2000.

Vidare infördes i ellagstiftningen regler med syfte att åstadkomma en ökad utjämning av kostnader för överföring mellan tätorts- och glesbygdsconsumenterna.

Statens energimyndighet är nätmyndighet enligt ellagen och har därmed till uppgift att pröva ärenden om koncessionshavarnas skyldigheter och att utöva tillsyn över ellagens efterlevnad, utom i frågor som rör driftsäkerhet och elsäkerhet. Detta inbegriper tillsyn över bl.a. nätföretag och leveranskoncessionärer. Svenska kraftnät är s.k. systemansvarig

myndighet enligt ellagen. Svenska kraftnät har därmed det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert inom landet och att nätet utnyttjas så rationellt som möjligt så att det kontinuerligt råder balans mellan produktion och förbrukning av el. Svenska kraftnät har också till uppgift att för statens räkning förvalta och driva det svenska stamnätet och de statligt ägda utlandsförbindelserna. Elsäkerhetsverket är tillsynsmyndighet för elsäkerhetsfrågor.

Den 1 juli 1997 infördes för kunder med s.k. direktmätning ett takpris på 2 500 kronor för timregistrerande mätutrustning och dess installation (prop. 1996/97:85, bet. 1996/97:NU11, rskr. 1996/97:266). Syftet med takpriset var att öka möjligheterna för kunder med liten elförbrukning att delta i handeln med el.

Hösten 1997 beslutade riksdagen om en ny ellag (prop. 1996/97:136, bet. 1997/98:NU3, rskr. 1996/97:27). Den nya ellagen (1997:857) trädde i kraft den 1 januari 1998. Samtidigt upphävdes 1902 års ellag och elhandelslagen. Den nya ellagen innebar i huvudsak en språklig och redaktionell modernisering av den gällande ellagstiftningen. I den nya ellagen fördes bestämmelserna i 1902 års ellag och elhandelslagen samman. De principer och regler som infördes som en följd av elmarknadsreformen ligger fast och bestämmelserna i dessa stycken fördes över till den nya lagen i huvudsak oförändrade.

7.2 Det nordiska elsamarbetet

Sverige har under lång tid haft ett elutbyte med grannländerna, främst genom de större nordiska elproduktionsföretagens samarbete inom den s.k. NORDEL-organisationen. Elhandeln har varit lönsam för företagen och till nytta för konsumenterna. En väl fungerande nordisk elmarknad innebär ömsesidiga fördelar för länderna.

Elmarknaderna i de nordiska länderna har under 1990-talet genomgått betydande strukturella förändringar. I Norge, Sverige och Finland har elmarknaderna omreglerats på ett sådant sätt att elnäten har öppnats och konkurrens har införts i produktions- och försäljningsleden. Omregleringarna har genomförts i olika takt, men det finns stora överensstämmelser mellan regelverken, framför allt vad gäller de grundläggande principerna. Även i Danmark gäller från januari 1998 en ny ellagstiftning. Den innebär bl.a. att den danska elmarknaden i begränsad utsträckning har öppnats för konkurrens i enlighet med EU:s elmarknadsdirektiv.

Principerna för elsamarbetet mellan de nordiska länderna fastslogs av de nordiska energiministrarna i ett gemensamt uttalande år 1995. I början av år 1996 etablerades en svensk-norsk elmarknad med en gemensamt ägd elbörs, Nord Pool ASA. Nord Pool organiserar en spotmarknad för fysiska leveranser av el inom det kommande dygnet, och en terminsmarknad för handel med finansiella elhandelskontrakt med upp till tre års löptid. Även företag från Finland och Danmark deltar i handeln på den svensk-norska elbörsen. Utvecklingen av den nordiska elmarknaden har inneburit en ökad konkurrens mellan elföretagen i de berörda länderna. Vidare skapar elsamarbetet förutsättningar för ett effektivare utnyttjande av de samlade produktionsresurserna.

Erfarenheter från uppföljningsarbetet

Utvecklingen på elmarknaden bevakas inom ramen för det uppföljningsarbete som på regeringens uppdrag bedrivs av Statens energimyndighet (tidigare Närings- och teknikutvecklingsverket, NUTEK) i samråd med Konkurrensverket, Svenska kraftnät, Elsäkerhetsverket och Konsumentverket.

Den strukturförändring inom elbranschen som inletts under 1990-talet fortsätter. Utvecklingen mot ökad vertikal och horisontell integration som pågått under flera år har fortsatt också under år 1997. Ett betydande antal företagsöverlåtelser har genomförts under året. Omstruktureringstakten bland de största elföretagen har dock dämpats något jämfört med år 1996. Omstruktureringen sker främst inom den kommunala sektorn genom utförsäljning av kommunalt ägd elhandels- och nätverksamhet. De mindre företagen har i ökad utsträckning inlett samarbete inom inköps- och elhandelsområdet.

Den nordiska elhandeln har ökat i omfattning och har under torråret 1996 och år 1997 bidragit till såväl ökad konkurrens på de nationella marknaderna som prisstabilitet och försörjningstrygghet. Det nordiska kraftutbytet förefaller att i huvudsak fungera effektivt med ett rationellt utnyttjande av produktionsresurserna. De problem som har uppmärksamats sammanhänger enligt regeringens bedömning främst med skillnader i skattesystem och miljökrav mellan länderna. Det har ifrågasatts om regelsystemen fullt ut bidrar till ett från miljösynpunkt effektivt utnyttjande av det nordiska kraftproduktionssystemet. Detta och andra problem illustrerar betydelsen av anpassning av regelverken på skatte- och miljöområdet i samband med integrationen av energimarknaderna. På detta område pågår ett kontinuerligt arbete inom ramen för det nordiska samarbetet och inom EU.

Under år 1997 omsattes omkring 30 procent av den el som såldes i slutförbrukarledet utanför leveranskoncession, jämfört med 25 procent år 1996. Omsättningen på den svensk-norska elbörsen Nord Pool har ökat och uppgick år 1997 till 43,6 TWh på spotmarknaden (40,6 TWh år 1996) och 52,8 TWh på terminsmarknaden (42,6 TWh år 1996). Till detta skall läggas en betydande bilateral fysisk och finansiell elhandel.

Av det uppföljningsarbete som genomförts av NUTEK och Statens energimyndighet framgår att nätavgifterna har varit i stort sett oförändrade mellan åren 1996 och 1998, vilket innebär att de realt sett har minskat något. Skillnaden mellan högsta och lägsta nättariff har minskat, men spridningen är fortfarande stor mellan företagen. De krav på rationalisering av nätverksamhet som nätmyndigheten riktat mot nätföretagen har generellt sett inte uppfyllts fullt ut. Statens energimyndighet kommer att rikta särskild uppmärksamhet mot företag med fortsatt höga nättariffer. NUTEK bedömer att kraven på åtskillnad mellan nätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet efterlevs, men att det i viss utsträckning förekommer s.k. korssubventionering.

Vad gäller elprisernas utveckling bedöms konkurrensen på elmarknaden initialt ha haft störst betydelse för stora elkunder inom industri-,

service- och fastighetssektorerna. Prissänkningarna har i vissa fall varit betydande. Det kan förväntas att denna utveckling fortsätter i takt med att äldre fleråriga leveransavtal löper ut och nya leveransavtal ingås.

Genom det takpris på timregistrerande mätutrustning som infördes den 1 juli 1997 har möjligheterna att delta i handeln med el ökat för elkunder med låg förbrukning. Konkurrensen om dessa kundkategorier ökar nu med sänkta elpriser som följd. Den ökande konkurrensen gäller emellertid främst kunder med en förhållandevis stor elanvändning - såsom konsumenter med eluppvärmda villor och kunder med jordbruks- eller annan näringsverksamhet, etc - eller grupper av mindre elanvändare, exempelvis villaägare- och bostadsrättsföreningar.

Kunder med låg elanvändning, exempelvis småföretag och hushåll med eller utan elvärme, som köper sin el inom leveranskoncessionssystemet har dock i allmänhet ännu inte fått del av prissänkningarna. Efter prishöjningar mellan år 1996 och 1997, som delvis förklaras av skattehöjningar samt höjda produktionskostnader och inköpspriser till följd av låg vattenkraftproduktion, har priserna inom leveranskoncession varit oförändrade mellan år 1997 och 1998. Prisspridningen mellan leveranskoncessionärerna har minskat. Samtidigt har dock priserna på framtida elleveranser enligt marknadsnoteringarna på elbörsen Nord Pool sjunkit med ca 20 procent mellan år 1997 och 1998. Statens energimyndighet utreder inom ramen för tillsynen av leveranskoncessionärerna orsaken till att de sänkta elpriserna på elmarknaden inte har fått större genomslag i slutkundernas priser.

När det gäller den småskaliga elproduktionen har enligt NUTEK:s bedömning de ekonomiska villkoren för denna försämrats till följd av sänkta priser på elmarknaden. Ett annat problem är att andelen småskalig elproduktion inom vissa områden är så stor att det lett till högre nät- och elkostnader för kunderna i dessa områden.

Regeringen återkommer i *avsnitt 7.4* till systemet med leveranskoncessioner och situationen för kunder med låg elförbrukning och för den småskaliga elproduktionen. I detta sammanhang berörs också frågan om kravet på timvis mätning och s.k. schablonvis avräkning, dvs. avräkning enligt fördefinierade uttagsprofiler.

Regeringens bedömning

Det nya regelverket för elmarknaden har nu varit i kraft i ca två och ett halvt år. Mot bakgrund av de omfattande förändringar av marknadsförhållandena som det nya regelverket innebär är det ännu för tidigt att göra en fullständig bedömning av reformens konsekvenser och långsiktigt bestående effekter. Regelverket har inneburit betydande legala och institutionella förändringar som påverkar såväl marknadsfunktionssätt som förutsättningarna för producenter, leverantörer och konsumenter. Det är för tidigt att vänta sig att en fullständig anpassning till de nya förhållandena skall ha skett.

Regeringens samlade bedömning är att förhållandena på elmarknaden som helhet utvecklas positivt och i huvudsak i enlighet med intentionerna bakom elmarknadsreformen. Konkurrensen på elmarknaden har ökat genom de förbättrade möjligheterna till handel med utlandet, etableringen

av nya aktörer och en ökad rörligheten bland vissa kundkategorier. Detta kan antas komma att påverka den allmänna elprisutvecklingen för elanvändarna på ett mer påtagligt positivt sätt än vad som hittills har kunnat verifieras.

Myndigheternas uppföljning visar dock att det också finns utvecklingstendenser på elmarknaden som inte helt överensstämmer med elmarknadsreformens syften. Omfattningen av de pågående förändringarna av marknadsförutsättningarna gör dock att anpassningen till de nya förhållandena inte kan förväntas ske helt friktionsfritt. Regeringen bedömer att vissa problem kommer att försvinna i takt med att praxis från rättstillämpningen och tillsynsarbetet samt de berörda företagens kunskaper om regelverket utvecklas. I samband med det översyns- och utvärderingsarbete som nu inleds inom elmarknadsområdet finns det dock anledning att rikta särskild uppmärksamhet mot vissa områden för att säkerställa att utvecklingen går i en gynnsam riktning. Detta utvecklas i följande avsnitt.

7.4 Inriktningen av det kommande översynsarbetet

Regeringen avser att under det kommande året inleda ett översyns- och utvärderingsarbete inom elmarknadsområdet. En översyn av systemet med leveranskoncessioner skall genomföras. Vidare skall vissa frågor med anknytning till nätverksamhet utredas.

Systemet med leveranskoncession infördes som en övergångslösning i avvaktan på att förutsättningarna på elmarknaden har utvecklats dithän att kravet på timvis mätning inte längre kan anses utgöra ett hinder för små kunder att byta leverantör. Samtliga beviljade leveranskoncessioner gäller t.o.m. år 2000. En utvärdering av systemet skall ske i god tid före utgången av koncessionstiden med särskilt beaktande av de små konsumenternas och producenternas villkor.

Regeringen har idag beslutat om direktiv för utvärderingen och be-myndigat näringsministern att tillkalla en särskild utredare för denna (dir. 1998:37). Genom utvärderingen skapas underlag för en prövning av systemet, bl.a. om det på ett ändamålsenligt sätt skapar trygghet för kunder med låg elanvändning. I utvärderingen ingår att överväga om det finns ett fortsatt skyddsbehov för elkunder som av olika skäl inte antas vilja eller kunna hantera en upphandling på den konkurrensutsatta elmarknaden. Om ett fortsatt skydd anses önskvärt skall utredaren föreslå en lämplig reglering.

Utredningen kommer i detta sammanhang att beröra frågan om timvis mätning och schablonavräkning. Kravet på timvis mätning infördes för att säkerställa elsystemets effektiva drift och för att åstadkomma en rättvis kostnadsfördelning. Som framhållits av bl.a. Näringsutskottet i bet. 1995/96:NU20 om vissa kompletteringar av elreformen, uppnås bästa hushållning och största möjliga effektivitet vid mätning av den verkliga förbrukningen.

Kravet på timvis mätning har under senare tid från flera håll framhållits som ett betydande hinder för en ökad rörlighet bland elkunder med låg elanvändning och därmed för en ökad konkurrens och prispress inom

denna del av marknaden. Det har också anförts att timvis mätning inte är kostnadseffektiv, särskilt inte för elkunder med låg förbrukning. Det har föreslagits att kravet på timvis mätning tas bort för vissa kundkategorier och ersätts med schablonavräkning.

Enligt regeringens bedömning finns det flera skäl att hålla fast vid kravet på timvis mätning som huvudprincip. Mätarna ger möjligheter för kommunikation mellan elkunderna och elleverantörerna, vilket skapar förutsättningar för ett effektivt utnyttjande av elsystemet. Elkunderna kan få regelbunden information om sin elförbrukning vilket underlättar elhushållningen och en effektiv elanvändning. Detta är i sin tur en förutsättning för ett ekologiskt och ekonomiskt uthålligt energisystem. Erfarenheter visar också att en bred installation av timregistrerande mätare kan möjliggöra effektivisering av nätverksamhet och kostnads-sänkningar.

Takpriset för timregistrerande mätutrustning bör med tiden kunna sänkas i takt med att teknik- och marknadsutvecklingen minskar kostnaderna för utrustningen. En fortsatt prispress på mätutrustning kan därmed säkerställas. Mycket talar för att det inom några år kommer att finnas tillgång till mätare till priser som är rimliga för de allra flesta elkunderna.

Det bör dock övervägas att av rättvise- och konkurrensskäl och kostnadsskäl undanta kunder med låg elanvändning, dvs. lägenhetskunder och liknande, från grundprincipen om timvis mätning. En viktig del i utvärdering av systemet med leveranskoncessioner är att analysera behovet och konsekvenserna av ett sådant undantag. I detta sammanhang skall utredaren analysera effekterna på elmarknadens funktionssätt, bl.a. såvitt avser konsumenternas ställning, balansansvaret och handeln med el. Ett viktigt krav vid införandet av ett system som inkluderar schablonavräkning skall enligt direktivet vara att en effektiv elanvändning och ett effektivt utnyttjande av elsystemet säkerställs.

Utredaren skall vidare vid sin utvärdering av systemet med leveranskoncession särskilt granska den småskaliga elproduktionens förutsättningar. Den småskaliga elproduktionen bör tillförsäkras rimliga ekonomiska villkor. Utredaren skall i samband därmed beakta utvecklingen av och reglerna för stöd inom EU till elproduktion från förnybara energikällor. Utredaren skall lämna ett förslag till stödsystem för småskalig elproduktion. En utgångspunkt skall vara att stödet skall bidra till teknikutvecklingen och stärka konkurrenskraften för energiteknik baserad på förnybara energislag. Om utredaren bedömer att det finns skäl att gå ifrån ett system som är baserat på mottagningsplikt för el från mindre elproducenter skall i stället förslag lämnas om alternativa styrmedel för att främja småskalig elproduktion med låg miljöpåverkan.

Översynen av systemet med leveranskoncessioner är av stor betydelse för elkunder med liten elanvändning och för den småskaliga elproduktionen. Enligt regeringens uppfattning är det angeläget att möjligheterna till kostnads-sänkningar utnyttjas så att de snabbt kommer kunderna till godo i form av låga elpriser och nättariffer. I detta sammanhang kan det finnas anledning att överväga behovet av kompletteringar av regelverket för att öka effektiviteten och slagkraften i tillsynsarbetet. Det gäller exempelvis regler för att förhindra och beivra s.k. korssubventionering mellan nätverksamhet och konkurrenssatt verksamhet. Detta har också

betydelse för en sund konkurrens på elmarknaden. Regeringen återkommer till denna fråga i *avsnitt 10*. Också förutsättningarna för en fortsatt tariffutjämning mellan tätorts- och glesbygds kunder är viktiga att bevaka. En sådan utjämning är en viktig målsättning för elreformen. Regeringen återkommer till dessa frågor i *avsnitt 11*.

Frågorna om åtgärder mot korssubventionering och tariffutjämning har anknytning till nätverksamheten och den reglering som gäller för denna. Det kan därför enligt regeringens bedömning vara lämpligt att utreda dessa frågor i ett sammanhang. I det sammanhang bör också frågan om regler för tvångsförvaltning av nätkoncession behandlas i enlighet med vad som anfördes i prop. 1996/97:136 Ny ellag (sid. 53).

8 Nätkoncession för utlandsförbindelser

Regeringens förslag: Nätkoncession för utlandsförbindelser skall kunna beviljas även företag där den som har nätkoncession för stamnätet eller största delen av det har ett bestämmande inflytande.

Endast den som uppfyller villkoren för att kunna beviljas nätkoncession för en utlandsförbindelse skall ha rätt att inneha en sådan nätkoncession.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Svenska kraftnät* och *Svenska Kraftverksföreningen* tillstyrker förslaget med hänvisning till att det kan underlätta finansieringen av nya utlandsförbindelser. Svenska Kraftverksföreningen förordar en möjlighet för andra aktörer än staten att anlägga utlandsförbindelser.

Sveriges Industriförbund ställer sig försiktigt positiv till förslaget men framhåller att bestämmelserna om direkta ledningar i EG:s elmarknadsdirektiv kan vara av betydelse i sammanhanget.

Svensk Elbrukarförening (Elbruk) avstyrker förslaget med hänvisning till att det kan vara oklart vad som avses med begreppet bestämmande inflytande. Enligt Elbruks uppfattning är de nu gällande bestämmelserna fullt tillfredsställande.

Kammarrätten i Sundsvall framhåller att förslaget till lagtexten är diskretionärt utformad i fråga om återkallande av nätkoncession och att ett förtydligande bör ske.

Skälen för regeringens förslag: Utbyggnad av överföringsförbindelser mellan länder sker regelmässigt i samverkan mellan företag i de berörda länderna. Ofta uppförs, drivs och förvaltas överföringsförbindelsen i ett gemensamt ägt bolag eller konsortium. Detta har i vissa fall bedömts vara en ekonomisk och juridiskt mer praktisk lösning än att uppföra en förbindelse och att fördela ägande och ansvar för drift och förvaltning med utgångspunkt från landsgränserna.

Enligt ellagen får nätkoncession för linje som avser en utlandsförbindelser beviljas endast den som har nätkoncession för stamnätet eller största delen därav, dvs. Svenska kraftnät. Nätkoncession får beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för det samlade överföringsnätet till utlandet.

Bakgrunden till denna bestämmelse är att stamnätet och utlandsförbindelserna utgör en del av samhällets infrastruktur. De utgör sammantaget en förutsättning för en fungerande utrikeshandel med el. Såväl tekniska skäl som kraven på opartiskhet och likabehandling talar för en nära samordning av utbyggnaden och driften av stamnätet och utlandsförbindelserna.

Svenska kraftnät har i dag systemansvaret för det svenska elsystemet. Vidare skall affärsverket, såsom utövare av statens äganderätt till stamnätet, uppfylla krav på opartiskhet och icke-diskriminering. Genom att endast Svenska kraftnät normalt kan meddelas koncessioner som avser nya utlandsförbindelser skapas garantier för att utbyggnaden av utlandsförbindelserna sker i en lämplig takt, och att tillkommande utlandsledningar upplåts på icke-diskriminerande villkor.

Erfarenheterna talar för att utbyggnad av nya utlandsförbindelser också bör tillåtas ske genom samverkan mellan Svenska kraftnät och andra aktörer i gemensamt ägda företag. Utvidgningen bör begränsas till företag i vilka Svenska kraftnät har ett bestämmande inflytande. Detta är förenligt med syftet med den nuvarande bestämmelsen i ellagen men inte med dess lydelse.

I syfte att säkerställa att Svenska kraftnät också över tiden har kontroll över utlandsförbindelserna bör det i lagtexten anges att endast den som uppfyller villkoren för att kunna beviljas nätkoncession för en utlandsförbindelse skall ha rätt att inneha en sådan nätkoncession.

9 Vissa frågor om nättariffer på stamnätet

9.1 Tillträde till och nättariffer för vissa utlandsförbindelser

Regeringens bedömning: En effektiv gränsöverskridande handel med el underlättas av att utlandsförbindelser ingår i punktтарiffsystemet. Ellagen bör ändras i syfte att möjliggöra att vissa utlandsförbindelser får omfattas av punktтарiffsystemet.

Regeringens förslag: Regeringen skall kunna förordna att betald nättariff i Sverige skall ge tillträde även till utlandsförbindelserna mot ett visst land eller del av ett visst land. Om ett sådant förordnande meddelas skall kostnaderna för dessa utlandsförbindelser ingå i nättariffen för stamnätet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan synpunkter. Till de instanser som tillstyrker förslaget hör bl.a. *Konkurrensverket*, *Svenska kraftnät*, *Svenska Kraftverksföreningen* och *Sveriges Elleverantörer*. Svenska kraftnät anför att lagtexten bör utformas så, att regeringen har möjlighet att delegera beslutsrätten till Svenska kraftnät. Vidare anför Svenska kraftnät - med hänvisning till gällande, tidsbegränsade avtal om prioritet på gränsförbindelserna mellan Sverige och Norge - att lagtexten bör utformas för att under en övergångstid möjliggöra tillämpning av prioritetsavgifter även då gränstariff mot land eller mot del av land avskaffas.

Svenska Kraftverksföreningen anför att det är viktigt att i beslut om att ta bort gränstariffer väga in formella såväl som informella hinder för ömsesidighet i elhandeln.

Sveriges Industriförbund, *Svenska Fastighetsägareförbundet* och *Svensk Elbrukarförening* anför att man är tveksamma till förslaget med hänvisning till att det kan innebära ökade kostnaderna för elkunderna som inte motsvaras av någon ökad nytta. Liknande synpunkter framförs av LO. Industriförbundet anför att förslaget kan vara tveksamt från EG-rättslig synpunkt då det kan hävdas att bestämmelserna diskriminerar aktörer i vissa länder.

Skälen för regeringens bedömning och förslag: Före avregleringen av elmarknaden byggde utformningen av nättarifferna på ett system med kanaltariffer. Detta system innebär att en elkund begär tillträde till och betalar för överföring på samtliga ledningsnät mellan inmatningspunkten och uttagspunkten. Systemet byggde på att varje elanvändare i praktiken var hänvisad till en producent för sina inköp av el.

På en konkurrensutsatt elmarknad har dock detta tariffsystem en återhållande effekt på den fria handeln. Skälet till detta är att en elanvändare dels måste begära tillträde till flera ledningsnät för att kunna få en leverans från en viss producent, dels måste begära tillträde till andra nät när han vill byta leverantör. Motsvarande gäller för en producent beträffande dennes relation till kunderna.

Utformningen av tarifferna på den avreglerade elmarknaden bygger därför på ett system med s.k. punkttariffer. Detta system innebär att elkunden betalar endast en avgift, nämligen till innehavaren av det nät till vilket han är ansluten. En elanvändare är vanligtvis ansluten till ett lokalnät. Större elanvändare är dock ofta anslutna till ett regionnät. Tariffen på ett lokalnät innefattar, förutom kostnaden för överföring på lokalnätet, också den tariff som lokalnätsinnehavaren betalar för att hans nät är anslutet till det överliggande regionnätet. Tariffen på ett regionnät, i sin tur, innefattar inte bara kostnaden för överföring på regionnätet utan också den tariff som regionnätsinnehavaren betalar för att hans nät är anslutet till det överliggande stamnätet.

Den tariff en elanvändare på den nya konkurrensutsatta elmarknaden betalar inkluderar alltså kostnaden för överföring både på det ledningsnät, till vilket han är ansluten och på de överliggande näten. Motsvarande förhållanden gäller producenters inmatning på stamnätet, vilken ofta sker via en regionledning. Den tariff producenten betalar till regionnätsinnehavaren inkluderar dennes kostnader för att vara ansluten till stamnätet.

Vad gäller tillträde till nätet är varje nätkoncessionshavare, enligt ellagens bestämmelser, skyldig att överföra el för annans räkning. En förutsättning för att han skall kunna göra detta är dock att det finns kapacitet på nätet för en begärd överföring. Frågan om kapacitet prövas dock inte i samband med överföring av el utan då en elkund begär anslutning till ett ledningsnät. Anslutning sker alltid vid en viss effekt. Med utgångspunkt från den begärda effekten måste nätkoncessionshavaren bedöma huruvida hans nät har kapacitet att överföra el till eller från den begärda anslutningspunkten. För att godkänna den begärda anslutningen kan det bli nödvändigt för nätkoncessionshavaren att begära höjning av effekten i hans anslutningspunkt till det överliggande nätet. Innehavaren av sistnämnda nät måste då bedöma om det finns kapacitet på hans nät för den begärda effekthöjningen i det underliggande nätets anslutningspunkt. Om nätkoncessionshavaren godkänner en begärd anslutning innebär det att såväl han som innehavarna av överliggande nät har bedömt att det finns kapacitet på näten för överföring till eller från den nya anslutningspunkten vid den begärda effekten. Därefter kan de inte vägra överföring under hänvisning till bristande kapacitet.

Nämnda förhållanden innebär alltså att varje nätkund som är ansluten till det svenska elsystemet dels har automatiskt tillträde till hela det svenska elsystemet, dels att den avgift han betalar till innehavaren av det nät till vilket han är ansluten inkluderar all överföring på det svenska elsystemet.

Systemet med punkttariffer gäller dock inte vid överföring på utlandsförbindelserna. Dessa ledningar går från någon punkt på det svenska elsystemet till någon punkt på ett annat lands elsystem. Några andra anslutningspunkter på dessa ledningar finns inte. Deras enda användning

är alltså att överföra el mellan det svenska elsystemet och ett annat lands elsystem. Deras kapacitet är inte sådan att alla elkunder kan få automatiskt tillträde till dem. Därför måste en elkund begära tillträde för varje enskild överföring till eller från utlandet. Sådant tillträde skall medges om det finns ledig kapacitet för överföringen. Om överföringen äger rum får elkunden betala särskilt för denna överföring till innehavaren av utlandsförbindelsen.

Någon anslutning längs en sådan ledning blir i allmänhet inte aktuell, varför frågan om ledig kapacitet prövas i samband med begärd överföring och inte vid begärd anslutning som sker vid övriga ledningar. Den legala regleringen av utlandsförbindelser är i övrigt densamma som för övriga ledningar på det svenska elsystemet. Nätkoncessionshavaren måste medge tillträde för överföring om det finns ledig kapacitet och han får inte diskriminera andra elkunder till förmån för honom själv närstående företag. Dessutom måste nättariffen vara skälig och utformad på sakliga grunder.

Genom antagandet av EG:s elmarknadsdirektiv togs ett första steg mot en friare elhandel inom EU där slutmålet är en inre marknad för el som omfattar EU:s alla medlemsstater. I denna process har särskilt några av de nordiska länderna varit pådrivande. De nordiska länderna har kommit längre än övriga EU-länder i utvecklingen mot en firare gränsöverskridande elhandel. Särskilt har handeln mellan Sverige och Norge utvecklats i denna riktning.

En grundläggande förutsättning för att en gemensam marknad, som omfattar två eller flera länder, skall kunna bildas är att handel av en viss omfattning mellan de berörda länderna äger rum både vad avser kvantiteten överförd el och vad avser antalet aktörer som deltar i denna handel. För detta krävs dels att överföringsförbindelserna har viss kapacitet, dels att tillräckligt många aktörer kan få tillträde till dessa förbindelser på ett öppet och icke-diskriminerande sätt. Detta är dock inte tillräckligt utan även utformningen av nättarifferna har stor betydelse i detta sammanhang. Endast i ett system med punktтарiffer torde handeln få såväl tillräcklig omfattning som deltagande av också andra aktörer än de stora etablerade kraftproducenterna.

Med ett sådant system krävs inga särskilda förhandlingar och avtal om tillträde till utlandsförbindelserna, som är fallet i ett system med kanalтарiffer. Sådana förhandlingar och avtal är förenade med betydande transaktionskostnader och torde avhålla andra än de etablerade aktörerna från att delta i utlandshandeln. Detta gäller särskilt i de fall då förhandlingar också krävs för nättillträde på andra sidan landsgränsen. Med ett system med punktтарiffer kan sådana hinder undvikas, vilket särskilt underlättar för små aktörer att delta i utlandshandeln.

Ytterligare en förutsättning för en gemensam marknad är att aktörerna bara behöver betala i ett av de berörda länderna för överföringen mellan länderna. I annat fall kan inte handeln över gränsen konkurrera med den interna handeln.

Det krävs vidare att marknadsförutsättningarna är i stort sett likvärdiga i de berörda länderna. Det innebär bl.a. att reglerna för tillträde till och utnyttjande av näten är ungefär de samma så att förutsättningarna för handel är i stort sett likvärdiga. Vidare innebär det att bl.a. miljökrav,

skattestruktur och nättariffstruktur är i stort sett likvärdiga. Det går inte att exakt ange när en gemensam marknad kan anses föreligga. Detta får bedömas från fall till fall, varvid en helhetsbedömning av främst de kriterier som nu angivits skall göras.

Om dessa förhållanden föreligger och man vill verka för utvecklingen av en gemensam marknad är det väsentligt att inte själva överföringsförbindelserna belastas med en särskild nättariff. Därför bör det i ellagen införas ett bemyndigande för regeringen att förordna att utlandsförbindelserna till ett visst land inte skall belastas av en särskild nättariff. Ett sådant beslut är av stor betydelse för elförsörjningen och bör därför avgöras av regeringen. Någon möjlighet att delegera beslutsrätten till den systemansvariga myndigheten bör alltså inte införas. Om ett sådant förordnande meddelas skall kostnaderna för de berörda utlandsförbindelserna i stället belasta nättariffen för stamnätet. Detta medför att alla elkunder i Sverige bidrar till kostnaderna för dessa utlandsförbindelser och därför bör också alla elkunder ha rätt till tillträde till dessa förbindelser utan särskild förhandling. Ellagen måste därför ändras så, att om regeringen har förordnat om borttagande av den särskilda nättariffen på utlandsförbindelserna till ett visst land, skall betald nättariff i anslutningspunkten ge elkunden tillträde till inte bara elsystemet i Sverige utan också de berörda utlandsförbindelserna. Detta innebär inte att alla elkunder kommer att garanteras tillträde till dessa förbindelser vid varje givet tillfälle. Men det förutsätter dock att det finns metoder för att hantera kapacitetsbrister på ett öppet och icke-diskriminerande sätt.

Ett exempel på när dessa förutsättningar är uppfyllda är de former som gäller för den gränsöverskridande elhandeln mellan Sverige och Norge. Under senare år har den fysiska elhandeln mellan Sverige och Norge utvecklats i en omfattning som gör att man numera kan betrakta de två ländernas elmarknader som en gemensam marknad. Denna utveckling har möjliggjorts genom att överföringskapaciteten mellan de svenska och norska elsystemen är betydande, genom inrättandet av den gemensamma svensk-norska elbörsen Nord-Pool i Oslo och genom att båda länderna har ett system med punktтарiffer. Skillnaderna beträffande reglerna för nättillträde och nätutnyttjande är små mellan länderna. För att man skall kunna hantera kapacitetsfrågan på ett öppet och icke-diskriminerande sätt har beslutats att all gränsöverskridande fysisk handel måste ske på elbörsen.

Denna fysiska handel är organiserad på följande sätt. Aktörerna på börsen lämnar köpbud och säljbud till börsen avseende varje timme under det följande dygnet. Börsen rangordnar dessa bud i prisordning så att de bildar en köpkurva och en säljkurva. Börsen fastställer priset till ett värde motsvarande den punkt där dessa kurvor korsar varandra. Detta är balanspunkten där utbud och efterfrågan balanserar varandra. Det fastställs alltså ett pris för varje timme under det påföljande dygnet och detta sker i förväg en gång per dygn.

De säljare som har lämnat bud som är lika med eller lägre än det fastställda priset får mata in el på elsystemet i enlighet med sina bud vad avser mängden el, varvid börsen uppträder som motpart. Övriga säljare får inte mata in el i enlighet med sina bud. De köpare som har lämnat bud som är lika med eller högre än det fastställda priset får ta ut el från

elsystemet i enlighet med sina bud vad avser mängden el, varvid börsen uppträder som motpart. Övriga köpare får inte ta ut el från elsystemet i enlighet med sina bud. Det fastställda priset gäller alla köpare och säljare som får mata in eller ta ut el från elsystemet, oavsett vad de har bjudit för pris.

Vad gäller transaktioner mellan Sverige och Norge gäller följande. De inmatningar och uttag som beskrivits ovan balanserar sällan varandra inom respektive land, vilket innebär att el måste överföras från det ena landets elsystem till det andra landets elsystem via utlandsförbindelserna.

Om det finns tillräcklig överföringskapacitet för de fysiska leveranser som skall äga rum till följd av de inmatningar och uttag som blir följden av den ovan beskrivna börshandeln vidtas inga åtgärder. Om sådan kapacitet däremot saknas regleras det på följande sätt. Innan priset fastställs av börsen fördelas de ingivna buden på två budområden, ett omfattande Sverige och ett omfattande Norge. (Norge indelas tidvis i flera budområden, vilket dock bortses ifrån i detta sammanhang.) På samma sätt som beskrivits ovan fastställs ett pris för budområdet Sverige och ett pris för budområdet Norge. Dessa pris baserar sig på de bud som lämnats inom respektive budområde.

I området med nettouttag ökar priset, vilket medför att fler säljare får mata in el på elsystemet i enlighet med sina bud och färre köpare får ta ut el från elsystemet i enlighet med sina bud. Resultatet blir att nettouttaget över börsen minskar i det området. På samma sätt minskar priset i området med nettoinmatning vilket medför att färre säljare får mata in el på elsystemet i enlighet med sina bud och fler köpare får ta ut el från elsystemet i enlighet med sina bud. Resultatet blir att nettoinmatningen över börsen minskar i det området. Priset höjs respektive sänks tills mängden el som behöver överföras mellan budområdena motsvarar överföringskapaciteten.

Som framgår av beskrivningen ovan har man alltså funnit ett sätt att hantera frågan om tillträde till utlandsförbindelser vid bristande kapacitet på ett öppet och icke-diskriminerande sätt.

Innan den gränsöverskridande handeln reglerades över elbörsen, som har beskrivits ovan, reglerades tillträdet till utlandsförbindelserna i allmänhet på så sätt att elkunder ingick avtal med nätkoncessionshavaren innebärande att kunden garanterades tillträde på visst avtalat sätt till utlandsförbindelsen. Dessa avtal är i allmänhet tidsbegränsade. Sådana redan ingångna avtal bör alltså gälla om regeringen föreskriver att utlandsförbindelserna till ett visst land inte skall belastas med en särskild nättariff.

Detta innebär att dessa kunders tillträde till förbindelsen alltså har prioritet i enlighet med avtalet trots att samtliga elkunder får tillträde till förbindelsen i och med regeringens föreskrifter. I praktiken innebär det att samtliga elkunder får tillträde till endast den del av förbindelsens kapacitet som inte är ianspråktagen av kunderna med avtal om prioriterat tillträde. Dessa kunder måste dock betala för denna prioritet i enlighet med sina avtal trots att nättariffen på förbindelsen har avskaffats.

Regeringens förslag: De kostnader som Affärsverket svenska kraftnät har till följd av systemansvaret för el och som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori skall ingå i kostnadsunderlaget för stamnätstariffen.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker förslaget i huvudsak eller lämnar det utan synpunkter.

Statens energimyndighet anför att den föreslagna regleringen är utformad så, att nätmyndigheten i praktiken ges ett tillsynsansvar över Svenska kraftnät vad gäller systemansvaret. Förslaget bör därför ges en annan utformning eller bör det på annat sätt klargöras att så inte skall vara fallet. Liknande synpunkter framförs av Svenska kraftnät.

Några remissinstanser, bl.a. *Statskontoret*, *Konkurrensverket*, *Statens energimyndighet*, *Sveriges Industriförbund* och *Sveriges Elleverantörer*, anför att det krävs en klar definition av vilka kostnader som ingår i systemansvaret. Med undantag för Statens energimyndighet anser de också att en särredovisning av dessa kostnader är en förutsättning för att förslaget skall kunna genomföras.

Behovet av en definition av systemansvaret med dess kostnader betonas också av *Svensk Elbrukarförening*, som avstyrker förslaget med hänvisning till att systemansvarets kostnader bör bäras av dem som ger upphov till kostnaderna.

Skälen för regeringens förslag: Svenska kraftnät innehar, för statens räkning, nätkoncession för stamnätet. Tariffsättningen på stamnätet följer i princip samma regler som gäller för övriga nätkoncessionshavare. En av huvudprinciperna är att de kostnader som uppstår i Svenska kraftnäts nätverksamhet skall ligga till grund för nättariffen på stamnätet. Andra kostnader får däremot inte ingå i kostnadsunderlaget för tariffberäkningen.

Utöver att vara innehavare av stamnätet för statens räkning har Svenska kraftnät en annan viktig uppgift, nämligen att ha systemansvaret för el. Detta ansvar innebär, kort uttryckt, att Svenska kraftnät är ansvarigt för den momentana balanshållningen på det svenska elsystemet, dvs. för att det vid varje tidpunkt råder balans mellan den el som matas in på elsystemet och den el som tas ut från elsystemet. Denna uppgift sköter Svenska kraftnät inom ramen för den s.k. balanstjänsten, främst med hjälp av reglerkraftmarknaden. Denna regleras genom ett avtal mellan de berörda parterna, som är av Svenska kraftnät och i första hand kraftproducenter. Kraftproducenterna ger bud för att öka eller minska sin inmatning av el på elsystemet. Vad som krävs i detta avseende övervakas av Svenska kraftnät som kontinuerligt uppmanar kraftproducenterna att öka eller minska sin inmatning. För denna ökade eller minskade inmatning får kraftproducenterna en marknadsmässig ersättning av Svenska kraftnät.

Elanvändarna tar kontinuerligt ut el från elsystemet och betalar i efterhand sina leverantörer för den el de tagit ut. Varje elanvändare måste ha en balansansvarig leverantör. De balansansvariga leverantörerna har åtagit sig det *ekonomiska* ansvaret för att elsystemet tillförs så mycket el som deras kunder tar ut. Däremot kan de balansansvariga leverantörerna inte åta sig det *tekniska* ansvaret för att elsystemet vid varje given tidpunkt tillförs lika mycket el som deras kunder tar ut från elsystemet. Den funktionen utövas, som nyss beskrivits, av Svenska kraftnät, som alltså i realiteten sköter denna uppgift åt de balansansvariga leverantörerna. Det ekonomiska ansvaret regleras i efterhand innebärande att de leverantörer som har tillfört elsystemet mindre el än deras kunder tagit ut får betala ersättning till Svenska kraftnät, medan de leverantörer som har tillfört elsystemet mer el än deras kunder tagit ut får ersättning av Svenska kraftnät.

Balanstjänsten har en viktig funktion inom ramen för systemansvaret. Gemensamt för de kostnader som uppkommer inom balanstjänsten är att de kan hänföras till en viss kund eller kundkategori och att de också tas ut av berörda kunder eller berörd kundkategori.

Det uppstår emellertid även andra kostnader, bl.a. för reservkraft som behövs för att hålla balansen vid onormala förhållanden. Dessa kostnader kan dock inte hänföras till en viss kund eller kundkategori. Balanshållningen av det svenska elsystemet är en förutsättning för att detta skall fungera. Det är därför rimligt att samtliga elkunder står för de kostnader som följer av Svenska kraftnäts systemansvar och som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori.

Ett praktiskt sätt att uppnå detta är att låta sådana kostnader för systemansvaret ingå i kostnadsunderlaget för stamnätstariffen, eftersom alla elkunder, direkt eller indirekt, betalar denna nättariff.

I kostnadsunderlaget för stamnätet skulle därmed komma att ingå både kostnaderna för Svenska kraftnäts affärsverksamhet och vissa kostnader för dess myndighetsuppgifter avseende systemansvaret för el. Detta innebär formellt att nätmyndigheten tills vidare ges ett tillsynsansvar även för dessa kostnader. Mot bakgrund av bl.a. de synpunkter som framkommit vid remissmötet i fråga om tillsynen och omfattningen av systemansvaret avser regeringen att närmare utreda frågan om hur styrning och tillsyn av båda verksamheterna skall utövas.

10 Vissa frågor om redovisning av nätverksamhet

10.1 Behovet av ytterligare skärpningar av kravet på avgränsning av nätverksamhet

Regeringens bedömning: Ellagens bestämmelser om avgränsning av nätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet är ändamålsenliga och bör behållas. Ytterligare skärpningar av kraven på avgränsning bör inte göras nu. Regelverket för redovisning av nätverksamhet bör i vissa avseenden kompletteras för att underlätta en effektiv tillsyn av avgränsningen av dessa verksamheter. Det bör finnas en beredskap att i framtiden skärpa regelverket när det gäller kraven på avgränsning av nätverksamhet för att därmed kunna förhindra korssubventionering.

NUTEK:s bedömning och förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. NUTEK redovisar i rapporten *Korssubventionering på elmarknaden* ett antal förslag som i framtiden kan behöva övervägas. Förslagen går i huvudsak ut på skärpningar av regelverket i syfte att behandla klara fall av korssubventionering.

Ett förslag är att utreda möjligheten att införa en straffavgift vid klara fall av korssubventionering. Vidare föreslås att nätföretagen i första hand skall förbjudas att upphandla förlustel, dvs. el som används för att täcka överföringsförluster i nätet, från närstående företag och i andra hand skall åläggas att upphandla el i konkurrens genom anbudsförfarande i enlighet med lagen om offentlig upphandling (LOU). Effekterna av detta förslag bör enligt NUTEK utredas i särskild ordning, särskilt vad gäller förslagens kostnadskonsekvenser. NUTEK föreslår också att ett förbud övervägs mot att nätföretag ikläder sig borgensförbindelser och andra ekonomiska ansvarsförbindelser till förmån för konkurrensutsatt verksamhet. I andra hand skall nätföretagen åläggas att redovisa sådana förbindelser. NUTEK föreslår slutligen en straffavgift vid försenad eller felaktig årsrapport för nätverksamhet.

NUTEK anför att om en snabb anpassning till kraven på åtskillnad av nätverksamhet eftersträvas, bör förslagen, eller delar av dem, närmare utredas och genomföras inom kort.

Remissinstanserna: Kravet på boskillnad mellan nätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet har brett stöd bland remissinstanserna. Vissa remissinstanser, bl.a. *Kammarrätten i Göteborg*, *Konkurrensverket* och *Konsumentverket* förordar en ytterligare skärpning av detta krav. Bl.a. föreslås att nätverksamhet inte skall få bedrivas i samma koncern som elhandels- och elproduktionsverksamhet. Flera remissinstanser, bl.a. *Bokföringsnämnden*, *Riksrevisionsverket (RRV)*, *Svenska kraftnät* och

Sveriges Industriförbund delar NUTEK:s uppfattning att det är för tidigt att genomföra omfattande förändringar av regelverket.

När det gäller förslaget att införa en straffavgift vid klara fall av korssubventionering är remissopinionen delad. Vissa remissinstanser, bl.a. *Konkurrensverket* och *Konsumentverket*, förordar att förslaget genomförs. Andra remissinstanser, bl.a. *Kammarrätten i Göteborg*, *Statskontoret* och *RRV* påpekar i sina remissvar att svårigheter med att påvisa förekomsten av korssubventionering och gränsdragningsproblem kan uppstå i samband med den föreslagna sanktionen. Dessa remissinstanser anför att frågan behöver utredas ytterligare.

Förslaget att upphandling av förlustel skall ske i konkurrens får stöd av några remissinstanser, bl.a. *Konkurrensverket* och *Konsumentverket*. Andra remissinstanser, bl.a. *Statskontoret*, *Kammarrätten i Göteborg*, *RRV* och *Svenska kraftnät* anser att frågan bör utredas ytterligare, bl.a. avseende kostnadsaspekterna. *Sveriges Elleverantörer* motsätter sig förslaget med hänvisning till att förslaget inte är kostnadseffektivt.

Förslaget om förbud mot borgensåtaganden m.m. i nätverksamhet får stöd av några remissinstanser, bl.a. *Statskontoret* och *Konsumentverket*. Andra remissinstanser, bl.a. *RRV*, *Svenska kraftnät* och *Sveriges Industriförbund* avstyrker förslaget eller förordar att det skall utredas ytterligare. *Sveriges Elleverantörer* motsätter sig förslaget.

De remissinstanser som kommenterar förslagen om förseningsavgift för årsrapporter för nätverksamhet och om nätföretagens redovisningskyldighet avseende garantier m.m. till juridiskt närstående personer är i huvudsak positivt inställda.

Skälen för regeringens bedömning: Regelverket för elmarknaden innebär att produktionen och handeln med el skall bedrivas i konkurrens, vilket skapar förutsättningar för en ökad pris- och kostnadspress i elförsörjningen och valfrihet för elkonsumenterna. Överföring av el (nätverksamhet) är ett naturligt monopol som regleras och övervakas med stöd av ellagen.

Syftet med regleringen är att säkerställa att nätverksamheten bedrivs effektivt och rationellt, samt att nätföretagens monopolställning inte missbrukas. Enligt ellagen skall nättariffer vara skäliga och utformade på sakliga grunder. Vid bedömning av skäligheten i nättariffer skall hänsyn tas till de intäkter och kostnader som entydigt hör till nätverksamheten i koncessionsområdet. Skäligheten i nättariffer och övriga villkor för nättjänster som ett nätföretag tillämpar kan prövas av nätmyndigheten.

En viktig förutsättning för en fungerande handel med el och en effektiv nätverksamhet är att det inte förekommer s.k. korssubventionering mellan nätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet, främst produktion av och handel med el. Det finns flera tänkbara former av korssubventionering som innebär att överskott från nätverksamhet kan användas för att ekonomiskt stödja den konkurrensutsatta elproduktionen eller elhandeln. Detta kan leda till att nättariffer blir oskäliga och att konkurrensen i den konkurrensutsatta verksamheten snedvrids.

I ellagen finns särskilda bestämmelser som syftar till att motverka korssubventionering och säkerställa en effektiv tillsyn av nätverksamheten. En huvudprincip i regelverket är att det skall råda boskillnad mellan å ena sidan produktion och försäljning av el, å andra sidan nätverksam-

het. För att dessa funktioner inte skall sammanblandas har i lagstiftningen införts krav om åtskillnad mellan nätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet. En juridisk person som bedriver produktion av och handel med el får inte bedriva nätverksamhet. All nätverksamhet skall ekonomiskt redovisas åtskild från annan verksamhet. Revisor hos den som bedriver nätverksamhet skall göra en särskild granskning av redovisningen av nätverksamhet och i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser. NUTEK har tagit fram riktlinjer för vilka funktioner som bör finnas i nätföretag respektive elhandelsföretag.

Bestämmelserna om särredovisning innebär att all nätverksamhet skall redovisas i enlighet med förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet. I korthet innebär reglerna att den som bedriver nätverksamhet och annan verksamhet inom samma rörelse ekonomiskt skall redovisa nätverksamheten som en särskild rörelsegren.

Sammanfattningsvis kan konstateras att ellagens bestämmelser är avsedda att ge nätmyndigheten sådana förutsättningar för insyn i och kontroll av de ekonomiska förhållandena i nätverksamheten att korssubventionering kan förhindras. Vidare syftar bestämmelserna till att ge underlag för bedömningen av skäligheten i nättarifferna.

Regeringens uppdrag till NUTEK att överväga behovet av skärpta krav på avgränsning

NUTEK har bl.a. återrapporterat år 1996 av regeringsuppdraget att följa upp utvecklingen på elmarknaden redovisat att det finns tecken på korssubventionering mellan nätverksamhet och elhandel. Det gäller bl.a. i samband med upphandling av nätföretagens inköp av el för att täcka nätförluster och vid upphandlingen av tjänster. Ytterligare riskområden som identifierats är gemensamma personalfunktioner och felaktig prissättning av personaltjänster samt förekomsten av koncernbidrag från företag som bedriver nätverksamheten till juridiskt närstående företag.

Regeringen uppdrog i juni 1997 åt NUTEK att överväga behovet att skärpa ellagstiftningens krav på avgränsning mellan nätverksamhet och konkurrensutsatt verksamhet, och att lämna förslag om den lagreglering som kan behövas.

Bakgrunden till uppdraget var bl.a. de erfarenheter av korssubventionering som framkommit i uppföljningsarbetet. En frågeställning var om den i ellagstiftningen stipulerade avgränsningen mellan nätverksamhet och elhandelsverksamhet var effektiv i praktiken, särskilt sett i relation till de kostnader som regleringen medför. Slutligen fanns farhågor om att tillgångar i nätverksamhet utnyttjades som ekonomisk säkerhet i elhandelsverksamhet på ett sätt som kunde drabba nätföretagets kunder.

NUTEK avrapporterade uppdraget i oktober 1997. Av rapporten *Korssubventionering på elmarknaden* framgick bl.a. att ca 70 procent av nätföretagen ingick i en koncern tillsammans med elhandelsföretag. Det var också vanligt att bolag för elproduktion, fjärrvärmeverksamhet, gasdistribution eller andra verksamheter ingick i koncernen. Vidare framgick att nästan hälften av elhandelsföretagen saknar egen anställd personal. Dessa företag upphandlade personaltjänster, oftast från juridiskt

närstående nätföretag. Enligt rapporten upphandlade en klar majoritet av nätföretagen förlustelen från närstående företag. Utredningen gav dock inga belägg för att långivning och koncernbidrag används i syfte att subventionera konkurrensutsatt verksamhet. Närmare 30 procent av nätföretagen hade ställt någon form av säkerhet för skulder som belastar ett elhandelsföretag. NUTEK anför att sådana säkerheter medför en påtaglig risk för ekonomiska förluster i nätföretag om elhandelsföretagen skulle komma på obestånd.

NUTEK bedömer att reglerna om avgränsning mellan nätverksamhet och produktion och handel med el är ändamålsenliga med hänsyn till syftet att förhindra korssubventionering. Vidare anføres att ett skärpt regelverk bör konstrueras så att det inte medför onödiga kostnader för branschen eller för det allmänna. Ytterligare detaljreglering bör undvikas. Enligt NUTEK visar erfarenheterna att det främst krävs informations- och utbildningsinsatser för att säkra efterlevnaden av det gällande regelverket. NUTEK redovisar dock ett antal förslag som man menar i framtiden kan komma att behöva övervägas. De gäller i huvudsak skärpningar av regelverket i syfte att kunna behandla korssubventionering. Dessa förslag har redovisats ovan i inledningen av avsnittet.

NUTEK bedömer dock, med hänvisning till att elmarknadsreformen ännu inte fått fullt genomslag i elbranschen, att tiden ännu inte är mogen för genomgripande förändringar i regelverket. Myndigheten anför att om en snabb anpassning till kraven på åtskillnad av nätverksamhet eftersträvas bör förslagen, eller delar av dem, närmare utredas.

Överväganden om behovet av ytterligare skärpning av kraven på avgränsning av nätverksamhet

Ellagens bestämmelser om avgränsning av nätverksamhet är enligt regeringens bedömning ändamålsenliga och bör behållas. Några av NUTEK:s förslag innebär i huvudsak förtydliganden som är relativt okomplicerade och som kan införas snabbt. Det gäller förslaget om förseningsavgift för årsrapporter för nätverksamhet och förslaget om nätföretagens redovisningsskyldighet avseende garantier m.m. till juridiskt närstående personer. Regeringen återkommer till dessa åtgärder i avsnitten 10.2 och 10.3.

NUTEK:s övriga förslag är enligt regeringens bedömning mer genomgripande och behöver därför övervägas ytterligare. Flera remissinstanser framhåller att dessa förslag behöver analyseras ytterligare avseende förslagets praktiska konsekvenser, legala utformning och förenlighet med annan lagstiftning. Det gäller bl.a. förslagets kostandskonsekvenser samt effekterna på konkurrensen och berörda företag. Även NUTEK har framhållit att förslagen behöver utredas ytterligare.

Det nya regelverket för elmarknaden har inneburit omfattande institutionella förändringar för de berörda företagen. Mot bakgrund av att elmarknadsreformen ännu inte fått fullt genomslag i elbranschen bör genomgripande förändringar i regelverket enligt regeringens bedömning inte genomföras nu.

Det kan emellertid enligt regeringens bedömning vara motiverat att överväga vissa skärpningar av regelverket i syfte att skapa ytterligare

hinder för korssubventionering och bättre förutsättningar för tillsyn av nätverksamhet. Regeringen planerar därför att låta utreda NUTEK:s förslag närmare. Ett viktigt skäl för detta är att regeringen bedömer att det bör finnas en breddskap att snabbt skärpa regelverket för elmarknaden om de pågående informations- och utbildningsinsatserna och utvecklingen av rättspraxis inte leder till att risken för och förekomsten av korssubventionering upphör.

I en sådan utredning bör ingå att närmare analysera de föreslagna åtgärdernas effektivitet när det gäller att förhindra korssubventionering. Vidare bör ingå att analysera förslagets konsekvenser med avseende på bl.a. kostnaderna för de företag som bedriver elhandels-, och nätverksamhet samt för myndigheternas tillsynsarbete, och att väga dessa mot effekterna av skärpta krav på avgränsning mellan elhandels- och nätverksamhet. Vidare bör ingå att analysera åtgärdernas påverkan på konkurrenssituationen på elmarknaden.

Ett vanligt förekommande förhållande, som är särskilt angeläget att analysera närmare, är att nätföretag ställer ekonomiska säkerheter till förmån för närstående elhandelsföretag och annan konkurrensutsatt verksamhet. Som nyss angivits har NUTEK:s undersökning visat att nära 30 procent av nätföretagen har ställt någon form av säkerhet för närstående elhandelsföretags ekonomiska förpliktelser. Det förekommer också att ett nätföretag ställer någon form av säkerhet till annan konkurrensutsatt verksamhet. Sådana säkerheter kan ha formen av garantier, ansvarsförbindelser (exempelvis borgensförbindelser), företagsinteckningar eller panträtt i fast egendom.

Enligt regeringens bedömning kan detta förfarande starkt ifrågasättas. Det finns uppenbara risker för ekonomiska förluster i konkurrensutsatt verksamhet. Sådana förluster kan drabba ett närstående nätföretag i det fall nätföretaget har ställt ekonomisk säkerhet för det förlustdrabbade konkurrensutsatta företags ekonomiska förpliktelser. Om förlusterna blir betydande kan hela nätverksamheten inklusive dess tillgångar äventyras, beroende på hur de ekonomiska säkerhetsåtagandena är utformade. Eftersom nätverksamhet är ett naturligt monopol finns det en risk för att det i sista hand blir nätkunderna som får stå den ekonomiska risken för nätföretagets säkerhetsåtaganden gentemot den konkurrensutsatta verksamheten. Det förbud mot borgensförbindelser m.m. som NUTEK har föreslagit bör dock vägas mot de effekter som kan uppkomma till följd av förbudet för bl.a. små elhandelsföretag.

10.2 Förseningsavgift vid försenad eller felaktig årsrapport

Regeringens förslag: Nätmyndigheten bemyndigas att utdöma en avgift (förseningsavgift) vid försenad eller felaktig årsrapport för nätverksamhet.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker eller anför inga synpunkter på förslaget. *Kammarrätten i Sundsvall* anför att lagtexten bör förtydligas så att det tydligt framgår för vilket års rapporter som bestämmelserna skall tillämpas.

Skälen för regeringens förslag: Av bestämmelserna i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet framgår att den som bedriver nätverksamhet skall upprätta en årsrapport. Denna består av resultaträkning, balansräkning, verksamhetsberättelse och, i fråga om större nätföretag, finansieringsanalys. I en bilaga till verksamhetsberättelsen skall en särskild rapport bifogas. Den särskilda rapporten skall innehålla uppgifter som behövs för att bedöma skäligheten i nättariffer och övriga villkor samt för att kunna jämföra nätverksamheter.

Årsrapporten skall upprättas enligt god redovisningssed som den tillämpas i aktiebolag. Detta gäller oavsett om nätföretaget är aktiebolag eller drivs i någon annan associationsform. En bestyrkt kopia av årsrapporten skall sändas in till nätmyndigheten senast sju månader efter räkenskapsårets utgång.

Den rapport som nätföretagen skall sända in till nätmyndigheten utgör underlag för myndighetens tillsynsarbete. En förutsättning för att detta skall kunna bedrivas effektivt är att de handlingar som ingår i rapporten är korrekta och att de inkommer i rätt tid.

NUTEK har i rapporten *Korssubventionering på elmarknaden* redovisat bl.a. erfarenheter från en särskild granskning av de årsrapporter som inkommit år 1997. Syftet med granskningen har enligt NUTEK främst varit att ge underlag för en bedömning av årsrapporternas kvalitet. Granskningen visar att årsrapporterna ofta är behäftade med relativt stora brister. En iakttagelse är att många nätföretag inkommit med försenade eller ofullständiga årsrapporter. Bristerna avser främst otillräcklig sårredovisning av nätverksamhet, ofullständiga årsrapporter, oklara redovisningsprinciper och handlingar som inte har undertecknats av rätt befattningshavare. Under år 1997 har NUTEK förelagt ett femtiotal företag att inkomma med årsrapporter eller med kompletteringar till följd av att årsrapporter inte inlämnats eller inlämnats i ofullständigt eller bristfälligt skick.

För att komma till rätta med bristerna och förbättra kvaliteten i redovisningen av nätverksamhet och årsrapporterna krävs betydande informations- och utbildningsinsatser riktade mot nätföretagen. Det är ett ansvar för nätmyndigheten och berörda branschorganisationer att genomföra dessa insatser.

Bolag som omfattas av årsredovisningslagen (1995:1554 - ÅRL), skall enligt 8 kap. 3 § ÅRL sända in bestyrkt kopia av årsredovisningen och revisionsberättelse för det gångna räkenskapsåret till Patent- och registreringsverket (PRV). I 8 kap. 9 § ÅRL finns bestämmelser om en särskild förseningsavgift för bolag som inom sju månader efter räkenskapsårets utgång inte har inkommit med föreskrivna handlingar till PRV. Av NUTEK:s redovisning framgår att erfarenheterna av detta system är goda. Antalet försenade eller felaktiga räkenskapshandlingar har minskat kraftigt sedan reglerna om särskild förseningsavgift infördes.

I syfte att öka efterlevanden av bestämmelserna om redovisning av nätverksamhet bör en motsvarande avgift införas för nätföretag som

10.3 Nätföretagens redovisningsskyldighet avseende garantier m.m.

Regeringens bedömning: Nätföretagen skall, genom en ändring i förordningen om redovisning av nätverksamhet, åläggas att till nätmyndigheten redovisa garantier, borgensåtaganden och andra liknande ekonomiska utfästelser till förmån för närstående juridiska personer.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan synpunkter. Till de instanser som tillstyrker förslaget hör bl.a. *Statskontoret*, *Konkurrensverket*, *Statens energimyndighet* och *Svensk Elbrukarförening*.

Skälen för regeringens bedömning: De flesta nätföretag ingår i en koncern tillsammans med andra företag. Huvuddelen av dessa koncerner bedriver också elhandelsverksamhet. Ofta ingår också elproduktion, fjärrvärme, gasdistribution och annan konkurrensutsatt verksamhet i koncernernas verksamhetsområde.

Det förekommer att nätföretaget ställer ekonomiska säkerheter till närstående elhandelsföretag och annan konkurrensutsatt verksamhet. Säkerheter kan ha formen av garantier, ansvarsförbindelser, exempelvis borgensförbindelser, företagsinteckningar och panträtt i fast egendom.

I förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet framgår inte uttryckligen att eventuella borgensförbindelser, ansvarsförbindelser och garantier skall redovisas i årsrapporten. En sådan redovisning får dock anses följa av god redovisningssed. Det är angeläget för en effektiv tillsyn av nätverksamhet att eventuella borgensförbindelser, ansvarsförbindelser och garantier redovisas öppet. Det bör därför i förordningen införas uttryckliga krav på en sådan redovisning.

11 Frågor om tariffutjämnning mellan tätort och glesbygd

11.1 Behovet av åtgärder för att åstadkomma tariffutjämnning mellan tätort och glesbygd

Regeringens bedömning: Nättarifferna bör utjämnas mellan tätort och glesbygd. En strukturomvandling av lokaldistributionen bör ske på ett sådant sätt att samordnings- och stordriftfördelar kan tas tillvara. Nätmyndighetens tillsyn av nätföretagen, bl.a. i form krav på effektivisering av nätverksamhet, bör även fortsättningsvis vara huvudmetoden för att främja strukturomvandlingen.

Behovet av och formerna för ytterligare åtgärder i syfte att främja tariffutjämnning mellan tätort- och glesbygds-kunder skall utredas ytterligare.

NUTEK:s bedömning och förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning. NUTEK redovisar i rapporten *Rationella nätkoncessioner för område - kriterier för lämplig enhet* bedömningen att det behövs kompletterande regler för att koncessionsreglerna skall kunna användas för att ta bort direkt olämpliga nätenheter. Nätföretagen bör, pådrivna av nätmyndighetens tillsyn och allmänna råd om näteffektivisering, själva avgöra hur befintliga skal- och samdriftsfördelar bäst skall realiseras.

NUTEK föreslår allmänna kriterier för vad som skall betraktas som lämplig nätenhet, men bedömer att dessa kriterier inte bör kvantifieras utan anpassas till de enskilda fallen. Vidare föreslår NUTEK vägledande kriterier som skall användas vid beslut om sammanslagningar av koncessioner som berör flera företag.

NUTEK föreslår också att restriktionen om geografisk närhet inte skall vara bindande vid beslut om sammanläggning av koncessionsområden. Slutligen föreslår NUTEK att det ges en legal grund för differentiering av nätavgifter under en övergångsperiod vid sammanläggning eller samredovisning av nätkoncessioner.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna stöder NUTEK:s bedömning att nätmyndighetens tillsyn av nätföretagen, bl.a. i form av krav på effektivisering av nätverksamhet, även fortsättningsvis bör vara huvudmetoden för att främja strukturomvandlingen. *Sveriges Elleverantörer* menar att utredningen i stora delar är allmänt hållen med svepande formuleringar utan saklig argumentation.

Flera remissinstanser, bl.a. *Svenska kraftnät*, *Glesbygdsverket*, *Svenska Kommunförbundet* och *Svenska Kraftverksförningen*, är i huvudsak positiva till de föreslagna kriterierna och till principen att inte kvantifiera dessa. *Statskontoret* anför att utredningens förslag är vaga och att de inte

ger tillräcklig vägledning när det gäller att formulera kriterier för lämplig enhet. Liknande synpunkter framförs av *Sveriges Elleverantörer*.

De remissinstanser som kommenterar förslaget om att slopa kravet på geografisk närhet vid samredovisning av nätområden, bl.a. *Statskontoret och Svenska kraftnät*, anför att förslagets konsekvenser bör utredas ytterligare ur olika aspekter.

Förslaget om en legal grund för successiv tariffutjämning stöds av bl.a. *Glesbygdsverket, Svenska Kraftverksföreningen och Sveriges Elleverantörer*.

Skälen för regeringens bedömning: En huvudprincip i ellagen är att priserna för nättjänster skall vara kostnadsriktiga. Vidare gäller att nättariffer skall vara skäliga och utformade på sakliga grunder. Lagen anger också kriterier som skall användas vid skälighetsbedömningen. Som den viktigaste faktorn anges konsumentintresset, dvs. konsumenternas intresse av låga och stabila nättariffer. Även nätägarens krav på en rimlig avkastning i verksamheten skall beaktas. Att nättariffen skall utformas på sakliga grunder innebär att tarifferna skall vara objektiva och icke-diskriminerande. Skilda tariffer får tillämpas på grupper av kunder med olika kostnadsbild. Kunder inom samma kundkategori skall däremot ha samma nättariff.

Nättariffen på lokal nivå, dvs. inom en nätkoncession för område, får inte vara avståndsberoende utom vad avser engångsavgifter vid anslutning. Det innebär att geografiska indelningar inte får göras, t.ex. med olika tariffer för tätorter och omgivande landsbygd. Zonindelningar av ett koncessionsområde är inte heller tillåtna. Vid bedömning av nättariffen på lokalnivå skall enligt huvudregeln varje koncessionsområde behandlas för sig. Det är pristvecklingen i det aktuella området som skall beaktas.

Kostnaderna för att överföra el är betydligt högre på landsbygden än i tätorter. Skälet är att andelen realkapital i form av överföringsanläggningar per elabbonent är större på landsbygden än i tätorten, och därmed även kapital- och underhållskostnaderna. Kostnadsskillnaderna gör att skillnaderna i avgiftsnivå mellan områden med hög respektive låg kundtäthet kan bli betydande.

Ellagen innehåller flera bestämmelser i syfte att inom ramen för den gällande områdesstrukturen jämna ut nättarifferna mellan tätorts- och landsbygdskunder. Bl.a. har bestämmelserna om förbud mot geografisk indelning eller zonindelning inom en nätkoncession för område införts med detta syfte. Ett motsvarande förbud finns mot avståndsberoende tariffer för regionledning.

Vidare kan nätmyndigheten på koncessionshavarens begäran medge undantag från kravet att varje koncessionsområde skall redovisas för sig. Ett sådant undantag är för sin giltighet beroende av att en enhetlig nättariff tillämpas i alla berörda koncessionsområden. Områdena skall ligga geografiskt nära varandra och utgöra en för nätverksamhet lämplig enhet. Om nätkoncessionerna får redovisas samlat skall de också vid skälighetsbedömningen av nättariffen ses som ett område.

Ett koncessionsområdes sammansättning av tätorts- och glesbygds kunder har stor betydelse för nättariffens nivå. I samband med prövning av områdeskoncessioner söker nätmyndigheten åstadkomma områden med en lämplig blandning av tätorts- och glesbygds kunder för att nå en utjämning av nättarifferna. De legala styrmedlen för att åstadkomma rationella nätområden i samband med koncessiongivningen är dock begränsade och bygger främst på frivillig medverkan från nätföretagens sida.

Enligt NUTEK:s rapport *Rationella nätkoncessioner för område - kriterier för lämplig enhet* har inte koncessionsgivningen använts som tvingande medel för att åstadkomma lämpliga sammanslagningar av nätområden varken i Sverige eller i våra nordiska grannländer. Direkta avslag på ansökningar om förlängningar av existerande koncessioner har inte förekommit. En vanlig metod har i stället varit att besluta om kortare koncessionstider än normalt eller om tillfälliga förlängningar.

NUTEK:s beräkningar i rapporten visar att det finns en rationaliseringspotential i nätverksamheten som skulle medge en långtgående tariffsänkning för glesbygds kunder, utan motsvarande höjning av tätortstarifferna. Myndigheten bedömer att det behövs kompletterande regler för att den på ett mer kraftfullt sätt skulle kunna se till att samordnings- och stordriftsfördelarna i nätverksamheten tas tillvara, samtidigt som olämpligt sammansatta koncessionsenheter elimineras.

NUTEK lämnar i sin rapport flera förslag till regelförändringar, som skulle öka dess möjlighet att med stöd av lagstiftningen styra strukturovandlingen mot ökad effektivitet och ökad tariffutjämning. Ett förslag är att myndigheten under en övergångsperiod skall kunna medge en successiv tariffutjämning mellan berörda områden vid samredovisning eller sammanslagning av nätkoncessioner för områden och vid justering av gränser för nätkoncession för område. Detta behandlas i *avsnitt 11.2*.

NUTEK:s förslag i övrigt är allmänt formulerade, och förutsätter ett föreberedande utredningsarbete innan eventuella förslag till ändringar av lagstiftningen kan utformas. Det är enligt regeringens uppfattning angeläget nätmyndigheten möjligheter att påskynda en tariffutjämning mellan tätorts- och glesbygds kunder ökar, samtidigt som kostnaderna för hela nätverksamheten kan hållas nere och en successiv avgiftsutjämning därmed sker. Förutsättningarna för ytterligare åtgärder, och förslag till reglering av dessa, bör därför utredas. Regeringen avser att inom kort tillkalla en särskild utredare för att utreda frågorna om tariffutjämning, åtgärder mot korssubventionering samt regler för tvångsförvaltning av nätkoncession.

11.2 Legal grund för differentiering av nättariffer vid samredovisning eller sammanslagning av nätkoncessioner för område

Prop. 1997/98:159

Regeringens bedömning: En legal grund för differentiering av nättariffer vid samredovisning eller sammanslagning av nätkoncessioner för område bör införas i syfte att underlätta ytterligare tariffutjämning.

Regeringens förslag: Vid samredovisning eller sammanslagning av nätkoncessioner för områden och vid justering av gränser för nätkoncession för område skall en successiv tariffutjämning mellan de berörda områdena kunna ske under en övergångsperiod på tre år.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan synpunkter. *Statens energimyndighet* anför att förslaget bör kompletteras med övergångsbestämmelser. *Sveriges Elleverantörer* föreslår ett förtydligande av förslaget i promemorian så att det klart framgår att samredovisning av nätområden får ske redan från första året.

Skälen för regeringens bedömning och förslag: Enligt ellagen skall varje nätkoncession för område redovisas för sig. Nätmyndigheten kan dock, på koncessionshavarens begäran, medge att flera koncessionsområden redovisas samlat. Denna möjlighet har införts för att bl.a. främja tariffutjämning mellan tätort och glesbygd. För att undantaget skall kunna medges måste områdena ligga geografiskt nära varandra och utgöra en för nätverksamhet lämplig enhet. Vid rättstillämpningen har bestämmelserna tolkats så att kriteriet för geografisk närhet får anses vara uppfyllt om områdena ligger inom samma region. Vad som avses med region avgörs i det enskilda fallet. Med kriteriet lämplig enhet avses att berörda områden innehåller en lämplig kombination av glesbygds- och tätortsområden.

Ett sådant undantag är för sin giltighet beroende av att en enhetlig nättariff tillämpas i alla berörda koncessionsområden. Om nätkoncessionerna får redovisas samlat skall de också vid skälighetsbedömningen av nättariffen ses som ett område. Den befintliga lagstiftningen medger således inte någon successiv utjämning och anpassning av nättariffer. Eftersom skillnaderna mellan nättariffer i tätorts- och glesbygdsnät kan vara betydande, kan tätortskundernas tariffer stiga väsentligt om en samredovisning börjar att tillämpas, särskilt om de möjliga kostnads-sänkningarna till följd av en sammanslagning ännu inte hunnit få genomslag. Detta gäller särskilt om antalet tätortskunder är litet i förhållande till antalet glesbygds-kunder. Det kan därför befaras att kravet på en omedelbar tariffutjämning medför att nätföretag ibland avstår från att begära en samredovisning av nätverksamhet.

Detsamma kan befaras beträffande möjligheterna att slå samman koncessionsområden, exempelvis i samband med förvärv av sådana områden och vid justering av gränserna för sådana områden. Inte heller i dessa fall

medger ellagen någon möjlighet till successiv tariffutjämning mellan de berörda koncessionsområdena. Prop. 1997/98:159

Det bör skapas en möjlighet att med stöd av ellagen under en övergångstid successivt jämna ut nättariffer mellan berörda koncessionsområden i samband med samredovisning och sammanslagning av koncessionsområden samt vid justering av gränserna för sådana områden.

12 Anmälningstid vid byte av balansansvarig

Regeringens förslag: En anmälningstid på en månad införs vid byte av balansansvarig.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan synpunkter. *Sveriges Elleverantörer* anför att elbranschens allmänna avtalsvillkor föreskriver en anmälningstid om 30 dagar och föreslår att lagstiftningen utformas med hänsyn till detta.

Några remissinstanser, bl.a. *Sveriges Fastighetsägareförbund*, förespråkar en kortare anmälningstid. *Statens energimyndighet* förespråkar en anmälningstid om högst en månad. *Svensk Elbrukarförening* avstyrker förslaget med hänvisning till att en anmälningstid hindrar konkurrensen och rörligheten på elmarknaden.

Skälen för regeringens förslag: Ellagen innehåller vissa föreskrifter om s.k. balansansvar. Huvudregeln är att varje elanvändare som köper el från annan än leveranskoncessionären är skyldig att se till att det finns någon ekonomiskt ansvarig för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som elanvändaren tar ut. Detta kallas balansansvar. Ett sådant åtagande skall göras genom avtal med den som har systemansvar enligt ellagen, dvs. med Svenska kraftnät. Avtalet innebär att Svenska kraftnät ser till att öka eller minska elproduktionen motsvarande den balansansvariges förbrukning och att i efterhand reglerar balanshållningen ekonomiskt med denne. För närvarande ingår drygt 30 företag i Svenska kraftnäts balansavräkning. En väl fungerande balansavräkning är av stor betydelse för en effektiv elhandel och elproduktion och för en rättvis fördelning av elsystemets kostnader.

Ett byte av balansansvarig föranleder vissa administrativa och tekniska åtgärder hos Svenska kraftnät och berörda nätinnehavare för att avräkning och rapportering skall fungera när bytet har genomförts. I syfte att medge tillräcklig tid för dessa åtgärder bör det i ellagen införas en lagstadgad anmälningstid för byte av balansansvarig. Bestämmelsen bör utformas så att elanvändaren åläggs att anmäla byte till nätinnehavaren inom en viss tid och nätinnehavaren blir då i sin tur skyldig att omedelbart meddela Svenska kraftnät om det förestående bytet. En rimlig anmälningstid är, enligt regeringens uppfattning, en månad. På så sätt hinner nätinnehavaren och Svenska kraftnät vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa en väl fungerande rapportering och avräkning.

13 Författningskommentar

2 kap.

10 § Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. Nätkoncession för område får beviljas endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas *och innehas av endast den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav eller en juridisk person där denne har ett bestämmande inflytande.* Nätkoncession får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för det samlade överföringsnätet till utlandet.

I paragrafen regleras vem som får beviljas nätkoncession. I *andra stycket* finns en kompletterande föreskrift om utlandsförbindelser, som innebär att endast den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav får beviljas nätkoncession för en sådan förbindelse. Föreskriften utvidgas nu så, att sådan nätkoncession får beviljas även en juridisk person i vilken det bestämmande inflytandet utövas av den som eljest har rätt att få nätkoncession för en utlandsförbindelse. Skälen för detta har angivits i avsnitt 8.

Ytterligare en komplettering av föreskriften har gjorts. Den som beviljas nätkoncession för en utlandsförbindelse måste uppfylla villkoren för detta, inte bara då koncessionen meddelas utan också under hela koncessionstiden. Om koncessionshavaren under koncessionstiden inte längre uppfyller dessa villkor får koncessionen återkallas, vilket framgår av en ny föreskrift i 18 § första stycket tredje punkten. Så kan bli fallet om koncessionshavaren inte längre innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav eller om den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav förlorar sitt bestämmande inflytande över den juridiska person som innehar nätkoncessionen för utlandsförbindelsen. I praktiken blir det dock knappast aktuellt att återkalla koncessionen utan den kommer i stället att överlåtas till den som uppfyller villkoren för att inneha nätkoncession för utlandsförbindelsen.

18 § En nätkoncession *skall* återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om koncessionshavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen, eller

3. om koncessionshavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § *andra stycket första meningen* för att inneha nätkoncessionen.

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

I paragrafens *första stycke* anges i två punkter de två förhållanden som kan föranleda återkallelse av en nätkoncession. Nu införs i en ny tredje punkt ytterligare ett förhållande som kan föranleda återkallelse av nätkoncession, nämligen då den som innehar nätkoncession för en utlandsförbindelse inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket första meningen för att inneha en sådan nätkoncession.

Av den aktuella paragrafens sista stycke framgår att ett sådant återkallelseärende alltid prövas av regeringen.

Dessutom ändras inledningen av paragrafen såtillvida att återkallelse *skall* ske och inte som tidigare *får* ske då förutsättningarna för återkallelse föreligger. Detta blir särskilt viktigt efter det att den nya återkallelsegrunden införs eftersom det är viktigt att kontrollen över stamnätet och utlandsförbindelserna ligger i samme innehavares hand.

3 kap.

3 § Vid redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område skall varje område redovisas för sig, om inte nätmyndigheten på koncessionshavarens begäran beviljar undantag. Sådant undantag skall beviljas, om de berörda områdena ligger geografiskt nära varandra och sammantagna utgör en för nätverksamhet lämplig enhet.

Ett beviljat undantag är för sin giltighet beroende av att en enhetlig nättariff tillämpas för samtliga områden, som omfattas av undantaget, *senast tre år efter nätmyndighetens beslut.*

När koncessionstiden för något av de områden som omfattas av undantaget löper ut, skall nätmyndigheten pröva om undantaget skall bestå.

Nätkoncession för område skall redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

I paragrafen ges föreskrifter om redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område. Huvudregeln är att varje område skall redovisas för sig. Under vissa förutsättningar kan dock nätmyndigheten bevilja undantag från huvudregeln, vilket innebär att en nätkoncessionshavare får redovisa flera områden samlat. En förutsättning för giltigheten av ett sådant undantag är, enligt *andra stycket*, att nätkoncessionshavaren tillämpar samma nättariff för samtliga områden som omfattas av undantaget.

När nätmyndigheten har meddelat ett sådant undantag måste därför nätkoncessionshavaren *omedelbart* införa en gemensam tariff för de berörda områdena. Som har angetts i avsnitt 7.3 har detta lett till vissa problem.

Därför modifieras föreskriften i andra stycket så, att nätkoncessionshavaren får tre år på sig att införa den gemensamma nättariffen. Utjämningsen av nättariffen mellan de berörda områdena kan alltså ske successivt.

Vid bedömningen av en nättariffs skälighet skall, enligt 4 kap. 4 § första stycket, varje område bedömas för sig. Enligt paragrafens andra stycke skall dock områden som omfattas av ett beviljat undantag enligt 3 kap. 3 § anses utgöra ett område. Detta gäller även i fortsättningen men under de första tre åren efter det att ett undantag har beviljats kommer det att finnas två eller flera nättariffer inom det samlade området. Skälighetsbedömningen kommer därmed att avse dels om det totala tariffuttaget i de berörda områdena är skäligt, dels om den successiva utjämningsen sker på ett skäligt sätt.

4 kap.

2 § Nättariffer för överföring av el skall utformas så, att betald anslutningsavgift ger rätt att använda det elektriska nätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelserna.

Regeringen får föreskriva att betald anslutningsavgift ger rätt att använda även utlandsförbindelserna till ett eller flera länder. En sådan föreskrift får också avse utlandsförbindelserna till en del av ett land.

Föreskrifter enligt andra stycket får meddelas i fråga om ett land eller del av ett land vars elmarknad kan anses utgöra en gemensam marknad med den svenska elmarknaden.

Avtal som avser tillträde till en utlandsförbindelse och som har ingåtts innan regeringen meddelar föreskrifter enligt andra stycket skall fortfarande gälla.

Denna paragraf reglerar utformningen av nättariffer inom det svenska elsystemet. Regleringen innebär att Sverige har ett system med punktтарiffer. Detta uttrycks i första stycket. Innebörden är att en elkund som är ansluten till det svenska elsystemet inte behöver begära tillträde till olika ledningsnät utan elkunden har automatiskt rätt till tillträde till hela det svenska elsystemet. Därmed kan en elkund ingå leveransavtal med vilken annan elkund som helst i landet, utan att behöva befara att han vägras tillträde till någon del av elsystemet. Dessutom betalar en elkund bara en avgift för överföring av el, nämligen till innehavaren av det nät till vilket han är ansluten. Överföringskostnaden är alltså helt oberoende av med vem man ingår ett leveransavtal. Systemet med punktтарiffer är i praktiken en förutsättning för en fungerande fri elhandel.

Den nu beskrivna regleringen gäller dock inte utlandsförbindelser. Skälet till detta har utvecklats i avsnitt 9.1. Som också har redovisats i det avsnittet pågår nu en utveckling mot att skapa i första hand en gemensam nordisk elmarknad och på lite längre sikt en gemensam europeisk elmarknad. Där har också angivits att en av förutsättningarna för att skapa en gemensam nordisk elmarknad är att utlandsförbindelserna omfattas av systemet med punktтарiffer.

Därför införs nu ett nytt *andra stycke* i paragrafen som innebär att regeringen kan föreskriva att utlandsförbindelserna till ett visst land skall omfattas av systemet med punktтарiffer.

I ett nytt *tredje stycke* anges att en förutsättning för att en sådan föreskrift skall få meddelas är att det andra landets elmarknad kan anses utgöra en gemensam marknad med den svenska elmarknaden. Om detta är fallet får avgöras från fall till fall enligt vad som anges i avsnitt 9.1.

Som framgår av ordalydelsen i *andra stycket* kan en föreskrift omfatta endast utlandsförbindelserna till en del av ett land. Skälet till detta är att det i vissa länder saknas ett sammanhållet elsystem. I dessa länder finns det i stället två eller flera elsystem som är mer eller mindre isolerade från varandra och därmed två eller flera elmarknader. I ett sådant land kan situationen vara den att endast en av dessa elmarknader kan anses utgöra en gemensam marknad med den svenska elmarknaden.

Tillträdet till utlandsförbindelserna är idag i allmänhet reglerat på så sätt att elkunder ingår avtal med nätkoncessionshavaren innebärande att kunden garanteras tillträde på visst avtalat sätt till utlandsförbindelsen. Det garanterade tillträdet innebär att kunden får en viss prioritet vad gäller tillträdet. Dessa avtal är i allmänhet tidsbegränsade.

I ett nytt *fjärde stycke* föreskrivs nu att sådana avtal alltjämt skall gälla om regeringen meddelar föreskrifter enligt andra stycket. Detta innebär att dessa kunders tillträde till förbindelsen alltjämt har prioritet i enlighet med avtalet trots att samtliga elkunder får tillträde till förbindelsen i och med regeringens föreskrifter. Dessutom måste elkunden betala den avgift för tillträde till utlandsförbindelsen som framgår av avtalet trots att den särskilda nättariffen avseende förbindelsen har avskaffats.

När avtalets giltighetstid löper ut får inte något nytt avtal om prioriterat tillträde till utlandsförbindelsen ingås.

3 § Nättariffer för område, utom engångsavgift för anslutning, får inte utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen.

Om ett eller flera områden slås samman helt eller delvis skall en enhetlig nättariff för det nya området börja tillämpas senast tre år efter sammanslagningen.

I paragrafen ges en grundläggande föreskrift om nättariffer för område, nämligen att sådana tariffer inte får utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen. Innebörden av föreskriften är att, inom samma kundkategori, samma nättariff skall tillämpas för alla kunder inom området.

Om ett eller flera områden slås samman helt eller delvis måste, med den utformning föreskriften har, omedelbart en för det nya området enhetlig nättariff införas. Som har utvecklats i avsnitt 11.2 leder detta till vissa problem.

Därför införas nu ett nytt *andra stycke*, som innebär att denna enhetliga nättariff inte behöver införas förrän senast tre år efter sammanslagningen. Utjämningen av nättariffen mellan de berörda delarna av området kan alltså ske successivt.

Vid bedömningen av nättariffens skälighet kommer det under de första tre åren efter sammanslagningen att finnas två eller flera nättariffer inom området. Skälighetsbedömningen kommer därmed att avse dels om det

totala tariffuttaget i området är skäligt, dels om den successiva utjämnningen sker på ett skäligt sätt.

En sammanslagning kan ske efter samtycke av de berörda koncessionshavarna, i samband med förlängning av koncessionstiden enligt 2 kap. 14 § eller i samband med ändring av gränserna för ett område enligt 2 kap. 12 §. Den nya föreskriften blir gällande oavsett hur sammanslagningen går till.

En motsvarande ny reglering införs också i 3 kap. 3 § andra stycket.

9 § Vid skälighetsbedömningen av nättariffen för en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller däröver (stamledning) skall alla kostnader för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet med undantag för utlandsförbindelserna bedömas samlat. Tariffen får dock utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt är belägen.

Om nätkoncessionshavaren har systemansvaret för el enligt 8 kap. 1 § första stycket skall de kostnader som följer av detta ansvar och som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses utgöra en kostnad i nätverksamheten.

Om en sådan föreskrift som avses i 2 § andra stycket har meddelats skall nätkoncessionshavarens kostnader för de utlandsförbindelser som berörs av föreskriften bedömas samlat med kostnaderna för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet.

I paragrafens första stycke ges föreskrifter om skälighetsbedömning av nättariffen för en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller däröver. Föreskrifterna rör i praktiken bara stamnätet, som ägs av staten och förvaltas av Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät).

I 8 kap. 1 § föreskrivs att regeringen skall utse en myndighet som skall ha systemansvaret för el. Med stöd av denna föreskrift har regeringen utsett Svenska kraftnät att ha detta ansvar. Oavsett vem som i framtiden innehar stamnätet kommer med all sannolikhet systemansvaret för el att uppdras åt den som innehar detta nät.

I förevarande paragraf har nu lagts till ett nytt *andra stycke* med innebörd att de kostnader som följer av detta ansvar och som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori skall anses utgöra en kostnad i nätverksamheten. Detta medför att dessa kostnader, tillsammans med kostnaderna för själva nätverksamheten, får ligga till grund för nättariffen. Frågan har behandlats i avsnitt 10.2.

Dessutom har ett nytt *tredje stycke* fogats till paragrafen. Föreskriften i detta stycke är en följd av den nya föreskriften i 2 § andra stycket. Om en föreskrift har meddelats enligt sistnämnda bestämmelse innebär det att de berörda utlandsförbindelserna kommer att omfattas av systemet med punkttariffer. Någon särskild avgift för överföring på dem får därmed inte tas ut. Kostnaden för dessa utlandsförbindelser, i den mån de ägs av innehavaren av stamnätet, kommer i stället att ingå i underlaget för tariffen på stamnätet. Följden av detta blir att alla elkunder i landet är med och betalar kostnaderna för dessa utlandsförbindelser i likhet med vad som gäller för elsystemet i övrigt inom landet.

11 § Den som har nätkoncession skall på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om sin nättariff. Uppgiften skall innehålla en upplysning om möjligheten att hos nätmyndigheten begära prövning enligt sista stycket.

Vid begäran om ny anslutning skall uppgifter enligt första stycket lämnas inom skälig tid.

Den som har nätkoncession skall offentliggöra sin nättariff till den del den avser avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om offentliggörande av nättariff enligt tredje stycket.

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt första och andra styckena prövas av nätmyndigheten.

Enligt nuvarande lydelse av paragrafen är en innehavare av nätkoncession skyldig att på begäran lämna skriftlig uppgift om sin nättariff.

Nu införs ett nytt *tredje stycke* som innebär att nätkoncessionshavaren också blir skyldig att offentliggöra sin nättariff. Denna skyldighet omfattar dock bara den del av tariffen som avser överföring av el. Utanför skyldigheten faller den del av tariffen som avser anslutning till en ledning eller ett ledningsnät. Syftet med bestämmelsen är att elkunder inom EU skall kunna få kännedom om nättariffen utan att behöva kontakta nätinnehavaren.

I ett nytt *fjärde stycke* bemyndigas regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten att meddela närmare föreskrifter om sådant offentliggörande.

8 kap.

4 § En elanvändare är skyldig att se till att det finns någon som har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i elanvändarens uttagspunkt (balansansvar). Ett sådant åtagande skall göras genom ett avtal med den myndighet som enligt 1 § skall ha systemansvaret för el.

En elanvändare som är ansluten till en ledning eller ett ledningsnät skall hålla innehavaren av nätkoncession underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret i hans uttagspunkt. *Ett övertagande av balansansvaret i en uttagspunkt skall börja gälla den dag som elanvändaren anger i sin underrättelse om övertagandet, dock tidigast en månad efter det att innehavaren av nätkoncession har mottagit underrättelsen.*

Den myndighet som enligt 1 § har systemansvaret för el får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att övertagande av balansansvaret i en uttagspunkt skall börja gälla tidigare än vad som följer av andra stycket.

Första och andra styckena gäller inte de elanvändare som köper sin el från innehavaren av leveranskoncession enligt 5 kap.

Andra stycket berör de elanvändare som inte köper sin el från leveranskoncessionshavaren utan gör sina inköp på den fria marknaden. Enligt huvudregeln måste en sådan elanvändare hålla innehavaren av nätkoncession underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret i hans uttagpunkt. Det finns två skäl för denna bestämmelse. Det första är att innehavaren av nätkoncession är skyldig att sända mätresultaten i elanvändarens uttagpunkt till bl.a. den balansansvarige så att denne kan göra en riktig debitering av elanvändarens förbrukning. Det andra skälet är att innehavaren av nätkoncession är skyldig att dels underrätta den systemansvariga myndigheten, Svenska kraftnät, om vem som har balansansvaret i uttagpunkten, dels sända mätresultaten i uttagpunkten till Svenska kraftnät så att Svenska kraftnät kan göra en riktig debitering eller kreditering gentemot den balansansvarige vid den nationella balansavräkningen.

Som har framhållits i avsnitt 12 behövs en viss omställningstid både för innehavaren av nätkoncession och för Svenska kraftnät då byte av balansansvarig i en uttagpunkt äger rum. Därför kompletteras andra stycket med en ny bestämmelse att byte av balansansvar i en uttagpunkt blir gällande tidigast en månad efter det att innehavaren av nätkoncession har mottagit en underrättelse om detta från elanvändaren.

Detta innebär att elanvändaren måste anmäla byte av balansansvarig till innehavaren av nätkoncession i så god tid att denne får meddelandet minst en månad innan bytet skall ske. En anmälan som sker senare är visserligen giltig men verkan av anmälan, dvs. bytet av balansansvarig, inträder inte förrän en månad efter det anmälan kom in till innehavaren av nätkoncession.

Regeln berör bara balansansvaret, dvs. förhållandet mellan leverantören och Svenska kraftnät. Däremot berörs inte förhållandet mellan leverantören och elanvändaren, vilket regleras av sedvanliga civilrättsliga regler.

I vissa situationer kan det dock finnas behov av att bytet av balansansvarig blir gällande så snart som möjligt. Det är främst i de fall då den som har haft balansansvaret har råkat i ekonomiska svårigheter. Om man i det läget inte för över balansansvaret till en ny leverantör så snart som möjligt efter anmälan om bytet riskerar den systemansvariga myndigheten, dvs. Svenska kraftnät, att drabbas av ekonomiska förluster eftersom den balansansvarige kommer att få svårt att infria sina ekonomiska åtaganden, bl.a. gentemot . Svenska kraftnät

Därför införs ett nytt *tredje stycke*, vari den systemansvariga myndigheten, i det enskilda fallet, får medge att ett övertagande av balansansvaret i en uttagpunkt blir gällande tidigare än en månad från det att anmälan om byte av balansansvarig gjordes.

12 kap.

Föreskrifterna i 7–13 §§ om förseningsavgift har utformats efter mönster från motsvarande föreskrifter i 8 kap. 5–11 §§ årsredovisningslagen (1995:1554). Medan föreskrifterna i årsredovisningslagen endast gäller

7 § Om ett företag som bedriver nätverksamhet inte ger in bestyrkt kopia av sådan årsrapport samt sådant revisorsintyg som anges i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet, skall företaget betala förseningsavgift till staten enligt 8 §.

Beslut om förseningsavgift fattas av nätmyndigheten.

8 § Ett företag som bedriver nätverksamhet skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in till nätmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 9 kap. 9 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, skall dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, skall företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, skall företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 20 000 kr.

Föreskrifterna i första stycket avviker något från motsvarande föreskrifter i årsredovisningslagen. För det första gäller den lagen bara aktiebolag medan förevarande bestämmelser, som nyss nämnts, gäller alla företag oavsett företagsform. I praktiken omfattas dock bara ekonomiska föreningar förutom aktiebolag. Det är nämligen bara i dessa två företagsformer som nätverksamhet bedrivs.

I motsvarande bestämmelse i årsredovisningslagen föreskrivs att aktiebolaget skall betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom *nio* månader i stället för *sju* månader från räkenskapsårets utgång om aktiebolaget har gjort anmälan till registreringsmyndigheten om fortsatt bolagsstämma enligt 9 kap. 4 § tredje stycket aktiebolagslagen. Registreringsmyndigheten är Patent- och registreringsverket (PRV), som också beslutar om förseningsavgift. När frågan om beslut om förseningsavgift blir aktuell har alltså PRV kännedom om huruvida ett aktiebolag har fattat beslut om fortsatt bolagsstämma eller inte.

När det gäller förseningsavgift enligt ellagen är dock situationen anorlunda, eftersom någon anmälningsskyldighet gentemot nätmyndigheten vad gäller fortsatt bolagsstämma eller föreningsstämma inte föreligger. Nätmyndigheten har alltså inte motsvarande kännedom som PRV när frågan om beslut om förseningsavgift blir aktuell. Därför har föreskriften fått den utformning som framgår av lagtexten.

Detta innebär att nätmyndigheten måste ta reda på om ett företag har fattat beslut om fortsatt bolagsstämma eller föreningsstämma om

myndigheten överväger att fatta beslut om förseningsavgift inom nio månader från räkenskapsårets utgång.

Den hänvisning till visst lagrum i aktiebolagslagen som görs i första stycket avser relevant lagrum enligt regeringens förslag i propositionen (prop. 1997/98:99) Aktiebolagets organisation. De föreslagna lagändringarna i den propositionen föreslås träda i kraft den 1 januari 1999, dvs. samtidigt med de föreslagna ändringarna i ellagen.

9 § *Om registrering har skett av ett beslut om att företaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.*

10 § *Har företaget inom föreskriven tid gett in de handlingar som anges i 7 § men har handlingarna någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten meddela beslut om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos nätmyndigheten.*

11 § *En förseningsavgift skall efterges, om underlåtenheten att ge in handlingen framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som företaget inte har kunnat råda över. Avgiften skall också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.*

Bestämmelserna om eftergift skall beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

12 § *Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmärning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.*

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

13 § *Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.*

Om ett företag har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift på grund av en domstols beslut, skall ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 19 kap. 14 § skattebetalningslagen (1997:483).

13 kap.

5 § *Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 7, 10 och 11 §§ samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12*

kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Ett system med förseningsavgift föreslås nu bli infört som sanktion då årsrapport inte ges in i rätt tid eller inte är korrekt utformad. Regleringen av denna förseningsavgift finns i ett antal paragrafer som föreslås bli införda i 12 kap.

Två typer av beslut inom ramen för den nya sanktionsformen föreslås nu kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol, nämligen beslut enligt 12 kap. 8 § om att förseningsavgift skall betalas och beslut enligt 12 kap. 11 § i fråga om eftergivande av förseningsavgift.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Om någon annan än den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen av det har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse före den 1 januari 1998 gäller följande.

a. På en sådan nätkoncession tillämpas 2 kap. 10 § andra stycket i dess äldre lydelse.

b. På en sådan nätkoncession tillämpas 2 kap. 18 § första stycket i dess äldre lydelse.

3. Om nätmyndigheten före ikraftträdandet av denna lag har beviljat ett undantag enligt 3 kap. 3 § första stycket skall 3 kap. 3 § andra stycket i sin äldre lydelse tillämpas på de berörda koncessionsområdena.

4. Om ett eller flera koncessionsområden har slagits samman helt eller delvis före ikraftträdandet av denna lag skall 4 kap. 3 § i sin äldre lydelse tillämpas på de berörda koncessionsområdena.

5. Föreskrifterna i 12 kap. 7 och 8 §§ tillämpas beträffande årsrapporter och revisorsintyg för räkenskapsår som avslutas den 31 december 1998 eller senare.

Ellagen trädde i kraft den 1 januari 1998. Det innebar bl.a. att nätkoncession för en utlandsförbindelse därefter bara får meddelas den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav. Dessförinnan hade dock ett antal nätkoncessioner för utlandsförbindelser beviljats andra än stamnätsinnehavaren. Främst kan nämnas Baltic Cable, en överföringskabel mellan Sverige och Tyskland som innehas av ett enskilt företag.

De föreskrifter som gällde specifikt för utlandsförbindelser före den 1 januari 1998 bör också i fortsättningen tillämpas på dessa "enskilda" nätkoncessioner under deras återstående koncessionstid. Därför undantas

enligt *punkten 2* vissa av de nu föreslagna föreskrifterna från tillämpning på dessa nätkoncessioner enligt följande.

Den nya lydelsen av 2 kap. 10 § andra stycket innebär att en nätkoncession för en utlandsförbindelse endast får beviljas *och innehas* av stamnätsinnehavaren. På de "enskilda" nätkoncessionerna skall den nya bestämmelsen inte tillämpas varför bestämmelsen i sin äldre lydelse i stället skall tillämpas.

I 2 kap. 18 § första stycket regleras frågan om återkallelse av en nätkoncession. I paragrafen införs nu en ny föreskrift om att en nätkoncession skall återkallas om nätkoncessionshavaren inte längre uppfyller de nya villkoren för att inneha nätkoncession för en utlandsförbindelse. Denna återkallelsemöjlighet skall dock inte tillämpas på "enskilda" nätkoncessioner, varför 2 kap. 18 § första stycket i sin äldre lydelse skall tillämpas på sådana nätkoncessioner.

I 3 kap. 3 § och 4 kap. 3 § införs nu en möjlighet till successiv utjämning av nättarifferna vid samredovisning respektive sammanslagning av koncessionsområden. Enligt *punkterna 3 och 4* skall de nya föreskrifterna tillämpas bara då beslut om samredovisning har meddelats respektive sammanslagning har skett efter den 1 januari 1999.

I *punkten 5* behandlas de nya föreskrifterna om förseningsavgift. De föreskrifterna skall bara tillämpas där fristen för att ge in årsrapport och revisorsintyg börjar löpa då de nya föreskrifterna träder i kraft eller senare.

Europaparlamentets och rådets 96/92/EG av den 19 december 1996 om gemensamma regler för den inre marknaden för el

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artiklarna 57.2, 66 och 100a i detta,

med beaktande av kommissionens förslag (1),

med beaktande av Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande (2), i enlighet med det i artikel 189b i fördraget angivna förfarandet (3), och med beaktande av följande:

1. Det är viktigt att anta åtgärder för att säkerställa att den inre marknaden fungerar väl. Den inre marknaden består av ett område utan inre gränser inom vilket fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital garanteras.
2. En elmarknad som i full omfattning är konkurrensutsatt är ett viktigt steg mot fullbordande av den inre marknaden för energi.
3. Bestämmelserna i detta direktiv bör inte hindra att fördraget tillämpas fullt ut, särskilt inte bestämmelserna om den inre marknaden och konkurrensreglerna.
4. Upprättandet av den inre marknaden för el är särskilt viktigt för att öka effektiviteten vid produktion, överföring och distribution av denna produkt samtidigt som försörjningstryggheten och den europeiska ekonomins konkurrensförmåga stärks och miljöskyddet respekteras.
5. Den inre marknaden för el måste upprättas gradvis för att industrin på ett flexibelt och planerat sätt skall kunna anpassa sig till sin nya miljö för att ta hänsyn till de olika sätt på vilka elsystemen för närvarande är organiserade.
6. Upprättandet av den inre marknaden för el måste främja systemens sammanlänkning och driftkompatibilitet.
7. Rådets direktiv 90/547/EEG av den 29 oktober 1990 om transitering av elektricitet genom kraftledningsnät (4) och rådets direktiv 90/377/EEG av den 29 juni 1990 om ett gemenskapsförfarande för att främja öppenhet beträffande prissättningen på gas och el levererad till industriella slutanvändare (5), skapar förutsättningar för en första fas i fullbordandet av den inre marknaden för el.

8. Det är nu nödvändigt att vidta ytterligare åtgärder för att upprätta den inre marknaden för el.
9. På den inre marknaden måste elföretag kunna verka, utan menlig inverkan på allmännyttiga tjänster så att en konkurrensutsatt elmarknad uppnås.
10. På grund av strukturella skillnader i medlemsstaterna har de för närvarande olika system för reglering av elsektorn.
11. I enlighet med subsidiaritetsprincipen måste allmänna principer som anger en ram fastställas på gemenskapsnivå, men det närmare genomförandet av dem bör överlåtas på medlemsstaterna, vilket ger varje medlemsstat möjlighet att välja det sätt som bäst motsvarar dess speciella situation.
12. Hur den nuvarande marknaden än är organiserad måste tillträde till systemet vara öppet i enlighet med detta direktiv och leda till likvärdiga ekonomiska resultat i medlemsstaterna och därigenom till en direkt jämförbar öppningsnivå för marknaderna och till en direkt jämförbar grad av tillträde till elmarknaderna.
13. Det kan i vissa medlemsstater vara nödvändigt att införa allmännyttiga tjänster för att garantera försörjningstrygghet och konsument- och miljöskydd vilket, enligt deras uppfattning, den fria konkurrensen på egen hand inte nödvändigtvis kan garantera.
14. Långsiktig planering kan vara ett sätt att genomföra dessa allmännyttiga tjänster.
15. I fördraget finns särskilda regler beträffande begränsningar av den fria rörligheten för varor och beträffande konkurrensbegränsningar.
16. I artikel 90.1 i fördraget åläggs medlemsstaterna särskilt att följa dessa regler när det gäller offentliga företag och företag som har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter.
17. Artikel 90.2 i fördraget avser företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och underkastar dem dessa regler, under särskilda villkor.
18. Genomförandet av detta direktiv kommer att ha betydelse för sådana företags verksamhet.
19. Medlemsstater som ålägger företag inom elsektorn att tillhandahålla allmännyttiga tjänster måste därför följa de tillämpliga regler i fördraget i enlighet med domstolens tolkning.
20. Vid upprättandet av den inre marknaden för el bör gemenskapens mål om ekonomisk och social sammanhållning beaktas fullt ut, sär-

skilt inom sådana sektorer som infrastruktur för överföring av el på nationell nivå eller inom gemenskapen.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 1

21. Europaparlamentets och rådets beslut nr 1254/96/EG av den 5 juni 1996 om en serie riktlinjer för transeuropeiska nät inom energisektorn (6) har bidragit till utveckling av integrerade infrastrukturer för överföring av el.
22. Det är därför nödvändigt att fastställa gemensamma regler för elproduktion och drift av överförings- och distributionssystem för el.
23. Det finns två system som kan tillämpas för att öppna marknaden för produktion, ett tillståndsförfarande och ett anbuds förfarande, och dessa måste genomföras enligt objektiva, klara, tydliga och icke-diskriminerande kriterier.
24. Egenproducenters och oberoende producenters ställning måste beaktas inom detta huvudvillkor.
25. Varje överföringssystem måste vara föremål för central styrning och kontroll för att garantera systemets säkerhet, tillförlitlighet och effektivitet i producenters och deras kunders intresse. En systemansvarig för överföringssystemet bör därför utses och anförtros drift, underhåll och, om nödvändigt, utveckling av systemet. Den systemansvarige för överföringssystemet måste uppträda på ett objektiva, klart, tydligt och icke-diskriminerande sätt.
26. De tekniska reglerna för drift av överföringssystem och direkta ledningar måste medge öppenhet och insyn och säkerställa driftkompatibilitet.
27. Objektiva och icke-diskriminerande kriterier måste fastställas för inmatningsordningen för elkraftstationer.
28. Med hänsyn till miljöskyddet får elproduktion från förnybara källor prioriteras.
29. På distributionsnivån får kunder inom ett visst område beviljas rätt till leverans och en ansvarig måste utses för att styra, underhålla och, om nödvändigt, utveckla varje distributionssystem.
30. För att säkerställa insyn och icke-diskriminering bör elöverföringsfunktionen i vertikalt integrerade företag drivas oberoende av annan verksamhet.
31. En ensamköpare måste verka avskilt från verksamhet för produktion och distribution i vertikalt integrerade företag och informationsflödet mellan ensamköparens verksamhet och verksamheten för produktion och distribution måste begränsas.

32. Bokföringen för alla integrerade elföretag bör ge möjlighet till maximal insyn, i synnerhet för att identifiera eventuellt missbruk av dominerande ställning, som till exempel består av abnormt höga eller låga tariffer eller diskriminerande förfaranden beträffande likvärdiga transaktioner. Bokföringen måste därför vara separat för varje verksamhet.
33. Det är också nödvändigt att ge de behöriga myndigheterna tillgång till företagets interna bokföring med vederbörlig hänsyn till sekretessen.
34. Till följd av de strukturella olikheterna och systemens speciella egenskaper i medlemsstaterna bör det finnas olika ordningar för nättillträde vilka verkar på ett objektivt, klart, tydligt och icke-diskriminerande sätt.
35. Det bör finnas möjlighet att tillåta att direktledningar uppförs och används.
36. Bestämmelser måste antas om skydd och förfaranden för att lösa tvister.
37. Allt missbruk av dominerande ställning eller underprissättning bör undvikas.
38. Eftersom vissa medlemsstater riskerar särskilda svårigheter vid anpassning av sina system, bör övergångssystem eller avvikelser kunna tillgripas, särskilt för drift av små isolerade system.
39. Detta direktiv utgör en ytterligare liberaliseringsfas. När det en gång trätt i kraft kommer trots dessa vissa hinder för handel med el mellan medlemsstaterna att bestå. På grundval av gjorda erfarenheter kan därför förslag till förbättringar av den inre elmarknadens funktion behöva göras. Kommissionen bör därför avlägga rapport till rådet och Europaparlamentet om tillämpningen av detta direktiv.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I

Omfattning och definitioner

Artikel 1

I detta direktiv fastställs gemensamma regler för produktion, överföring och distribution av el. Häri fastställs regler för elsektorns organisation

och funktion, tillträde till marknaden, kriterier och förfaranden som skall tillämpas för anbud och för beviljande av tillstånd och för driften av system.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 1

Artikel 2

I detta direktiv avses med

- 1) *produktion*: framställning av el,
- 2) *producent*: en fysisk eller juridisk person som framställer el,
- 3) *egenproducent*: en fysisk eller juridisk person som framställer el huvudsakligen för eget bruk,
- 4) *oberoende producent*:
  - a) en producent som inte bedriver överföring eller distribution av el inom det område som täcks av det system där han är etablerad,
  - b) i medlemsstater i vilka vertikalt integrerade företag inte förekommer och där anbuds förfarande tillämpas, är en producent enligt definitionen i a inte uteslutande underkastade den ekonomiska företrädesrätten i det sammanlänkade systemet,
- 5) *överföring*: transport av el i sammanlänkade högspänningsnätssystem för leverans till slutförbrukare eller distributörer,
- 6) *distribution*: transport av el i mellanspänningsnät och lågspänningsnätssystem för leverans till kunder,
- 7) *kunder*: grossist eller slutförbrukare av el samt distributionsföretag,
- 8) *grossist*: en fysisk eller juridisk person, om medlemsstater tillåter sådana, som köper eller säljer el och som inte bedriver överföring, produktion eller distribution inom eller utanför det system där han är etablerad,
- 9) *slutförbrukare*: kund som köper el för eget bruk,
- 10) *länkar*: utrustning som används för sammankoppling av elsystem,
- 11) *sammanlänkat system*: ett antal överförings- och distributionssystem som kopplas samman med hjälp av en eller flera länkar,
- 12) *direktledning*: elledning som kompletterar det sammanlänkade systemet,
- 13) *ekonomisk företrädesrätt*: rangordning av källor för elleverans enligt ekonomiska kriterier,
- 14) *stödverksamhet*: all verksamhet som behövs för drift av ett överförings- eller distributionssystem,
- 15) *systemanvändare*: varje fysisk eller juridisk person som levererar till eller får leverans från ett överförings- eller distributionssystem,
- 16) *försörjning*: leverans och/eller försäljning av el till kunder,
- 17) *integrerat elföretag*: ett vertikalt eller horisontellt integrerat företag,
- 18) *vertikalt integrerat företag*: ett företag som bedriver verksamhet inom två eller fler av följande områden: produktion, överföring och distribution av el,
- 19) *horisontellt integrerat företag*: ett företag som bedriver verksamhet inom minst ett av områdena produktion för försäljning, överföring eller distribution av el samt annan verksamhet utanför elsektorn,

- 20) *anbudsförfarande*: förfarande genom vilket planerade ytterligare behov och ersättningskapacitet täcks genom försörjning från ny eller befintlig produktionskapacitet,
- 21) *långtidsplanering*: planering av investeringsbehovet i fråga om produktions- och överföringskapacitet på lång sikt för att kunna möta systemets efterfrågan på el och säkra försörjningen till kunderna,
- 22) *ensamköpare*: en juridisk person som, inom det system där han är etablerad, är ansvarig för handhavandet av hela överföringssystemet och/eller för alla inköp och all försäljning av el,
- 23) *litet isolerat system*: varje system med en konsumtion om mindre än 2 500 GWh under 1996, där mindre än 5 % av årskonsumtionen erhålls genom sammanlänkning med andra system.

KAPITEL II

Allmänna regler för organisationen av sektorn

Artikel 3

1. Medlemsstaterna skall, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 2, på grundval av sin institutionella organisation och med vederbörlig hänsyn till subsidiaritetsprincipen, säkerställa att elföretag drivs enligt principerna i detta direktiv för att uppnå en konkurrensutsatt elmarknad och de får inte diskriminera dessa företag i fråga om rättigheter eller skyldigheter. De två systemen för nättillträde enligt artiklarna 17 och 18 skall leda till likvärdiga ekonomiska resultat och därigenom till en direkt jämförbar nivå för marknadsöppningen och till en direkt jämförbar grad av tillträde till elmarknaderna.

2. Medlemsstaterna får med fullt beaktande av tillämpliga bestämmelser i fördraget, särskilt artikel 90, i det allmänna ekonomiska intresset ålägga företag som bedriver verksamhet inom elsektorn att tillhandahålla allmännyttiga tjänster, vilka kan avse tillförlighet, inbegripet försörjningstrygghet, regelbundenhet, kvalitet och pris på leveranser samt miljöskydd. Sådana tjänster skall vara klart definierade, öppna, icke-diskriminerande och kontrollerbara; de och varje revidering av dem skall utan dröjsmål offentliggöras och anmälas till kommissionen av medlemsstaterna. För att genomföra ovan nämnda allmännyttiga tjänster kan de medlemsstater som så önskar införa långtidsplanering.

3. Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa bestämmelserna i artiklarna 5, 6, 17, 18 och 21 i den utsträckning som tillämpningen av dessa bestämmelser rättsligt eller i praktiken skulle hindra elföretagen från att fullgöra de tjänster som ålagts dem av allmänt ekonomiskt intresse och i den mån handelns utveckling inte påverkas i en sådan utsträckning att det strider mot gemenskapens intressen. Gemenskapens intressen omfattar bland annat konkurrens när det gäller berättigade kunder enligt detta direktiv och artikel 90 i fördraget.

Produktion*Artikel 4*

Medlemsstaterna kan välja mellan tillstånds- och/eller anbudsförfarande när ny produktionskapacitet anläggs. Tillstånds- och anbudsförfärandena skall genomföras enligt objektiva, klara, tydliga och icke-diskriminerande kriterier.

Artikel 5

1. Om medlemsstaterna väljer att tillämpa tillståndsförfarandet skall de fastställa kriterier för att bevilja tillstånd att anlägga produktionskapacitet inom sitt territorium. Dessa kriterier kan avse

- a) skydd av och säkerhet för elsystemet, installationer och tillhörande utrustning,
- b) miljöskydd,
- c) markanvändning och lokalisering,
- d) användning av allmän mark,
- e) energieffektivitet,
- f) primärkällornas natur,
- g) sökandens egenskaper såsom teknisk, ekonomisk och finansiell förmåga,
- h) bestämmelserna i artikel 3.

2. De närmare kriterierna och förfarandena skall offentliggöras.

3. De sökande skall informeras om skälen för avslag på ansökan om tillstånd, vilka skäl skall vara objektiva och icke-diskriminerande; skälen skall vara väl grundade; de skall tillställas kommissionen för information. Den sökande skall ha möjlighet att överklaga.

Artikel 6

1. Om medlemsstaterna väljer att tillämpa anbudsförfarandet skall de eller behörigt organ som utsetts av den berörda medlemsstaten göra en sammanställning av behovet av ny produktionskapacitet, inklusive ersättningskapacitet, på grundval av den regelbundna uppskattningen i punkt 2. I sammanställning skall hänsyn tas till behovet av sammanlänkning av system. Den erforderliga kapaciteten skall åstadkommas genom ett anbudsförfarande enligt det förfarande som fastställs i denna artikel.

2. Den systemansvarige för överföringssystemet eller någon annan behörig myndighet som utsetts av den berörda medlemsstaten skall åtminstone vartannat år under statligt överinseende utarbeta och offentliggöra en regelbunden uppskattning av den kapacitet för produktion och överföring av el som kan komma att anslutas till systemet, av behovet av länkar till andra system, av potentiell överföringskapacitet och av

behovet av el. Uppskattningen skall omfatta en period som varje medlemsstat själv bestämmer.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 1

3. Detaljerna i anbudsförfarandet för produktionskapacitet skall offentliggöras i Europeiska gemenskapernas officiella tidning senast sex månader före den sista dagen för inlämnande av anbud.

Anbudsspecifikationerna skall göras tillgängliga för alla intresserade företag som är etablerade inom en medlemsstats territorium så att de har tillräcklig tid att inkomma med anbud.

Anbudsspecifikationerna skall innehålla en detaljerad beskrivning av kontraktsspecifikationerna och det förfarande som skall följas av alla anbudsgivare samt en uttömmande förteckning över de kriterier som skall styra urvalet av anbudsgivare och tilldelningen av kontrakt. Dessa specifikationer kan också avse de områden som anges i artikel 5.1.

4. I anbudsinföringarna avseende den erforderliga produktionskapaciteten skall hänsyn också tas till anbud om elleverans med långtidsgarantier från befintliga produktionsanläggningar, under förutsättning att tillkommande behov kan tillgodoses på detta sätt.

5. Medlemsstaterna skall utse en myndighet, ett offentligt organ eller ett enskilt organ som är oberoende i förhållande till verksamheter avseende produktion, överföring och distribution av el, att vara ansvarigt för organisering, övervakning och kontroll av anbudsförfarandet. Denna myndighet eller detta organ skall vidta alla åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa sekretess för de uppgifter som anbudet innehåller.

6. I de medlemsstater som har valt anbudsförfarandet skall det dock vara möjligt för egenproducenter och oberoende producenter att få tillstånd på grundval av objektiva, klara, tydliga och icke-diskriminerande kriterier såsom de anges i artiklarna 4 och 5.

KAPITEL IV

Drift av överföringssystem

Artikel 7

1. Medlemsstaterna skall, för en tid som de själva bestämmer med beaktande av effektivitet och ekonomisk balans, utse eller ålägga de företag som äger överföringssystem att utse en systemansvarig som skall ansvara för drift och underhåll och, om det är nödvändigt, utveckling av överföringssystemet inom ett visst område och dess länkar till andra system för att garantera försörjningstrygghet.

2. Medlemsstaterna skall säkerställa att tekniska regler utarbetas och offentliggörs, som anger lägsta tekniska konstruktions- och driftkrav för anslutning till systemet av produktionsanläggningar, distributionssystem,

direktanslutna konsumenters utrustning, länkutrustning och direktledningar. Dessa krav, som skall säkerställa att systemen är driftkompatibla, skall vara objektiva och icke-diskriminerande. De skall anmälas till kommissionen i enlighet med artikel 8 i direktiv 83/189/EEG av den 28 mars 1983 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter (7).

3. Den systemansvarige skall ansvara för styrningen av energiflödena i systemet, med beaktande av utbyten med andra sammanlänkade system. Den systemansvarige skall därför vara ansvarig för ett säkert, tillförlitligt och effektivt elsystem och, i det sammanhanget, säkerställa tillträde till all stödverksamhet som är nödvändig.

4. Den systemansvarige skall förse den ansvarige för alla andra system, med vilka hans system är sammanlänkat, med tillräcklig information för att garantera säker och effektiv drift, samordnad utveckling och driftkompatibilitet i det sammanlänkade systemet.

5. Den systemansvarige får inte diskriminera användare av systemet eller kategorier av användare av systemet, i synnerhet inte till förmån för sina dotterbolag eller aktieägare.

6. Om överföringssystemet inte redan är oberoende av produktions- eller distributionsverksamhet skall den systemansvarige vara oberoende, åtminstone i fråga om ledningsuppgifter, från andra verksamheter som inte har samband med överföringssystemet.

Artikel 8

1. Den systemansvarige för överföringssystemet skall vara ansvarig för produktionsanläggningarnas inmatningsordning inom sitt område och för att bestämma hur länkar till andra system utnyttjas.

2. Utan att detta inverkar på elleveranser som grundas på kontraktsskyldigheter, inklusive dem som härrör från anbudsspecifikationerna, skall inmatningsordningen mellan produktionsanläggningar och utnyttjandet av länkar bestämmas på grundval av kriterier vilka kan godkännas av medlemsstaten och som måste vara objektiva, offentliggjorda och tillämpade på ett icke-diskriminerande sätt, vilket garanterar att den inre marknaden för el fungerar väl. Kriterierna skall beakta det ekonomiska företrädet hos el från tillgängliga installationer för elproduktion eller från överföring genom länkar samt de tekniska begränsningarna i systemet.

3. En medlemsstat kan ålägga den systemansvarige att, då denne avgör inmatningsordningen mellan produktionsanläggningar, prioritera anläggningar som använder förnybara energikällor eller avfall eller producerar el i anläggningar för kombinerad el- och värmeproduktion.

4. En medlemsstat kan, av försörjningstrygghetsskäl bestämma att, vid avgörande av inmatningsordningen, prioritet skall ges åt produktionsan-

läggningar som använder inhemskt bränsle i en utsträckning som inte något kalenderår överstiger 15 % av den totala mängd primärenergi som behövs för att producera den el som konsumeras i den berörda medlemsstaten.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 1

Artikel 9

Den systemansvarige för överföringssystemet skall bevara sekretessen för kommersiellt känsliga uppgifter, vilka erhållits i verksamheten.

KAPITEL V

Drift av distributionssystem

Artikel 10

1. Medlemsstaterna får ålägga distributionsföretag en leveransskyldighet gentemot kunder inom ett visst område. Tariffen för sådana leveranser får regleras, till exempel för att garantera likvärdig behandling av berörda kunder.

2. Medlemsstaterna skall utse eller ålägga företag, som äger eller är ansvariga för distributionssystem, att utse en systemansvarig som skall ansvara för drift och underhåll och, om det är nödvändigt, utveckling av distributionssystemet inom ett visst område och dess länkar till andra system.

3. Medlemsstaterna skall se till att den systemansvarige handlar i överensstämmelse med artiklarna 11 och 12.

Artikel 11

1. Den systemansvarige för distributionssystemet skall vidmakthålla en säker, tillförlitlig och effektiv eldistribution inom sitt område med vederbörlig hänsyn till miljön.

2. Den systemansvarige får inte i något fall diskriminera användare av systemet eller kategorier av användare av systemet, i synnerhet inte till förmån för sina dotterbolag eller aktieägare.

3. En medlemsstat kan ålägga den systemansvarige för distributionssystemet att, då denne avgör inmatningsordningen mellan produktionsanläggningar, prioritera anläggningar som använder förnybara energikällor eller avfall eller producerar el i anläggningar för kombinerad el- och värmeproduktion.

Artikel 12

Den systemansvarige för distributionssystemet skall bevara sekretessen för kommersiellt känsliga uppgifter, vilka erhållits i verksamheten.

Särredovisning samt insyn och öppenhet i bokföringen*Artikel 13*

Medlemsstaterna eller den behöriga myndighet de utser liksom de myndigheter för lösande av tvister som anges i artikel 20.3 skall ha tillgång till den bokföring hos företag för produktion, överföring eller distribution som de behöver för att kunna utföra sina kontroller.

Artikel 14

1. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att bokföringen hos elföretag sker i enlighet med punkt 2-5.

2. Elföretag skall, oberoende av ägartyp eller juridisk form, upprätta, låta revidera och offentliggöra sina årsredovisningar enligt bestämmelserna i nationella författningar som avser årsredovisning för aktiebolag och som har fastställts till följd av rådets fjärde direktiv 78/660/EEG av den 25 juli 1978 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om årsbokslut i vissa typer av bolag (8). Företag som inte är skyldiga att offentliggöra sin årsredovisning skall behålla en kopia av den allmänt tillgänglig på sitt huvudkontor.

3. Integrerade elföretag skall i sin interna bokföring, för att undvika diskriminering, korssubventionering och snedvridning av konkurrensen, särredovisa verksamhetsgrenarna produktion, överföring och distribution och, där så är lämpligt, upprätta en samlad redovisning för annan verksamhet, utanför elsektorn, så som de skulle behöva göra om verksamheten i fråga bedrevs i separata företag. De skall inkludera en balansräkning och en resultaträkning för varje verksamhet i noter till redovisningarna.

4. Företag skall i noter till årsredovisningarna ange de regler för fördelningen av tillgångar och skulder samt utgifter och inkomster som de tillämpar vid upprättandet av den särredovisning som anges i punkt 3. Dessa regler får ändras endast i undantagsfall. Sådana ändringar skall anges i noterna och vara väl underbyggda.

5. Årsredovisningarna skall i noter ange alla transaktioner av en viss storlek som företagits med anknutna företag i den mening som avses i artikel 41 i rådets sjunde direktiv 83/349/EEG av den 13 juni 1983 grundat på artikel 54.3 g i fördraget om sammanställd redovisning (9) eller med intresseföretag i den mening som avses i artikel 33.1 i samma direktiv eller med företag vilka tillhör samma aktieägare.

1. Medlemsstater vilka som ensamköpare utser ett vertikalt integrerat elföretag eller del av ett vertikalt integrerat elföretag skall fastställa föreskrifter som ålägger ensamköparen att verka avskilt från produktions- och distributionsverksamhet i det integrerade företaget.

2. Medlemsstaterna skall säkerställa att ingen information överförs mellan ensamköparens verksamhet i vertikalt integrerade elföretag och företagets produktions- och distributionsverksamhet, utom den information som är nödvändig för att ensamköparen skall kunna fullgöra sina skyldigheter.

KAPITEL VII

Organisation av tillträde till systemet

Artikel 16

Vid organisation av tillträde till systemet kan medlemsstaterna välja mellan de förfaranden som avses i artikel 17 och/eller i artikel 18. Båda förfarandena skall genomföras i enlighet med objektiva, klara, tydliga och icke-diskriminerande kriterier.

Artikel 17

1. Vid förhandlat tillträde till systemet skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att elproducenter och återförsäljare, om medlemsstaterna tillåter sådana, och berättigade kunder, antingen inom eller utanför det område som täcks av systemet, skall kunna förhandla om tillträde till systemet med avsikt att ingå leveransavtal med varandra på grundval av frivilliga kommersiella överenskommelser.

2. När en berättigad kund är ansluten till distributionssystemet skall tillträde till systemet förhandlas med berörd systemansvarig för distributionssystemet, och om nödvändigt med berörd systemansvarig för överföringsystemet.

3. För att främja insyn och öppenhet och underlätta förhandlingar om tillträde till systemet skall de systemansvariga offentliggöra vägledande prisnivåer för utnyttjande av överförings- och distributionssystemen under det första året efter genomförandet av detta direktiv. Så långt möjligt skall de vägledande prisnivåerna som offentliggörs följande år baseras på det genomsnittliga pris som har överenskommits vid förhandlingar under den föregående tolv månadersperioden.

4. Medlemsstaterna kan också välja ett förfarande med reglerat nättillträde som ger de berättigade kunderna rätt till tillgång på grundval av offentliggjorda tariffer för utnyttjande av överförings- och distributions-

system, vilka i fråga om tillträde till systemet är åtminstone likvärdiga med de andra förfaranden för tillträde som avses i detta kapitel.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 1

5. Den systemansvarige för det berörda överförings- eller distributions-systemet kan vägra tillträde om han saknar nödvändig kapacitet. Väl grundade skäl måste anföras för en sådan vägran, särskilt när det gäller artikel 3.

Artikel 18

1. När förfarandet för ensamköpare tillämpas skall medlemsstaterna utse en juridisk person att vara ensamköpare inom det område som täcks av den systemansvarige. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att

- i) offentliggöra en icke-diskriminerande tariff för utnyttjande av överförings- och distributionssystem,
- ii) berättigade kunder skall för att täcka sina egna behov kunna ingå leveransavtal med producenter och, då medlemsstaterna tillåter sådana, med återförsäljare utanför det område som omfattas av systemet,
- iii) berättigade kunder skall för att täcka sina egna behov kunna ingå leveransavtal med producenter inom det område som täcks av systemet,
- iv) oberoende producenter skall kunna förhandla med de systemansvariga för överförings- och distributionssystemen om tillträde till systemet med avsikt att ingå leveransavtal med berättigade kunder utanför systemet, på grundval av en frivillig kommersiell överenskommelse.

2. Ensamköparen kan åläggas att köpa den el som har kontrakterats av en berättigad kund med en producent inom eller utanför det område som täcks av systemet till ett pris som är lika med det försäljningspris som erbjuds av ensamköparen till berättigade kunder med avdrag för priset enligt den offentliggjorda tariff som avses i punkt 1 i.

3. Om skyldigheten att köpa enligt punkt 2 inte åläggs ensamköparen skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de leveransavtal som avses i punkt 1 ii och iii fullgörs antingen via tillträde till systemet på grundval av den offentliggjorda tariff som avses i punkt 1 i eller via förhandlat tillträde till systemet i enlighet med villkoren i artikel 17. I det senare fallet är ensamköparen inte skyldig att offentliggöra någon icke-diskriminerande tariff för utnyttjande av överförings- och distributionssystemet.

4. Ensamköparen kan vägra tillträde till systemet och kan vägra att köpa el från berättigade kunder om han saknar nödvändig kapacitet för

överföring eller distribution. Väl grundade skäl måste anföras för en sådan vägran, särskilt när det gäller artikel 3.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 1

Artikel 19

1. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att deras elmarknader öppnas så att avtal kan ingås på de villkor som anges i artiklarna 17 och 18 åtminstone upp till en betydande nivå som skall anmälas till kommissionen på årsbasis.

Andelen av den nationella marknaden skall beräknas på grundval av gemenskapens andel av el som konsumeras av slutförbrukare som förbrukar mer än 40 GWh per år (per förbrukningsställe och inklusive egenproduktion).

Den genomsnittliga gemenskapsandelen skall beräknas av kommissionen på grundval av information som medlemsstaterna regelbundet lämnar till den. Kommissionen skall offentliggöra denna genomsnittliga gemenskapsandel som anger graden av marknadsöppning i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning* före den 1 november varje år tillsammans med all lämplig information som klargör beräkningen.

2. Andelen av den nationella marknaden som avses i punkt 1, skall öka fortlöpande under en period av sex år. Denna ökning skall beräknas genom att det tröskelvärde för gemenskapens konsumtion om 40 GWh som avses i punkt 1 sänks från 40 GWh till en nivå om 20 GWh årlig elkonsumtion tre år efter det att detta direktiv har trätt i kraft och till en nivå om 9 GWh årlig elkonsumtion sex år efter det att detta direktiv har trätt i kraft.

3. Medlemsstaterna skall ange de kunder inom sitt territorium som representerar de andelar som anges i punkterna 1 och 2, och som har laglig rätt att ingå avtal om el enligt artiklarna 17 och 18, under förutsättning att alla slutförbrukare som förbrukar mer än 100 GWh per år (per förbrukningsställe och inklusive egenproduktion) ingår i ovannämnda kategori.

Distributörer skall, om de inte redan är angivna som berättigade kunder enligt denna punkt, ha laglig rätt att ingå avtal enligt villkoren i artiklarna 17 och 18 om den mängd el som konsumeras av dem bland deras kunder som har angivits som berättigade inom deras distributionssystem i syfte att försörja dessa kunder.

4. Medlemsstaterna skall senast den 31 januari varje år offentliggöra kriterierna för definitionen av berättigade kunder, vilka är i stånd att ingå avtal på de villkor som anges i artiklarna 17 och 18. Denna information, tillsammans med all övrig lämplig information för att motivera genomförandet av öppningen av marknaden enligt punkt 1, skall skickas till kommissionen för att offentliggöras i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*. Kommissionen kan begära att en medlemsstat ändrar

sina specifikationer, som nämns i punkt 3, om de skapar hinder för en riktig tillämpning av detta direktiv när det gäller en väl fungerande inre marknad för el. Om den berörda medlemsstaten inte rättar sig efter denna begäran inom tre månader skall kommissionen fatta ett slutligt beslut i enlighet med förfarandet i artikel 2 i rådets beslut 87/373/EEG av den 13 juli 1987 om närmare villkor för utövandet av kommissionens genomförandebefogenheter (10).

5. För att undvika bristande jämvikt i öppnandet av elmarknaderna under den period som avses i artikel 26

- a) får leveransavtal om el enligt bestämmelserna i artiklarna 17 och 18 med en berättigad kund inom en annan medlemsstats system inte förbjudas om kunden av medlemsstaterna anses som berättigad i båda de berörda systemen,
- b) kan kommissionen, med beaktande av marknadsläget och det gemensamma intresset, i de fall där transaktioner som beskrivs i a vägras på grund av att kunden anses som berättigad endast i det ena av de två systemen, ålägga den vägrande parten att verkställa den begärda leveransen på begäran av den medlemsstat där den berättigade kunden befinner sig.

Under det att det förfarande och det tidsschema som anges i artikel 26 pågår, och senast efter halva den tid som anges i den artikeln, skall kommissionen se över tillämpningen av första stycket b på grundval av marknadens utveckling och med beaktande av det gemensamma intresset. Mot bakgrund av gjorda erfarenheter skall kommissionen göra en utvärdering av läget och rapportera om eventuell bristande jämvikt i öppnandet av elmarknaderna såvitt avser denna punkt.

Artikel 20

1. Medlemsstaterna skall vidta nödvändiga åtgärder för att möjliggöra för

- i) oberoende producenter och egenproducenter att förhandla om tillträde till systemet för försörjning av sina egna fastigheter och dotterbolag i samma medlemsstat eller i en annan medlemsstat genom det sammanlänkade systemet,
- ii) producenter etablerade utanför det område som täcks av systemet att ingå ett leveransavtal som är följden av en anbudsinfordran om ny produktionskapacitet och att få tillträde till systemet för att fullgöra avtalet.

2. Medlemsstaterna skall säkerställa att parterna förhandlar i god anda och att ingen av dem missbrukar sin förhandlingsposition till att förhindra ett positivt resultat av förhandlingarna.

3. Medlemsstaterna skall utse en behörig myndighet, som skall vara oberoende av parterna, som skall avgöra tvister rörande avtalen och förhandlingarna i fråga. Myndigheten skall särskilt avgöra tvister som rör avtal, förhandlingar och vägrat tillträde eller vägrat köp.

4. I händelse av gränsöverskridande tvister skall den tvistlösande myndigheten vara den tvistlösande myndighet som omfattar ensamköparens system eller systemet för den systemansvarige, som vägrar utnyttjande av eller tillträde till systemet.

5. Att inleda ett förfarande inför denna myndighet skall inte påverka rätten att överklaga enligt gemenskapslagstiftningen.

Artikel 21

1. Medlemsstaterna skall vidta åtgärder i enlighet med de förfaranden och rättigheter som anges i artiklarna 17 och 18 för att möjliggöra för

- alla elproducenter och återförsäljare, då medlemsstaterna tillåter sådana, som är etablerade inom deras territorium att försörja sina egna fastigheter, dotterbolag och berättigade kunder genom en direktledning,
- alla berättigade kunder inom deras territorium att bli försörjda via en direktledning från en producent och återförsäljare, om dessa försäljare är tillåtna av medlemsstaterna.

2. Medlemsstaterna skall fastställa kriterier för meddelande av tillstånd till uppförande av direktledningar inom sitt territorium. Dessa kriterier skall vara objektiva och icke-diskriminerande.

3. Möjligheten att leverera el genom en direktledning som avses i punkt 1 skall inte påverka möjligheten att ingå avtal om el i enlighet med artiklarna 17 och 18.

4. Medlemsstaterna får göra meddelandet av tillstånd till uppförande av en direktledning avhängigt av antingen ett vägrat tillträde till systemet på grundval av artikel 17.5 eller artikel 18.4 eller påbörjandet av ett förfarande för lösande av tvister enligt artikel 20.

5. Medlemsstaterna får vägra att meddela tillstånd till en direktledning om ett sådant tillstånd strider mot bestämmelserna enligt artikel 3. Väl grundade skäl skall anges för en sådan vägran.

Artikel 22

Medlemsstaterna skall skapa lämpliga och effektiva instrument för reglering, kontroll och öppenhet för att undvika allt missbruk av en dominerande ställning, i synnerhet till konsumenternas nackdel, och all

underprissättning. Dessa instrument skall beakta bestämmelserna i fördraget och i synnerhet artikel 86 i detta. Prop. 1997/98:159
Bilaga 1

KAPITEL VIII

Slutbestämmelser

Artikel 23

I händelse av en plötslig kris på energimarknaden och om personers, anordningars eller anläggningars fysiska skydd eller säkerhet hotas eller om systemets tillstånd hotas får en medlemsstat tillfälligt vidta nödvändiga skyddsåtgärder.

Sådana åtgärder får endast orsaka minsta möjliga störning i den inre marknadens funktion och får inte vara mer omfattande än vad som är absolut nödvändigt för att avhjälpa de plötsliga svårigheter som har uppstått.

Den berörda medlemsstaten skall utan dröjsmål anmäla dessa åtgärder till övriga medlemsstater och till kommissionen, vilken får besluta att den berörda medlemsstaten skall ändra eller upphäva sådana åtgärder, i den utsträckning som de snedvrider konkurrensen och menligt påverkar handeln på ett sätt som står i strid med det gemensamma intresset.

Artikel 24

1. De medlemsstater, i vilka driftåtaganden eller driftgarantier som getts före ikraftträdandet av detta direktiv inte kan uppfyllas till följd av bestämmelserna i detta direktiv, kan ansöka om en övergångsordning, vilken kan beviljas av kommissionen, med beaktande av bl.a. storleken på systemet i fråga, systemets grad av sammanlänkning och elbranschens struktur. Kommissionen skall underrätta medlemsstaterna om dessa ansökningar innan den fattar beslut, med beaktande av respekten för sekretess. Detta beslut skall offentliggöras i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

2. Övergångsordningen skall ha begränsad varaktighet och skall kopplas till att åtagandena och garantierna som avses i punkt 1 löper ut. Övergångsordningen får omfatta undantag från kapitlen IV, VI och VII i detta direktiv. Ansökningar om en övergångsordning skall ges in till kommissionen inom ett år efter ikraftträdandet av detta direktiv.

3. Medlemsstater som, efter det att direktivet har trätt i kraft, kan visa att det finns påtagliga problem för driften av deras små isolerade system, kan ansöka om undantag från tillämpliga bestämmelser i kapitlen IV, V, VI och VII, vilka kan beviljas av kommissionen. Kommissionen skall underrätta medlemsstaterna om dessa ansökningar innan den fattar beslut, med beaktande av respekten för sekretess. Detta beslut skall offentliggöras.

ras i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*. Denna punkt skall också vara tillämplig på Luxemburg.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 1

Artikel 25

1. Före utgången av det första året efter ikraftträdandet av detta direktiv skall kommissionen till rådet och Europaparlamentet överlämna en rapport om behov av harmonisering som inte följer av bestämmelserna i detta direktiv. Om det är nödvändigt skall kommissionen till rapporten bifoga alla harmoniseringsförslag som är erforderliga för en fungerande inre marknad för el.

2. Rådet och Europaparlament skall yttra sig över dessa förslag inom två år efter överlämnandet.

Artikel 26

Kommissionen skall utvärdera tillämpningen av detta direktiv och framlägga en rapport om de erfarenheter som gjorts avseende det sätt på vilket den inre marknaden för el fungerar och genomförandet av de allmänna reglerna som nämns i artikel 3, så att Europaparlamentet och rådet mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts i lämplig tid kan överväga möjligheterna till en ytterligare öppning av marknaden som skulle få verkan nio år efter direktivets ikraftträdande. Därvid skall hänsyn tas till möjligheten till samexistens mellan de system som avses i artiklarna 17 och 18.

Artikel 27

1. Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 19 februari 1999. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

2. Belgien, Grekland och Irland kan, med hänsyn till den särskilda tekniska särarten av sina elsystem, uppskjuta införandet av de förpliktelser som följer av detta direktiv med ett, två respektive ett år. Om dessa medlemsstater utnyttjar denna möjlighet skall de underrätta kommissionen om detta.

3. När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 28

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska gemenskapernas officiella tidning*.

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 19 december 1996.

På Europaparlamentets vägnar

K. HÄNSCH

Ordförande

På rådets vägnar

S. BARRETT

Ordförande

- (1) EGT nr C 65, 14.3.1992, s. 4 och EGT nr C 123, 4.5.1994, s. 1.
- (2) EGT nr C 73, 15.3.1993, s. 31.
- (3) Europaparlamentets yttrande av den 17 november 1993 (EGT nr C 329, 6.12.1993, s. 150), rådets gemensamma ståndpunkt av den 25 juli 1996 (EGT nr C 315, 24.10.1996, s. 18) och Europaparlamentets beslut av den 11 december 1996 (ännu inte offentliggjort i EGT). Rådets beslut av den 19 december 1996.
- (4) EGT nr L 313, 13.11.1990, s. 30. Direktivet senast ändrat genom kommissionens beslut 95/162/EG (EGT nr L 107, 12.5.1995, s. 53).
- (5) EGT nr L 185, 17.7.1990, s. 16. Direktivet senast ändrat genom kommissionens direktiv 93/87/EEG (EGT nr L 277, 10.11.1993, s. 32).
- (6) EGT nr L 161, 29.6.1996, s. 147.
- (7) EGT nr L 109, 26.4.1983, s. 8. Direktivet senast ändrat genom 1994 års anslutningsakt.
- (8) EGT nr L 222, 14.8.1978, s. 11. Direktivet senast ändrat genom 1994 års anslutningsakt.
- (9) EGT nr L 193, 18.7.1983, s. 1. Direktivet senast ändrat genom 1994 års anslutningsakt.
- (10) EGT nr L 197, 18.7.1987, s. 33.

22 månader med den avreglerade elmarknaden

Regeringen uppdrog år 1995 åt NUTEK att i samråd med Konkurrensverket, Konsumentverket, Affärsverket Svenska kraftnät och Elsäkerhetsverket följa utvecklingen på elmarknaden och årligen rapportera resultaten. Nätmyndigheten, som är en självständig avdelning inom NUTEK med lagstadgade myndighetsuppgifter på elmarknaden, har ansvarat för uppföljningsarbetet.

I föregående rapport om utvecklingen på elmarknaden, oktober 1996, bedömde Nätmyndigheten att omställningen, med hänsyn bland annat till den korta förberedelse tiden, i stort sett fungerat tillfredsställande. Det saknades dock inte problem och omställningssvårigheter. Den organisatoriska uppdelningen i nätföretag och elhandelsföretag hade inte skett på ett fullt tillfredsställande sätt. Svårigheter förelåg vid beräkning av tariffer för nät och el. Kunder med liten förbrukning var utestängda från den fria marknaden för el. Rapporteringen av mätvärden till Svenska Kraftnät fungerade dåligt, varför en korrekt avräkning inte kunde ske.

Nätmyndigheten anser att utvecklingen gått i en klart positiv riktning under den tid som förflutit sedan föregående rapporteringstillfälle. De problem som tidigare noterats föreligger dock ännu i olika utsträckning, men de har minskat i omfattning. Framför allt har de små konsumenterna under år 1997 börjat söka sig ut på den fria elmarknaden i en större utsträckning än Nätmyndigheten förväntat. Elhandelsbranschen har under den senare delen av 1997 präglats av stor dynamik. Nya aktörer marknadsför el till grupper som förut saknat tillgång till elhandel i konkurrens. Priskonkurrensen har ökat och hårdnat. Leveranskoncessionärer sänker sina eltariffer för att möta den nya konkurrensen. Detta kan på goda grunder antas påverka den allmänna prisutvecklingen på el under den kommande tiden, på ett mer påtagligt sätt än som hittills kunnat verifieras.

Elmarknadens funktionsätt kan dock förbättras. Nätmyndigheten föreslår därför i slutet av detta avsnitt ett antal åtgärder i syfte att nå en snabbare anpassning till en väl fungerande konkurrens på elmarknaden.

Branschstrukturen

Strukturförändringen i elbranschen fortsätter. Ett betydande antal företagsöverlåtelser har skett under 1996 och 1997. Företag med elproduktion och elhandel förefaller omsättas i större utsträckning än nätföretag.

Den vertikala integrationen framåt ökar och bedöms under innevarande år uppgå till ca 39 - 42 procent, vilket är en ökning med 1 - 2 procentenheter sedan föregående år. Detta innebär ett fler företag i konsumentledet ägs av företag i bakre led, t ex produktionsledet, än förra året. Även den horisontella integrationen dvs koncentrationen av företag i ett visst marknadsled har ökat. Färre företag står för en något större andel av den

totala elproduktionen i år än 1996. Utbytet på den samnordiska marknaden har utvecklats. Omsättningen på den norsk-svenska elbörsen har ökat under år 1997. En ytterligare ökning av den nordiska elhandeln är önskvärd.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 2

Nätavgifter och effektiviteten i nätverksamhet

Nätavgifterna har inte förändrats nämnvärt mellan åren 1996 och 1997. Om hänsyn tas till kostnadsutvecklingen i nätverksamhet, har nätavgifterna i själva verket minskat med i genomsnitt 1,5 procent. Tariffernas struktur och den inbördes fördelningen mellan nätavgift, elkostnad och energiskatter är i allt väsentligt oförändrade.

Det finns en betydande potential att förbättra effektiviteten i de svenska nätföretagen. I genomsnitt bedöms nätföretagen kunna minska sina totala driftkostnader med omkring en femtedel. Nätmyndigheten har sedan föregående rapporteringstillfälle avgjort ett antal ärenden om skäliga nätavgifter, varvid berörda företag förelagts att sänka sina nätavgifter med sammantaget knappt 200 miljoner kronor. Merparten av besluten har dock ännu inte vunnit laga kraft.

Elpriserna

Elpriserna steg för de flesta kundkategorier vid årsskiftet 1996/97 med 2 - 7 procent beroende på kundtyp. Prishöjningen beror i första hand på att produktionsskatten för el höjdes den 1 september 1996, vilket gav utslag i 1997 års eltariffer. Även bristen på vattenkraft under senare delen av 1996 bedöms ha verkat i prishöjande riktning.

Prisspridningen bland leveranskoncessionärer minskar i förhållande till föregående år. Denna effekt bedöms i första hand bero på konkurrensutsättningen och får enligt Nätmyndigheten tolkas som en effekt av att andelen el som omsätts på den fria marknaden, liksom rörligheten på elmarknaden, ökar.

På väg mot en marknad

Föregående år såldes totalt ca 20 - 25 procent av den omsatta elen på den fria marknaden. I år har omkring 30 procent av den el som säljs i slutförbrukarledet omsatts utanför leveranskoncession. Härtill kommer omsättning på den fria marknaden i bakre säljled. Omsättningen på den norsksvenska elbörsen, NordPool, har under år 1997 ökat med 16 - 20 procent beroende på typ av handel.

Under det första året med elmarknadsreformen bytte knappt 1 000 höspänningskunder och drygt 17 000 lågspänningskunder elleverantör. Bland dessa fanns knappast något enskilt hushåll eller annan kund med motsvarande elförbrukning. Nätmyndighetens beräkningar visade också att ett byte av elleverantör skulle vara klart olönsamt för ett normalt villahushåll med elvärme, på grund av kostnaderna för timvis elmätning. Det underlag som nu föreligger tyder på att, lågt räknat, mellan 5 000 och 10 000 hushållskunder, av allt att döma främst villakunder med elvärme, har bytt eller står i begrepp att byta elleverantör. Bland övriga mindre

kunder, jordbrukare småföretagare m fl, bedöms ytterligare minst lika många ha tagit steget ut på den fria elmarknaden. Denna utveckling beror enligt Nätmyndighetens bedömning uteslutande på att regeln om takpris på timvis elmätning infördes den 1 juli 1997. Det förtjänar också framhållas att i Norge, där avräkning mot typkurvor infördes för små elkunder år 1995, antalet byten av elleverantör i målgruppen var betydligt färre under det första året med typkurvor, än vad som noterats i Sverige under de fyra första månaderna med takpris på mätutrustning. Skillnaden är större än vad som kan förklaras med storleksskillnader mellan marknaderna.

Leveranskoncessionärer erbjuder bindning av elpriset och olika typer av rabatter och förmånserbjudanden, för att möta konkurrensen från nya aktörer, bensinbolag m fl, som tidigare inte funnits på elmarknaden. Marknadsföringsaktiviteten bland elhandelsföretag med leveranskoncession ökar av allt att döma. Den marknadsföring, framför allt av möjligheter att binda elpriset, som blivit vanlig under året, har hållit en påtagligt låg kvalitet. Informationsinnehållet är, enligt Konsumentverkets bedömning, överlag osakligt, ofullständigt och vilseledande. Skrämselförklaring har förekommit i syfte att motverka leverantörsbyte.

Mätning, rapportering och avräkning

I oktober 1997 avräknar affärsverket Svenska kraftnät 29 balansansvariga företag. För avräkning rapporterar nu ca 175 nätföretag eller mätvärdesoperatörer avseende 479 geografiska nätområden. Rapporteringen av mätvärden har förbättrats avsevärt i förhållande till föregående år. Fortfarande förekommer dock förseningar liksom vissa tekniska problem i samband med insamling av mätvärden.

Den småskaliga elproduktionen

Riksdagen har i olika omgångar beslutat om investeringsstöd till småskalig vattenkraft och vindkraft, senast våren 1997. Detta har lett till att en stor andel småskalig elproduktion i vissa områden, och högre nät- och elkostnader för kunderna i dessa områden. Exempel på sådana områden är Gotland och vissa delar av västkusten.

Kostnaden för nyinvesteringar, drift och underhåll av ledningsnät, som den småskaliga elproduktionen ger upphov till, måste bäras av det lokala kundkollektivet i form av högre nätagifter. Nätmyndigheten bedömer att leveranskoncessionärernas skyldighet att köpa el från småskaliga produktionsanläggningar minskar deras möjligheter att köpa el på den fria marknaden. Detta kan också bidra till högre elpriser inom vissa koncessionsområden.

Genom den snabba tekniska utvecklingen finns nu möjlighet att bygga betydligt större vindkraftverk än tidigare. Det är därför av betydelse att ellagens särskilda regler om småskalig elproduktion ses över så att den fortsatta teknikutvecklingen inte hämmas.

Den reformerade elmarknaden utgör inte för närvarande eller under överskådlig framtid något reellt hot mot fjärrvärmeverksamheten. Det är klart billigare med fjärrvärme än med elvärme. Endast ett fåtal kommuner har ansökt om skydd för fjärrvärmeverksamheten med stöd av bestämmelserna härom. Tvärtom finns ett beaktansvärt utrymme att höja fjärrvärmepriserna. Dessutom föreligger en risk att fjärrvärmekunderna tvingas subventionera elhandelsföretag på den fria elmarknaden, eftersom dessa verksamheter vanligen bedrivs i samma koncern. Här skall också beaktas att fjärrvärmeföretagen i praktiken verkar i form av ett naturligt monopol och att någon kontroll av prissättningen inte sker från det allmännas sida.

Förslag till åtgärder

Uppföljningen av elmarknaden ger vid handen att vissa åtgärder kan behöva övervägas i syfte att nå en ännu snabbare anpassning till en effektiv elmarknad i konkurrens.

Avräkning mot typkurvor

Som framgått är elkonsumenter med liten förbrukning alltså utestängda från den fria elmarknaden, trots att regeln om takpris på mätutrustning inneburit en omfördelning av kostnaderna från enskilda kunder till kundkollektivet. Nätmyndigheten anser att samtliga svenska elkonsumenter på sikt bör ges möjlighet att handla el i konkurrens, genom att metoden med avräkning mot typkurvor införs. Innan så sker är det av vikt att eventuella kvarstående tekniska och administrativa hinder härför undanröjts.

Marknadsinformation

Med hänsyn till att rörligheten på elmarknaden nu ökar betydligt, inte minst bland de mindre elkonsumenterna, bedöms att mer omfattande insatser för att förbättra marknadsinformationen är nödvändiga än som hittills genomförts. Nätmyndigheten avser att i samråd med berörda myndigheter och organisationer verka för att tillgången på relevant och aktuell marknadsinformation ökar under 1998.

Den sammordiska elmarknaden

Nätmyndigheten anser att handeln på den gemensamma nordiska elmarknaden behöver underlättas ytterligare. Det är betydelsefullt att även Finland kommer att omfattas av handeln på den hittills svensknorska elbörsen och att den särskilda gränstariff som tillämpas vid överföring mellan Finland och övriga Norden slopas. Eventuellt kan en utbyggnad av överföringskapaciteten mellan de nordiska länderna behöva övervägas utöver vad som redan genomförts och planerats.

Nätmyndigheten pekade i sin rapport "Korssubventionering på elmarknaden" (oktober 1997) på att det finns en klar risk för korssubventionering mellan nätverksamhet och elhandel. Sådana fenomen kan behöva motverkas genom att en ny sanktion, riktad mot klara fall av korssubventionering, införs. I samma syfte föreslår Nätmyndigheten bl a ett förbud mot direktupphandling från elhandelsbolag i den egna koncernen av el, som behövs för att ersätta energiförluster i näten, samt att nätföretagens möjligheter att ställa säkerheter för det konkurrensutsatta elhandelsföretagets ekonomiska förpliktelser begränsas.

Rationella områden för nätkoncessioner

Nätmyndigheten utredde under hösten 1997 vilka krav som bör ställas på ett koncessionsområde för att det skall anses utgöra en lämplig koncessionsenhet. I en rapport till regeringen i oktober 1997 sådana avseende kriterier föreslogs följande:

- kundunderlaget måste vara tillräckligt stort för att kunna anses omfatta kunder med såväl höga som låga kostnader för nättjänsten,
- anslutningsskyldigheten måste kunna bäras av ett tillräckligt stort kundunderlag,
- kundunderlaget måste vara tillräckligt stort så att sammanlagringseffekter kan utnyttjas,
- området får inte vara alltför beroende av några få stora kunder.

Härutöver bör, enligt Nätmyndigheten, restriktionen om geografisk närhet inte längre vara bindande vid beslut om sammanläggning av koncessionsområden, om de beskrivna kriterierna är uppfyllda. För att åstadkomma en utjämning mellan tätorts- och glesbygdskunder och härtill nödvändiga prisjusteringar mellan berörda kundkollektiv, krävs att en legal grund ges för en successiv avgiftsutjämning när områden läggs samman.

Avgränsning av stamnätverksamhet

Svenska kraftnät bedriver såväl nätverksamhet i sin egenskap av ägare till och operatör av stamnätet, som annan typ av verksamhet, exempelvis förbunden med systemansvaret. I den praktiska tillämpningen av ellagen har, enligt Nätmyndighetens uppfattning, oklarheter uppstått på grund av Svenska kraftnäts olika uppgifter. Nätmyndigheten och Svenska kraftnät anser mot denna bakgrund att ellagen bör modifieras, så att Svenska kraftnäts roll och särskilda uppgifter förtydligas. Därvid bör också beaktas att Svenska kraftnät är ett statligt affärsverk, som är föremål för särskild insyn och reglering från regering och riksdag.

Fjärrvärmefrågor behöver utredas

Prop. 1997/98:159

Bilaga 2

Nätmyndigheten anser att fjärrvärmens konkurrenskraft bör analyseras närmare och att frågorna om risk för korssubventionering mellan fjärrvärmeverksamhet och nät- eller elverksamhet samt skyddet för konsumenterna mot oskäliga priser och andra oskäliga villkor för leverans av fjärrvärme behöver utredas.

Förteckning över remissinstanser vid remissbehandling av rapporten Utvecklingen på elmarknaden 1997

Prop. 1997/98:159
Bilaga 3

Närings- och teknikutvecklingsverkets *rapport Utvecklingen på elmarknaden 1997* har tillställts totalt 18 remissinstanser. Efter remiss har yttranden avgetts av följande remissinstanser.

Statskontoret, Riksrevisionsverket, Konkurrensverket, Affärsverket svenska kraftnät, Konsumentverket, Svenska Kommunförbundet, Svensk Handel och Tjänsteföretagen, Sveriges Industriförbund, Företagarnas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Kraftverksföreningen, Svenska Fjärrvärmeföreningen, Tjänstemännens Centralorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Sveriges Konsumentråd, Sveriges Elleverantörer, Svensk Elbrukarförening.

Företagarnas Riksförbund och Sveriges Akademikers Centralorganisation har avstått från att yttra sig över rapporten.

Sammanfattning av Närings-och teknikutvecklings- verkets rapport Rationella nätkoncessioner för områ- de - kriterier för lämplig enhet

Nätmyndigheten har i regleringsbrevet för år 1997 fått i uppdrag att formulera kriterier för bedömning av vad som utgör 'lämpligt enhet' i samband med beslut om nätkoncessioner för områden. Vidare skall de strukturförändringar som behöver ske för att få en rimlig fördelning av kostnader mellan tätort och glesbygd belysas.

Det finns två skäl bakom önskemålen att lägga samman företag som sysslar med nätverksamhet. Dels önskemålet att få till stånd en mer rationell företagsstruktur genom att realisera förekomsten av stordriftsfördelar, dels att lägga samman områden med olika kundtäthet för att få till stånd en avgiftsutjämning. En utjämning mellan områden är ett mål som kan uppnås direkt vid exempelvis en företagsfusion, medan realiserandet av stordriftsfördelar tar längre tid beroende på hur snabbt de olika funktionerna kan samordnas.

Den företagsstruktur som finns idag är historiskt betingad, där företrädesvis kommunalt ägda företag kommit att betjäna tätorter, medan andra företag tagit hand om mer glest befolkade områden. Mot bakgrund av att möjligheten att samredovisa koncessionsområden inom enskilda företag i princip är uttömd, förutsätter en utjämning av avgiftsnivåerna mellan tätorts- och glesbygdskunder att företag går samman. Utvecklingen mot större och färre nätföretag eftersträvas inte enbart i Sverige, utan även i grannländerna Norge och Finland. Gemensamt för de tre nordiska länderna är att den eftersträvalade horisontella integrationen är svår att åstadkomma lagstiftningsvägen. Istället försöker man få till stånd strukturförändringar genom att ställa krav på effektiviseringar. Det finns dock skäl att som ett komplement till detta utnyttja de möjligheter som ges vid koncessionsgivning och därför vidareutveckla kriterier för lämplig enhet.

Erfarenheterna visar att koncessionsgivningen inte har använts som tvingande medel för att åstadkomma lämpliga fusioner av nätområden. Att avslå en koncessionsförfrågan medför att kunderna inte får de rättigheter som är kopplade till tillståndet. Koncessionsinstitutet verkar dessutom långsamt eftersom tillstånden gäller för lång tid. Frågan är hur de legala instrumenten i den svenska ellagen kan förfinas eller vidareutvecklas för att driva på strukturomvandlingen.

För att få till stånd utjämning mellan tätorts- och glesbygdskunder krävs strukturförändringar som innebär att tätortskunder generellt tvingas godta avgiftshöjningar och därmed en subvention av glesbygdskunderna. Särskilt kännbara blir höjningarna om tätorten är liten i förhållande till den omgivande glesbygden. Ett sätt att hantera detta problem är att en legal grund ges för en successiv avgiftsutjämning när områden läggs samman.

Beräkningar av nätföretagens kostnadseffektivitet visar på potentialer i intervallet 20-30%. Det innebär att ovan nämnda utjämning mer än väl skulle kunna realiseras inom ramen för den effektiviseringspotential som har mätts upp i olika studier.

Att med ledning av gjorda studier över nätföretagens effektivitet närmare ange vad som är optimal storlek eller minsta acceptabla storlek är svårt. Det kan dock konstateras att de minsta företagen och deras områden med allt för få eller för ensidigt kundunderlag är olämpliga av flera skäl. Hur många företag härutöver som på sikt bör integrera sin verksamhet med andra företag är däremot betydligt svårare att fastställa. Antalet företag med färre än 10 000 kunder är 119, vilket motsvarar nästan hälften av alla företag.

Mot bakgrund av uppdragets formulering fokuseras analysen på ellagens regler för koncession som ett direkt verkande medel med syfte att nå fram till konkreta förslag till kriterier för lämplig enhet. En diskussion förs även kring indirekt verkande styrmedel, som t ex att ange pris- eller intäktstak som normgivning eller att använda sig av beslut i tillsyns- och prövnings-ärenden.

Analysen utmynnar i den övergripande slutsatsen att Nätmyndigheten behöver kompletterande regler för att kunna tillämpa koncessionsreglerna mer kraftfullt för att kunna ta bort direkt olämpliga enheter, men låta företagen själva avgöra hur befintliga skal- och samdriftsfördelar bäst kan realiseras. Pådrivande faktorer för det senare är Nätmyndighetens tillsyn och allmänna råd om effektivisering.

Förslag till kriterier som företag måste klara för att ett område skall bedömas som lämpligt är följande:

- kundunderlaget måste vara tillräckligt stort för att kunna anses omfatta kunder med såväl höga som låga kostnader för nättjänsten,
- anslutningsskyldigheten måste kunna bäras av ett tillräckligt stort kundunderlag,
- kundunderlaget måste vara tillräckligt stort så att sammanlagrings-effekter kan utnyttjas,
- området får inte vara alltför beroende av några få stora kunder.

Mot bakgrund av att de ekonomiska och tekniska förutsättningarna ändras över tiden är det inte lämpligt att kvantifiera dessa kriterier, utan utgångspunkten är att de bör tillämpas från fall till fall. En avgörande förutsättning för en implementering av dessa bedömningsgrunder är emellertid att frågan om tvångsförvaltning av nätområden som bedömts som olämpliga utreds i särskild ordning i enlighet med intentionerna i propositionen (1996/97:136) Ny ellag.

Vid beslut om koncession som innebär möjliga förändringar *mellan* företag kan följande kriterier användas:

- om det kan göras troligt att nättjänsten sköts minst lika ekonomiskt rationellt vid en sammanläggning med annan koncession i annat företag bör ansökan om fortsatt koncession bifallas för en kortare tid än normalt
- om utjämningen av nätavgifter mellan koncessionerna innebär att minskningen av avgiftsnivån för de som bor i område med lägre kundtäthet blir väsentlig, medan höjningen för kunderna i tätorten inte uppfattas som oskäligt hög bör sammanläggning ske.

Vad gäller frågan om utjämning av avgifter mellan områden bör restriktionen om geografisk närhet inte vara bindande vid beslut om sammanläggning av koncessionsområden, givet att ovanstående kriterier är uppfyllda. De kommunalägda företagens ställning bör dock utredas i särskild ordning.

Nätmyndigheten vill ånyo understryka att det är viktigt att det ges en legal grund för differentiering av nätavgifter under en övergångsperiod vid sammanläggning av områden som tillsammans är att betrakta som en lämplig enhet.

Sammanfattningsvis kan utredningen konstatera att Nätmyndigheten behöver koncessionsreglerna för att kunna hantera beslut om det företag som är klart olämpliga genom att de är alltför små. För att realisera stordriftsfördelar och få till stånd den önskade utjämningen mellan låg- och högkostnadskunder är det bättre att utnyttja indirekta medel.

Förteckning över remissinstanser vid remissbehandling av rapporten Rationella nätkoncessioner för område - kriterier för lämplig enhet

Närings- och teknikutvecklingsverkets rapport *Rationella nätkoncessioner för område - kriterier för lämplig enhet* har tillställts totalt 11 remissinstanser. Efter remiss har yttranden avgetts av följande remissinstanser.

Post och Telestyrelsen, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Affärsverket svenska kraftnät, Konkurrensverket, Glesbygdsverket, Svenska Kommunförbundet, Svenska Kraftverksföreningen, Sveriges Elleverantörer, Svenska Fjärrvärmeföreningen.

Konsumentverket har beretts tillfälle att yttra sig över rapporten.

Härutöver har synpunkter även inkommit från Gullspång Nät AB.

Sammanfattning av Affärsverket svenska kraftnäts skrivelse angående modifieringar av reglerna för mätning, rapportering m.m.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 6

Två månaders anmälningfrist för byte av leverantör/balansansvarig

Elkonsumenten åläggs en skyldighet att till nätägaren anmäla byte av leverantör/balansansvarig senast två månader före det att det reella bytet sker. Nätägaren å sin sida åläggs en skyldighet att omedelbart efter att ha erhållit sådan anmälan från elkonsumenten informera Svenska Kraftnät om det förestående bytet.

Nätägarens uppgift om behörig leverantör eller balansansvarig äger företräde

Vid tvist om vem som är att anse som leverantör/balansansvarig skall i balansavräkningen nätägarens uppfattning gälla tills annat bestäms av domstol.

Brister i avräkning och rapportering påverkar bedömningen av nättariffen

En nätägares oförmåga att följa de uppställda kraven på mätning och rapportering bör vara en omständighet som påverkar bedömningen av dennes nättariff. Beroende på bristerna skulle kostnaderna för mätningen och rapporteringen inte i sin helhet få omfattas av nättariffen.

Leveranskoncessionär alternativt nätägare ekonomiskt ansvarig för uttag av el av elkonsument som saknar balansansvarig

Leveranskoncessionären

Det ekonomiska ansvaret för el som tas ut av konsument som saknar balansansvarig bärs av elkonsumentens tidigare leveranskoncessionär. Konsumenten är gentemot leveranskoncessionären ekonomiskt ansvarig för uttagen el som "saknar" balansansvarig.

Nätkoncessionsinnehavaren

Ett annat tänkbart alternativ skulle vara att låta uttagen el som "saknar" balansansvarig ingå i nätägarens nätförluster. Denne skulle då kunna bedriva elhandel avseende denna förbrukning inom ramen för nätverksamheten.

Förteckning över remissinstanser vid remissbehandling av skrivelse om modifiering av reglerna för mätning, rapportering, m.m.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 7

Affärsverket svenska kraftnäts skrivelse om modifiering av reglerna för mätning, rapportering, m.m. har tillställts totalt sju remissinstanser. Efter remiss har yttranden avgetts av följande remissinstanser.

Riksrevisionsverket, Konkurrensverket, Närings- och teknikutvecklingsverket, Konsumentverket, Svenska Kommunförbundet, Svenska Kraftverksföreningen.

Sveriges Elleverantörer har beretts tillfälle att yttra sig.

Härutöver har yttrande inkommit från Svenska Elverksföreningen.

Sammanfattning av Närings- och teknikutvecklingsverkets rapport Korssubventionering på elmarknaden

Prop. 1997/98:159
Bilaga 8

Ett av syftena med elmarknadens regelverk är att motverka korssubventionering. Trots detta finns många möjligheter att subventionera den konkurrensutsatta elhandeln på bekostnad av nätmonopolet eller dess kunder.

Korssubventionering medför i allt väsentligt två komplikationer. Dels medför den en oskäligen hög avgiftsnivå hos det subventionerande nätföretaget om den tillåts påverka nätavgifterna, dels riskerar subventioner av här avsett slag att snedvrider förutsättningarna för aktörerna på den konkurrensutsatta delen av elmarknaden.

Nätmyndigheten har genomfört en brett upplagd intervjuundersökning med ledande personer i nät- och elhandelsföretag. Syftet med undersökningen är att kartlägga branschstrukturen på elmarknaden i syfte att identifiera risker för korssubventionering. Av undersökningens resultat framgår att de flesta nätföretag ingår i en koncern med ett elhandelsföretag, att den el som behövs för att ersätta energiförluster i näten - så kallad förlustel - oftast köps från ett elhandelsföretag i den egna koncernen, att hälften av elhandelsföretagen inte har egen personal utan utgör så kallade brevlådebolag, att mer än hälften av elhandelsbolagen upphandlar merparten av de tjänster som förbrukas i företaget från ett närstående nätföretag samt att en dryg fjärdedel av nätföretagen ställt säkerheter av olika slag för det konkurrensutsatta elhandelsföretagets ekonomiska förpliktelser.

Erfarenheterna av korssubventionering från Nätmyndighetens aktiva tillsyn under elmarknadsreformens första tid, som tidigare bland annat redovisats i rapporten "Utvecklingen på elmarknaden" (oktober 1996), stöds av undersökningens resultat. Dessutom har konstaterats att det finns stora brister i nätföretagens årsrapportering, det vill säga bland annat de räkenskapshandlingar som skall inges till Nätmyndigheten.

Det finns således många kopplingar och transaktioner mellan nätföretag och elhandelsföretag, som möjliggör eller underlättar subventioner av elhandeln på bekostnad av nätmonopolen eller dess kunder. Det har inom ramen för detta arbete inte varit möjligt att utreda i vilken utsträckning korssubventionering sker, det vill säga vilka belopp som nätföretagen tillför elhandeln. Endast beträffande förlustel kan dras slutsatsen att elhandelsföretagen under år 1996 subventionerades med mellan 150 och 200 miljoner kronor.

Mot den beskrivna bakgrunden är det viktigt att kravet på boskillnad mellan å ena sidan nätverksamhet och å andra sidan handel med el och produktion av el bibehålls. Erfarenheter från Norge och Finland ger också stöd för uppfattningen att nätverksamhet bör bedrivas åtskild från elhandel och elproduktion.

Vissa skärpningar av regelverket i syfte att på ett mer effektivt sätt motverka och undanröja risker för korssubventionering mellan nätverksamhet och elhandel kan i framtiden behöva övervägas. Nätmyndigheten bedömer dock att tiden ännu inte är mogen för en ändring av lagstiftning-

en. Elmarknadsreformen har ännu inte fått fullt genomslag i branschen. Årsrapporter skall exempelvis inges för första gången år 1997. Nätmyndigheten bedömer därför att det är informations- och utbildningsinsatser mot branschen som i första hand är påkallade, inte minst för att uppnå en bättre efterlevnad av reglerna om redovisning av nätverksamhet i förordningen härom.

Om riskerna för korssubventionering inte minskar under år 1998, genom strukturrationalisering eller på annat sätt, bör dock regelskärpningar övervägas. Nätmyndigheten förslår i sådant fall att bättre sanktioner, direkt riktade mot klara fall av korssubventionering införs. Eventuellt bör även en regel om straffavgift vid försenade eller ofullständiga årsrapporter övervägas liknande bestämmelserna i 8 kapitlet Årsredovisningslagen. Dessutom föreslås att särskilda regler om upphandling av förlustel utreds närmare samt att möjligheten för nätföretagen att täcka förluster i elhandelsföretagen begränsas.

Förslagets bedöms medföra ringa eller obetydliga kostnadskonsekvenser för branschen och för det allmänna.

Förteckning över remissinstanser vid remissbehandling av rapporten Korssubventionering på elmarknaden

Närings- och teknikutvecklingsverkets rapport Korssubventionering på elmarknaden har tillställts totalt 16 remissinstanser. Efter remiss har yttranden avgetts av följande remissinstanser.

Hovrätten för Nedre Norrland, Kammarrätten i Göteborg, Post och telestyrelsen, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Affärsverket svenska kraftnät, Konkurrensverket, Konsumentverket, Svenska Kommunförbundet, Sveriges Industriförbund, Svenska Kraftverksföreningen, Sveriges Elleverantörer, Svenska Fjärrvärmeföreningen och Svensk Elbrukarförening.

Föreningen Auktoriserade Revisorer har beretts tillfälle att yttra sig över rapporten.

Affärsverket svenska kraftnäts skrivelse angående förändring av ellagstiftningen rörande Svenska Kraftnät

Prop. 1997/98:159
Bilaga 10

Inledning

De ändringar i 1902 års ellag som trädde i kraft den 1 januari 1996 undanröjde de kvarvarande juridiska hindren för en öppen elmarknad i Sverige. Erfarenheten hittills av det nya regelverket visar att det i stort sett har fungerat väl och medfört att en ny och mer effektivt verkande elmarknad vuxit fram.

Det finns dock anledning att närmare belysa vissa frågeställningar med särskild betydelse för Svenska kraftnäts verksamhet där det nu - sedan några års erfarenhet vunnits och Svenska kraftnäts roll och uppgifter klarnat - finns ett behov av att justera lagstiftningen.

Det gäller främst regleringen av nättarifrågor. Dessa bestämmelser bör erhålla en utformning som beaktar Svenska kraftnäts särskilda ställning på elmarknaden samt utlandsförbindelsernas betydelse för en öppen nordisk elmarknad.

Allmänt om regleringen av nättariffer

I det förslag till ny ellag som avses träda i kraft den 1 januari 1998 stadgas i 4 kap 1 § första stycket att nättariffer skall vara skäliga och utformade på sakliga grunder. Enligt bestämmelsens andra stycke skall vid bedömning av en nättariffs skälighet konsumentintresset särskilt beaktas samt hänsyn dessutom tas till kravet på en rimlig avkastning i nätverksamheten.

Enligt den nya ellagens 4 kap 9 § skall vid skälighetsbedömningen av nättariffen för en högspänningsledning (220 kilovolt eller däröver) alla kostnader för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet med undantag för utlandsförbindelserna bedömas samlat. Tariffen får dock utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt är belägen.

I förarbetena till den nya ellagen (prop. 1996/97:136) finns en knapphändig vägledning för hur nättariffer får och bör utformas. Vid bedömningen av om nättariffer är skäliga skall bl.a. kundernas intresse av låga och stabila priser beaktas. Skälighetsbedömningen skall beakta aspekter som att förhindra monopolvinster, möjliggöra nyinvesteringar och ge incitament till effektiviseringar. Att tariffen skall vara saklig innebär att den skall vara objektiv och icke-diskriminerande. Kunder bör indelas i grupper efter kostnadsbild. Nättariffen bör så långt det är praktiskt möjligt spegla de fysiska flödena på nätet för att kunna ge korrekta samhällsekonomiska styrsignaler till aktörerna. Nättariffen bör vidare utformas så att den som orsakar en kostnad också får betala den dvs så att tariffen är kostnadsriktig för varje kundkategori.

I den proposition som låg till grund för omregleringen av elmarknaden förut-sattes att de kostnader som är förknippade med systemansvaret m.m. skulle bäras av dem som utnyttjar eller påverkar elsystemet och därmed orsakar kostnaderna, dvs. kunna tas ut via nättariffen (prop. 1993/94:162 s 88 m).

Svenska kraftnäts särskilda ställning

Svenska kraftnät har, dels ett affärsmässigt ansvar för överföring av kraft på storkraftnätet, dels det övergripande ansvaret för att elektriska anläggningar samverkar driftsäkert så att balans inom hela eller delar av landet kortsiktigt upprätthålls mellan produktion och förbrukning av ström (det s.k. systemansvaret för elektrisk ström). I detta får också anses ligga att genom avtal säkra tillgången till störningsreserv på längre sikt. Det åligger vidare Svenska kraftnät att främja konkurrensen på elmarknaden. Svenska kraftnät skall också medverka till att det nordiska samarbetet inom nämnda område utvecklas i enlighet med överenskommelsen från det nordiska energi-ministermötet i Helsingör i juni 1995. Svenska kraftnät är också ansvarig myndighet för Sveriges elberedskap.

Det förhållandet att Svenska kraftnät förutom att vara förvaltare av det statligt ägda storkraftnätet (dvs. nätägare) även har ett flertal andra uppgifter medför att Svenska kraftnät i ett flertal hänseenden inte kan jämföras med landets övriga nätägare. Därtill kommer att Svenska kraftnät inte bara har att tillgodose sina direkta kunders behov utan har att beakta alla kunder/konsumenter/aktörer på den öppna elmarknaden.

Syftet med Svenska kraftnäts nätverksamhet är i motsats till andra nätägares verksamhet inte i första hand att generera vinst utan avsikten med dess nätverksamhet är främst att tillse att det finns en nationell infrastruktur i form av ett väl fungerande stamnät. En sådan infrastruktur är i sin tur en absolut nödvändighet för en väl fungerande elmarknad.

Som exempel på en annan verksamhet som Svenska kraftnät driver för att ge möjlighet till en fungerande elmarknad kan nämnas att verket i enlighet med riksdagens och regeringens intentioner har utvecklat den s.k. balanstjänsten för att kunna erbjuda reglerkrafttjänster till de kunder som behöver köpa dessa tjänster. Ett annat exempel är deltagandet i Nord Pool, den nordiska elbörsen, som också är att betrakta som en del av infrastrukturen på elmarknaden.

Denna Svenska kraftnäts mångsidiga roll, som alltså inte är jämförbar med andra nätföretags, måste rimligen återspeglas i ellagen - såväl när det gäller beskrivning av nättarifferna som när det gäller möjligheten att täcka de kostnader som uppstår till följd härav. Enligt Svenska kraftnäts mening bör alla dessa kostnader framgent kunna täckas genom stamnätstariffens effekt- och energiavgifter.

Till bilden hör också att Svenska kraftnäts verksamhet och avkastning regleras av regering och riksdag och att Svenska kraftnäts

ställning som affärsverk garanterar insyn i och kontroll av verksamheten.

Slutsatsen härav är att det i ellagen bör klargöras att den systemansvariga myndigheten och förvaltaren av storkraftnätet, Svenska kraftnät, har vidare uppgifter än nätägare i allmänhet och att finansiering, insyn och kontroll av verksamheten bör utformas härefter.

En sådan lösning skulle också undanröja det statsrättsligt tveksamma i att ge en regeringen underställd myndighet (NUTEK) möjlighet att överpröva ett av regeringen fastställt avkastningskrav för Svenska kraftnät.

Utlandsförbindelserna

Den ovan redovisade bestämmelsen i 4 kap 9 § nya ellagen (som motsvaras av bestämmelsen i 2 § 7 mom. sjätte stycket 1902 års ellag) anger hur skälighetsbedömningen av nättariffen för en ledning med en spänning om 220 kilovolt och däröver skall göras. Regleringen rör alltså enbart det av Svenska kraftnät förvaltade storkraftnätet.

Bestämmelsen skulle kunna tolkas som att alla kostnader på samtliga ledningar bedöms samlat vid skälighetsbedömningen; dock med undantag för utlandsförbindelserna.

Det undantag för utlandsförbindelserna som anges i bestämmelsen skulle vid en sådan tolkning kunna utgöra ett hinder mot den fortsatta utvecklingen av det nordiska samarbetet på detta område. Det framstår nämligen som befogat med ett sådant undantag endast då fråga är om en förbindelse till ett land som inte infört en öppen elmarknad motsvarande den reformerade svenska elmarknaden.

Det torde vara mindre lämpligt att direkt i lagtexten ange de utlandsförbindelser vars kostnader kan bedömas samlat med övriga kostnader för storkraftnätet. Ett alternativ kunde vara att regeringen erhöi riksdagens bemyndigande att i en särskild förordning ange de länder som regeringen anser har en elmarknad motsvarande den svenska. Kostnaderna för utlandsförbindelser till dessa särskilt angivna länder skulle sedan bedömas samlat med övriga ledningar. En annan möjlighet vore att regeringen erhåller ett bemyndigande av riksdagen att till den systemansvariga myndigheten delegera denna möjlighet att ange "kompatibla" länder.

En möjlig lagteknisk lösning skulle kunna vara att komplettera 4 kap. 9 § ellagen med ett andra stycke med förslagsvis följande lydelse:

Utan hinder av vad som sägs i första stycket kan regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, den systemansvariga myndigheten, besluta att kostnader för utlandsförbindelser till ett land vars lagstiftning tillåter en ömsesidighet i handeln med el med Sverige, skall bedömas samlat med kostnaderna för ledningar i Sverige

Förteckning över remissinstanser vid remissbehandling av skrivelse om förändringar i ellagstiftningen rörande Affärsverket svenska kraftnät

Prop. 1997/98:159
Bilaga 11

Affärsverket svenska kraftnäts skrivelse om förändringar i ellagstiftningen rörande Affärsverket svenska kraftnät har tillställts totalt nio remissinstanser. Efter remiss har yttranden avgetts av följande remissinstanser.

Kommerskollegium, Riksrevisionsverket, Konkurrensverket, Statens energimyndighet, Svenska Kommunförbundet, Svenska Kraftverksföreningen, Svenska Fjärrvärmeföreningen, Sveriges Elleverantörer, Svensk Elbrukarförening.

Förslag om ändring i ellagen (1997:857) i arbetspro-
memorian Genomförandet av elmarknadsdirektivet,
m.m.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 12

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 2 kap. 10 och 18 §§, 3 kap. 3 §, 4 kap. 2, 3, 9 och 11 §§, 8 kap. 4 § samt 13 kap. 5 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas nya bestämmelser, 12 kap. 7–13 §§, samt närmast före 12 kap. 7 § en ny rubrik av följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

10 §

Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. Nätkoncession för område får beviljas endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas endast den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav. Nätkoncession får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för det samlade överföringsnätet till utlandet.

Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. Nätkoncession för område får beviljas endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas *och innehas av* endast den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav *eller en juridisk person i vilken denne har ett bestämmande inflytande*. Nätkoncession får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för det samlade överföringsnätet till utlandet.

2 kap.

18 §

En nätkoncession får återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om koncessionshavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen.

En nätkoncession får återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om koncessionshavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen,

eller

3. om koncessionshavaren inte längre uppfyller villkoren enligt 10 § andra stycket för att inneha nätkoncessionen.

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

3 kap.

3 §

Vid redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område skall varje område redovisas för sig, om inte nätmyndigheten på koncessionshavarens begäran beviljar undantag. Sådant undantag skall beviljas, om de berörda områdena ligger geografiskt nära varandra och sammantagna utgör en för nätverksamhet lämplig enhet.

Ett beviljat undantag är för sin giltighet beroende av att en enhetlig nättariff tillämpas för samtliga områden som omfattas av undantaget.

När koncessionstiden för något av de områden som omfattas av undantaget löper ut, skall nätmyndigheten pröva om undantaget skall bestå.

Nätkoncession för område skall redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

Vid redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område skall varje område redovisas för sig, om inte nätmyndigheten på koncessionshavarens begäran beviljar undantag. Sådant undantag skall beviljas, om de berörda områdena ligger geografiskt nära varandra och sammantagna utgör en för nätverksamhet lämplig enhet.

Ett beviljat undantag är för sin giltighet beroende av att en enhetlig nättariff tillämpas för samtliga områden som omfattas av undantaget *senast tre år efter nätmyndighetens beslut*.

När koncessionstiden för något av de områden som omfattas av undantaget löper ut, skall nätmyndigheten pröva om undantaget skall bestå.

Nätkoncession för område skall redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

4 kap.

2 §

Nättariffer för överföring av el skall utformas så, att betald avgift för att vara ansluten ger rätt att

Nättariffer för överföring av el skall utformas så, att betald avgift för att vara ansluten ger rätt att

använda det elektriska nätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelserna.

använda det elektriska nätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelserna.

Prop. 1997/98:159
Bilaga 12

Regeringen får föreskriva att betald avgift för att vara ansluten ger rätt att använda jämväl utlandsförbindelserna till ett eller flera länder. En sådan föreskrift får också avse utlandsförbindelserna till en del av ett land.

Föreskrifter enligt andra stycket får meddelas beträffande ett land eller del av ett land vars elmarknad kan anses utgöra en gemensam marknad med den svenska elmarknaden.

4 kap.

3 §

Nätтарiffer för område, utom engångsavgift för anslutning, får inte utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen.

Nätтарiffer för område, utom engångsavgift för anslutning, får inte utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen.

Om ett eller flera områden slås samman helt eller delvis skall en för det nya området enhetlig nätтарiff tillämpas senast tre år efter sammanslagningen.

4 kap.

9 §

Vid skälighetsbedömningen av nätтарiffen för en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller däröver (stamledning) skall alla kostnader för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet med undantag för utlandsförbindelserna bedömas samlat. Tariffen får dock utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt är belägen.

Om nätkoncessionshavaren har systemansvaret för el enligt 8 kap. 1 § första stycket skall nätkoncessionshavarens kostnader till följd av detta ansvar anses utgöra en kostnad i nätverksamheten.

Om en sådan föreskrift som nämns i 2 § andra stycket har meddelats skall kostnaderna för de av nätkoncessionshavarens utlandsförbindelser som berörs av föreskriften bedömas samlat med kostnaderna för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet.

4 kap.

11 §

Den som har nätkoncession skall på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om sin nättariff. Uppgiften skall innehålla en upplysning om möjligheten att hos nätmyndigheten begära prövning enligt sista stycket.

Vid begäran om ny anslutning skall uppgifter enligt första stycket lämnas inom skälig tid.

Twister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt första och andra styckena prövas av nätmyndigheten.

Den som har nätkoncession skall på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om sin nättariff. Uppgiften skall innehålla en upplysning om möjligheten att hos nätmyndigheten begära prövning enligt sista stycket.

Vid begäran om ny anslutning skall uppgifter enligt första stycket lämnas inom skälig tid.

Den som har nätkoncession skall årligen på lämpligt sätt offentliggöra sin nättariff till den del den avser avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Twister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt första och andra styckena prövas av nätmyndigheten.

8 kap.

4 §

En elanvändare är skyldig att se till att det finns någon som har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i elanvändarens uttagspunkt (balansansvar). Ett sådant åtagande skall göras genom ett avtal med den myndighet som enligt 1 § skall ha systemansvaret för el.

En elanvändare som är ansluten till en ledning eller ett ledningsnät skall hålla innehavaren av nätkoncession underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret i hans uttagspunkt.

En elanvändare är skyldig att se till att det finns någon som har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i elanvändarens uttagspunkt (balansansvar). Ett sådant åtagande skall göras genom ett avtal med den myndighet som enligt 1 § skall ha systemansvaret för el.

En elanvändare som är ansluten till en ledning eller ett ledningsnät skall hålla innehavaren av nätkoncession underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret i hans uttagspunkt. *Ett övertagande av balansansvaret i en uttagspunkt*

blir gällande tidigast en månad efter det att innehavaren av nätkoncession har mottagit en underrättelse om detta från elanvändaren.

Första och andra styckena gäller inte de elanvändare som köper sin el från innehavaren av leveranskoncession enligt 5 kap.

Första och andra styckena gäller inte de elanvändare som köper sin el från innehavaren av leveranskoncession enligt 5 kap.

Förseningsavgift

12 kap.

7 §

Om ett företag som bedriver nätverksamhet inte ger in bestyrkta kopior av sådan årsrapport och revisionsberättelse som anges i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet, skall bolaget betala förseningsavgift till staten enligt 8 §.

Beslut om förseningsavgift fattas av nätmyndigheten.

12 kap.

8 §

Ett företag som bedriver nätverksamhet skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in till nätmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget inom denna tid har gjort anmälan enligt 9 kap. 5 § fjärde stycket aktiebolagslagen (1975:1385), skall dock företaget betala förseningsavgift om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, skall företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 10

000 kr.

Prop. 1997/98:159

Bilaga 12

Om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, skall företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 20 000 kr.

12 kap.

9 §

Om registrering har skett av ett beslut om att företaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

12 kap.

10 §

Har företaget inom föreskriven tid gett in kopior av de handlingar som anges i 7 § men är kopiorna inte bestyrkta eller har handlingarna på annat sätt någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten meddela beslut om förseningsavgift endast om företaget har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos nätmyndigheten.

12 kap.

11 §

En förseningsavgift skall efterges, om underlåtenheten att ge in handlingen framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som företaget inte har kunnat råda över. Avgiften skall också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelserna om eftergift skall beaktas även om något

yrkande om detta inte har framställt, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

Prop. 1997/98:159

Bilaga 12

12 kap.

12 §

Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmaning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

12 kap.

13 §

Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift på grund av en domstols beslut, skall ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans storlek tillämpas 19 kap. 14 § skattebetalningslagen (1997:483).

13 kap.

5 §

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§ samt 5 kap. 7, 10 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 7, 10 och 11 §§ samt 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd

kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Prop. 1997/98:159

Bilaga 12

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Om någon annan än den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse före den 1 januari 1998 gäller följande.

a. På en sådan nätkoncession tillämpas 2 kap. 10 § andra stycket i dess äldre lydelse.

b. På en sådan nätkoncession tillämpas 2 kap. 18 § i dess äldre lydelse.

Förteckning över deltagare vid remissmötet om arbetspromemorian Genomförandet av elmarknadsdirektivet, m.m.

Vid remissmöte om arbetspromemorian Genomförandet av elmarknadsdirektivet, m.m., som genomfördes den 24 april 1998, deltog företrädare för följande organisationer.

Kammarrätten i Sundsvall, Statskontoret, Konkurrensverket, Affärsverket svenska kraftnät, Statens Energimyndighet, Sveriges Industriförbund, Svenska Kraftverksföreningen, Svenska Fjärrvärmeföreningen, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Fastighetsägareförbund, Sveriges Elleverantörer, Svensk Elbrukarförening.

De myndigheter och organisationer som blivit inbjudna till mötet men som inte deltog var Justitiekanslern, Kommerskollegium, Bokföringsnämnden, Riksrevisionsverket, Elsäkerhetsverket, Konsumentverket, Svensk Handel och Tjänsteföretagen, Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige (LO) och Sveriges Konsumentråd.

Statskontoret, Konkurrensverket, Svenska kraftnät, Sveriges Elleverantörerna och Svensk Elbrukarförening har dessutom jämte Bokföringsnämnden och Konsumentverket inkommit med skrivelser rörande promemorian.

LO har enligt tjänsteanteckning i ärendets akt vid telefonsamtal den 23 april 1998 med handläggare vid Närings- och handelsdepartementets energienhet muntligen framfört synpunkter på förslagen i promemorian.

Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs i fråga om ellagen (1997:857)

dels att 2 kap. 10 och 18 §§, 3 kap. 3 §, 4 kap. 2, 3, 9 och 11 §§, 8 kap. 4 § samt 13 kap. 5 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas nya bestämmelser, 12 kap. 7–13 §§, samt närmast före 12 kap. 7 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

10 §

Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. Nätkoncession för område får beviljas endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas endast den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav. Nätkoncession får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för det samlade överföringsnätet till utlandet.

Nätkoncession får beviljas endast den som från allmän synpunkt är lämplig att utöva nätverksamhet. Nätkoncession för område får beviljas endast den som dessutom är lämplig att bedriva nätverksamhet inom det begärda området.

Nätkoncession för en utlandsförbindelse får beviljas *och innehas av* endast den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav *eller en juridisk person där denne har ett bestämmande inflytande*. Nätkoncession får dock beviljas även andra om ledningen är av mindre betydelse för det samlade överföringsnätet till utlandet.

18 §

En nätkoncession *får* återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om koncessionshavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen.

En nätkoncession *skall* återkallas helt eller delvis,

1. om en ledning eller ett ledningsnät inte längre behövs för en säker elförsörjning,

2. om koncessionshavaren i väsentlig mån inte fullgör sina skyldigheter enligt denna lag, enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen eller enligt villkor i nätkoncessionen, *eller*

3. om koncessionshavaren *inte längre uppfyller villkoren enligt 10*

§ *andra stycket för att inneha nätkoncessionen.*

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

Frågor om återkallelse av nätkoncession prövas av nätmyndigheten. Avser nätkoncessionen en utlandsförbindelse, prövas dock frågan om återkallelse av regeringen.

3 kap.

3 §

Vid redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område skall varje område redovisas för sig, om inte nätmyndigheten på koncessionshavarens begäran beviljar undantag. Sådant undantag skall beviljas, om de berörda områdena ligger geografiskt nära varandra och sammantagna utgör en för nätverksamhet lämplig enhet.

Ett beviljat undantag är för sin giltighet beroende av att en enhetlig nättariff tillämpas för samtliga områden som omfattas av undantaget.

När koncessionstiden för något av de områden som omfattas av undantaget löper ut, skall nätmyndigheten pröva om undantaget skall bestå.

Nätkoncession för område skall redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

Vid redovisning av nätverksamhet som grundas på nätkoncession för område skall varje område redovisas för sig, om inte nätmyndigheten på koncessionshavarens begäran beviljar undantag. Sådant undantag skall beviljas, om de berörda områdena ligger geografiskt nära varandra och sammantagna utgör en för nätverksamhet lämplig enhet.

Ett beviljat undantag är för sin giltighet beroende av att en enhetlig nättariff tillämpas för samtliga områden som omfattas av undantaget *senast tre år efter nätmyndighetens beslut.*

När koncessionstiden för något av de områden som omfattas av undantaget löper ut, skall nätmyndigheten pröva om undantaget skall bestå.

Nätkoncession för område skall redovisas skilt från nätkoncession för linje. Regeringen får föreskriva undantag beträffande ledningar som omfattas av nätkoncession för linje och som organisatoriskt och tekniskt ingår i ett nät som omfattas av nätkoncession för område.

4 kap.

2 §

Nättariffer för överföring av el

Nättariffer för överföring av el

skall utformas så, att betald *avgift för att vara ansluten* ger rätt att använda det elektriska nätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelserna.

skall utformas så, att betald *anslutningsavgift* ger rätt att använda det elektriska nätet inom landet, med undantag för utlandsförbindelserna.

Regeringen får föreskriva att betald anslutningsavgift ger rätt att använda även utlandsförbindelserna till ett eller flera länder. En sådan föreskrift får också avse utlandsförbindelserna till en del av ett land.

Föreskrifter enligt andra stycket får meddelas i fråga om ett land eller del av ett land vars elmarknad kan anses utgöra en gemensam marknad med den svenska elmarknaden.

Avtal som avser tillträde till en utlandsförbindelse och som har ingåtts innan regeringen meddelar föreskrifter enligt andra stycket skall fortfarande gälla.

Nätтарiffer för område, utom engångsavgift för anslutning, får inte utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen.

3 §

Nätтарiffer för område, utom engångsavgift för anslutning, får inte utformas med hänsyn till var inom området en anslutning är belägen.

Om ett eller flera områden slås samman helt eller delvis skall en enhetlig nätтарiff för det nya området börja tillämpas senast tre år efter sammanslagningen.

Vid skälighetsbedömningen av nätтарiffen för en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller däröver (stamledning) skall alla kostnader för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet med undantag för utlandsförbindelserna bedömas samlat. Tariffen får dock utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt är belägen.

9 §

Vid skälighetsbedömningen av nätтарiffen för en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller däröver (stamledning) skall alla kostnader för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet med undantag för utlandsförbindelserna bedömas samlat. Tariffen får dock utformas med hänsyn till var på nätkoncessionshavarens ledningsnät en anslutningspunkt är belägen.

Om nätkoncessionshavaren har systemansvaret för el enligt 8 kap. 1 § första stycket skall de kostnader som följer av detta ansvar och som inte kan hänföras till en viss kund eller kundkategori anses utgöra en kostnad i nätverksamheten.

Om en sådan föreskrift som avses i 2 § andra stycket har meddelats skall nätkoncessionshavarens kostnader för de utlandsförbindelser som berörs av föreskriften bedömas samlat med kostnaderna för nätkoncessionshavarens samtliga ledningar i landet.

11 §

Den som har nätkoncession skall på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om sin nättariff. Uppgiften skall innehålla en upplysning om möjligheten att hos nätmyndigheten begära prövning enligt sista stycket.

Vid begäran om ny anslutning skall uppgifter enligt första stycket lämnas inom skälig tid.

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt första och andra styckena prövas av nätmyndigheten.

Den som har nätkoncession skall på begäran utan dröjsmål lämna skriftlig uppgift om sin nättariff. Uppgiften skall innehålla en upplysning om möjligheten att hos nätmyndigheten begära prövning enligt sista stycket.

Vid begäran om ny anslutning skall uppgifter enligt första stycket lämnas inom skälig tid.

Den som har nätkoncession skall offentliggöra sin nättariff till den del den avser avgifter och övriga villkor för överföring av el.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om offentliggörande av nättariff enligt tredje stycket.

Tvister om nätkoncessionshavarens skyldigheter enligt första och andra styckena prövas av nätmyndigheten.

8 kap.

4 §

En elanvändare är skyldig att se till att det finns någon som har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i

En elanvändare är skyldig att se till att det finns någon som har åtagit sig det ekonomiska ansvaret för att det nationella elsystemet tillförs lika mycket el som tas ut i

elanvändarens uttagspunkt (balansansvar). Ett sådant åtagande skall göras genom ett avtal med den myndighet som enligt 1 § skall ha systemansvaret för el.

En elanvändare som är ansluten till en ledning eller ett ledningsnät skall hålla innehavaren av nätkoncession underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret i hans uttagspunkt.

elanvändarens uttagspunkt (balansansvar). Ett sådant åtagande skall göras genom ett avtal med den myndighet som enligt 1 § skall ha systemansvaret för el.

En elanvändare som är ansluten till en ledning eller ett ledningsnät skall hålla innehavaren av nätkoncession underrättad om vem som har åtagit sig balansansvaret i hans uttagspunkt. *Ett övertagande av balansansvaret i en uttagspunkt skall börja gälla den dag som elanvändaren anger i sin underrättelse om övertagandet, dock tidigast en månad efter det att innehavaren av nätkoncession har mottagit underrättelsen.*

Den myndighet som enligt 1 § har systemansvaret för el får, om det finns särskilda skäl, i det enskilda fallet medge att övertagande av balansansvaret i en uttagspunkt skall börja gälla tidigare än vad som följer av andra stycket.

Första och andra styckena gäller inte de elanvändare som köper sin el från innehavaren av leveranskoncession enligt 5 kap.

Första och andra styckena gäller inte de elanvändare som köper sin el från innehavaren av leveranskoncession enligt 5 kap.

Förseningsavgift

12 kap.

7 §

Om ett företag som bedriver nätverksamhet inte ger in bestyrkta kopior av sådan årsrapport och revisionsberättelse som anges i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet, skall företaget betala förseningsavgift till staten enligt 8 §.

Beslut om förseningsavgift fattas av nätmyndigheten.

8 §

Ett företag som bedriver nätverksamhet skall betala en förseningsavgift om de handlingar som anges

i 7 § inte har kommit in till nätmyndigheten inom sju månader från räkenskapsårets utgång. Om företaget har beslutat om fortsatt bolagsstämma enligt 9 kap. 9 § andra stycket aktiebolagslagen (1975:1385) eller om fortsatt föreningsstämma enligt 7 kap. 4 § tredje stycket lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar, skall dock företaget betala förseningsavgift först om handlingarna inte har kommit in inom nio månader från räkenskapsårets utgång. Avgiften skall uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt första stycket, skall företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 10 000 kr.

Om de handlingar som anges i 7 § inte har kommit in inom två månader från det att underrättelse avsändes till företaget om ett beslut om förseningsavgift enligt andra stycket, skall företaget betala en ny förseningsavgift. Den nya avgiften skall uppgå till 20 000 kr.

9 §

Om registrering har skett av ett beslut om att företaget försatts i konkurs eller trätt i likvidation, får beslut om förseningsavgift inte meddelas.

10 §

Har företaget inom föreskriven tid gett in kopior av de handlingar som anges i 7 § men är kopiorna inte bestyrkta eller har handlingarna på annat sätt någon brist som lätt kan avhjälpas, får nätmyndigheten meddela beslut om förseningsavgift endast om företaget

har underrättats om bristen och fått tillfälle att avhjälpa den men inte gjort det inom den tid som angetts i underrättelsen. En sådan underrättelse får sändas med posten till den postadress som företaget senast har anmält hos nätmyndigheten.

11 §

En förseningsavgift skall efterges, om underlåtenheten att ge in handlingen framstår som ursäktlig med hänsyn till omständigheter som företaget inte har kunnat råda över. Avgiften skall också efterges om det framstår som uppenbart oskäligt att ta ut den.

Bestämmelserna om eftergift skall beaktas även om något yrkande om detta inte har framställts, om det föranleds av vad som har förekommit i ärendet.

12 §

Om en förseningsavgift inte har betalats efter betalningsuppmärning, skall avgiften lämnas för indrivning. Regeringen får föreskriva att indrivning inte behöver begäras för ringa belopp.

Bestämmelser om indrivning finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m. Vid indrivning får verkställighet enligt utsökningsbalken ske.

13 §

Ett beslut om förseningsavgift får verkställas även om det inte har vunnit laga kraft.

Om ett företag har rätt att få tillbaka betalad förseningsavgift på grund av en domstols beslut, skall ränta betalas på den återbetalade förseningsavgiften från och med månaden efter den då förseningsavgiften betalades in till och med den månad då återbetalning görs. I fråga om räntans

13 kap.

5 §

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§ *samt* 5 kap. 7, 10 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ *samt* beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§, 5 kap. 7, 10 och 11 §§ *samt* 12 kap. 8 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ *samt* beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Om någon annan än den som innehar nätkoncession för stamnätet eller största delen därav har beviljats nätkoncession för en utlandsförbindelse före den 1 januari 1998 gäller följande.

a. På en sådan nätkoncession tillämpas 2 kap. 10 § andra stycket i dess äldre lydelse.

b. På en sådan nätkoncession tillämpas 2 kap. 18 § i dess äldre lydelse.

3. Om nätmyndigheten före ikraftträdandet av denna lag har beviljat ett undantag enligt 3 kap. 3 § första stycket skall 3 kap. 3 § andra stycket i sin äldre lydelse tillämpas på de berörda koncessionsområdena.

4. Om ett eller flera koncessionsområden har slagits samman helt eller delvis före ikraftträdandet av denna lag skall 4 kap. 3 § i sin äldre lydelse tillämpas på de berörda koncessionsområdena.

5. Föreskrifterna i 12 kap. 7 och 8 §§ tillämpas beträffande årsrapporter och revisionsberättelser för räkenskapsår som avslutas den 31 december 1998 eller senare.

Lagrådets yttrande

Prop. 1997/98:159
Bilaga 15

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-05-20

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjestin Nordborg.

Enligt lagrådsremiss den 7 maj 1998 (Närings- och handelsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Bengt Agartz.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 20 maj 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Peterson, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Lindh, von Sydow, Klingvall, Åhnberg, Östros, Messing, Engqvist

Föredragande: statsrådet Sundström

Regeringen beslutar proposition 1997/98:159 Genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, m.m.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Ellagen (1997:857)	3 kap. 3 §, 4 kap. 2 §, 4 kap. 11 §, 12 kap. 12 §, 13 kap. 5 §	396L0092
